

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра географії та туризму

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота

**ОЦІНКА КОМФОРТАБЕЛЬНОСТІ ПОСЕЛЕНЬ ДЛЯ
ПРОЖИВАННЯ НАСЕЛЕННЯ В БАТІВСЬКІЙ ТГ
БЕРЕГІВСЬКОГО РАЙОНУ. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ
КОМФОРТАБЕЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ ШКІЛЬНОГО
КРАЄЗНАВЧОГО ГУРТКА**

ТОВТ ЛІДІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

Студентка II-го курсу

Освітня програма **Географія**

Спеціальність **014 Середня освіта (Географія)**

Рівень вищої освіти: магістр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № 7 / 2023 від 16 жовтня 2023 року

Науковий керівник:

Молнар Йосип Йозефович,
к.г.н., доцент, завідувач кафедри

Завідувач кафедри _____ : **Молнар Йосип Йозефович,**
к.г.н., доцент

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 2024 року

Протокол № _____ / 2024

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

Кафедра географії та туризму

Кваліфікаційна робота
ОЦІНКА КОМФОРТАБЕЛЬНОСТІ ПОСЕЛЕНЬ ДЛЯ
ПРОЖИВАННЯ НАСЕЛЕННЯ В БАТІВСЬКІЙ ТГ
БЕРЕГІВСЬКОГО РАЙОНУ. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ
КОМФОРТАБЕЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ ШКІЛЬНОГО
КРАЄЗНАВЧОГО ГУРТКА

Рівень вищої освіти: магістр

Виконавець: студентка II-го курсу

ТОВТ ЛІДІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

освітня програма **Географія**

спеціальність **014 Середня освіта (Географія)**

Науковий керівник: **Молнар Йосип Йозефович,**

к.г.н., доцент, завідувач кафедри

Рецензент: **Фодор Дюло Дюлович**

к.г.н., доцент, проректор з наукової роботи та питань якості освіти

Берегове
2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
1. ПОНЯТТЯ КОМФОРТАБЕЛЬНОСТІ ПОСЕЛЕННЯ ТА ЙОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	7
2. ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	12
2.1. Загальний опис Батівської ТГ.....	12
2.2. Фізико-географічні умови.....	14
2.3. Характеристика населення ТГ.....	15
2.4. Економіко-географічна характеристика ТГ.....	16
3. КОРОТКА ІСТОРІЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ БАТІВСЬКОЇ ТГ.....	18
3.1. Батьово.....	18
3.2. Батрадъ.....	19
3.3. Баркасово.....	21
3.4. Горонглаб.....	22
3.5. Серне.....	23
3.6. Бакош (Свобода, Бакош, Бадів, Данилівка).....	23
4. БАЗА ДАНИХ І МЕТОДИ.....	25
4.1. Анкета.....	25
4.2. Проведення анкетного опитування.....	25
5. РЕЗУЛЬТАТИ.....	35
5.1. Забезпеченість населених пунктів ТГ закладами інфраструктури.....	35
5.2. Результати анкетного опитування та інтерв'ю.....	35
6. ПРОПОЗИЦІЙ ЩОДО РОЗВИТКУ ПОСЕЛЕНЬ.....	68
7. ЗАСТОСУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ У ШКІЛЬНИХ КРАЄЗНАВЧИХ ГУРТКАХ.....	73
7.1. Краєзнавчі гуртки.....	73
7.2. Дослідження комфорту поселення на гурткових заняттях.....	74
ВИСНОВКИ.....	78
ПІДСУМКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	80
ДОДАТОК.....	84
СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ.....	89
СПИСОК ТАБЛИЦЬ.....	92
РЕЗЮМЕ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	93
ДЕКЛАРАЦІЯ.....	94

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Földrajz és Turizmus Tanszék

**A BÁTYÚI KISTÉRSÉG (BEREGSZÁSZI JÁRÁS) TELEPÜLÉSEINEK
ÉRTÉKELÉSE TELEPÜLÉSKOMFORT SZEMPONTJÁBÓL.
TELEPÜLÉSI KOMFORTVIZSGÁLAT ISKOLAI HONISMERETI
SZAKKÖRI FOGLALKOZÁSOKON**

Magiszteri dolgozat

Készítette: Tóth Lidia

MSc, II. évfolyamos

Középiskolai oktatás (Földrajz) szakos hallgató

Témavezető: Molnár József

PhD, tanszékvezető főiskolai docens

Recenzens: Fodor Gyula

**PhD, főiskolai docens,
tudományos és minőségbiztosításért felelős rektorhelyettes**

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	6
1. A TELEPÜLÉSKOMFORT FOGALMA ÉS KUTATÁSA	7
2. A KISTÉRSÉG FÖLDRAJZI JELLEMZÉSE	12
2.1. A Bátyúi kistérség általános bemutatása.....	12
2.2. Természetföldrajzi viszonyok	14
2.3. A kistérség népességföldrajzi jellemzése.....	15
2.4. A kistérség gazdaságföldrajzi jellemzése	16
3. A BÁTÝÚI KISTÉRSÉG TELEPÜLÉSEINEK RÖVID TÖRTÉNETE	18
3.1. Bátyú.....	18
3.2. Bótrágy.....	19
3.3. Barkaszó.....	21
3.4. Kisharangláb	22
3.5. Szernye.....	23
3.6. Bakosok (Nagybakos, Kisbakos, Badó, Danilovka).....	23
4. ADATBÁZIS ÉS MÓDSZEREK.....	25
4.1. A kérdőív.....	25
4.2. A kérdőíves lekérdezés folyamata	25
5. EREDMÉNYEK.....	35
5.1. A kistérség településeinek intézményi ellátottsága.....	35
5.2. A kérdőíves felmérés és mélyinterjúk eredményei	35
6. FEJLESZTÉSI JAVASLATOK	68
7. A KUTATÁSI EREDMÉNYEK ALKALMAZHATÓSÁGA ISKOLAI HONISMERETI SZAKKÖRI FOGLALKOZÁSOKON	73
7.1. Honismereti szakköri foglalkozások	73
7.2. Településkomfort vizsgálata szakköri foglalkozásokon	74
ÖSSZEFOGLALÁS	78
KÖVETKEZTETÉSEK.....	79
FELHASZNÁLT IRODALOM.....	80
MELLÉKLET	84
ÁBRÁK JEGYZÉKE	89
TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE.....	92
UKRÁN NYELVŰ REZÜMÉ	93
NYILATKOZAT	94

BEVEZETÉS

Napjainkban az emberek egyre nagyobb hangsúlyt fordítanak a környezetük és életkörülményeik javítására, komfortosságára. Egyre több ember rendelkezik autóval, okostelefonnal, lakásuk központi fűtéssel ellátott, modern gépekkel felszerelt. Igyekszünk mindent gépesíteni és egyszerűsíteni, mindezt legfőképp időtakarékoság céljából. A komfort fontossága kiterjed a lakókörnyezetünkre is. Hisz hiába van személygépkocsink, ha nincs megfelelő út, amin használhatjuk, vagy hiába van háztartásunk jól felszerelt gépekkel, ha nincs megfelelő víz-, gáz-, illetve villanyszolgáltatásunk. Mindemellett fontos szempont egy településen a szociális infrastruktúra (közbiztonság, oktatás, egészségügyi ellátás, közösségi élet), amely nem a termelői infrastruktúrához tartozik, viszont elengedhetetlen feltétele a termelői infrastruktúra megfelelő működésének (<https://tudasbazis.sulinet.hu>, 2022).

A lakókörnyezet kiválasztásában fontos szerepet töltenek be a fent említett szempontok. A falvak és városok között egyfajta verseny jön létre, ezáltal nem kis kihívással kell szembenéznük annak érdekében, hogy megtartsák lakosaikat. A fejlett országok igyekeznek minél magasabb szintre emelni a településeik által nyújtott szolgáltatásokat, próbálják a lakosságot megtartani (Fan et al., 2020; Rashid, 2012). Számunkra is nagyon fontos tényező falvakban és városokban egyaránt, hogy a lakosság folyamatos csökkenését megakadályozzuk. Kárpátalján is jelentős migrációt figyelhettünk meg az elmúlt években, egyrészt a 2022. február 24-én kirobbant háború miatt, másrészt a munkalehetőségek hiánya és a nem megfelelő infrastruktúra is közrejátszanak mindebben a folyamatban. Ezért is láttuk fontosnak megvizsgálni, hogy a megye síkvidéki települései milyen lehetőségeket biztosítanak lakosaik számára. Témaválasztásunk aktualitását az is mutatja, hogy Kárpátalján kevés ilyen jellegű kutatás történt, tehát hiánypótló a vizsgálat.

A kutatás célja a Bátyúi kistérség települések értékelése objektív és szubjektív szempontok alapján. Megvizsgáltuk, hogy egyes falvak milyen földrajzi adottságokkal, infrastrukturális ellátottságokkal rendelkeznek, ezek mennyire vannak kellően felszerelve, melyek azok a területek, amelyek még fejlesztésre szorulnak. Továbbá felmérni, melyek azok a szempontok a lakosság körében, amelyek javítanának saját településük komfortosságán. Ezáltal hozzájárulhatunk a településfejlesztési stratégiák helyi igények figyelembevételével való optimalizálásához. Feltételezzük, hogy a megfelelő infrastrukturális ellátottság, az földrajzi adottságok esetleges kihasználása, valamint a meglévő szolgáltatások színvonalának emelése nagy szerepet játszik a településkomfort szempontjából.

A kutatásunk fő módszere a kérdőíves lekérdezés volt.

1. FEJEZET

TELEPÜLÉSKOMFORT FOGALMA ÉS KUTATÁSA

Mielőtt mélyebben megvizsgáljuk a településkomfort kutatásait fontos letisztázni, hogy mit is értünk pontosan településkomfort fogalma alatt. A szakirodalomban többféle meghatározással találkozhatunk nem csoda, hiszen egy komplex fogalomról beszélünk. Kiss Csaba és Nagy András kutatásában a társadalmi hatások vizsgálatához a településkomfort módszerét választották ki. Azt mondják, hogy az életminőséget többféle tényező határozza meg, egyrészt fizikai másrészt mentálisak, tudatiak. Ezen tényezők kapcsán tudjuk meghatározni a települési komfort fogalmát. A települési komfort a településen élő lakosság fizikai kényelmét meghatározó szféráknak és a település határain belül szerveződő szolgáltatások mennyiségi és minőségi fokát írja le. A komfort véleményük szerint egyrészt a fizikai (objektív) kényelemérzetből, másrészt az abból eredő (szubjektív) közérzetből áll. Egy település komfort szintjét a fizikai infrastruktúrák és a településen elérhető szolgáltatások színvonala határozza meg. A településkomfort legfontosabb területei szerintük a lakáskörülmény, az épített és természeti környezet, a település belső elérhetőségi viszonyai és a közszolgáltatások megléte valamint elérhetősége (Kiss–Nagy, 2005). Jelen munkánkban mi is ezen a meghatározáson indulunk el.

2020-ban egy tanulmány jelent meg, mely a guangzhoui állami lakóközösségek emberi települési környezetére összpontosít, és egy értékelési rendszert hoz létre, amely az épített környezetekkel és a lakókörnyezetekkel való elégedettségi kritériumokat tartalmazza. Bár a cikk nem említi konkrétan a településkomfort fogalmát, viszont települési környezet minőségét vizsgálja, ami szoros kapcsolatban áll a településkomforttal. Két részre osztották a települési környezet minőségének felmérését. Objektív (épített lakókörnyezet) és szubjektív (lakossági elégedettség) szempontok szerint. Az objektív tényezőket négy szempont szerint mérték fel: lakókörnyezet, tömegközlekedés, közösségi létesítmények és azok elhelyezkedése. A szubjektív tényezőknél tanulmány leírja, hogy jelenleg nincs olyan univerzális szabvány, ami alapján meg lehetne határozni a települési környezetet. Ezért ők a Sciences of Human Settlements által létrehozott határozat alapján hozták létre saját szempontjaikat. Három csoportra osztották azokat a szubjektív tényezőket melyek meghatározhatják egy település élhetőségét: belső környezet (lakóterületet, ház minőség, világítás, karbantartás), közösségi környezet és társadalmi kapcsolatok (Fan et al., 2020).

A települések élehetőségi szintjét vizsgálták a Liaoning tartományban. A kutatásban különböző indexek alapján határozták meg a települések élehetőségi szintjét. Mint például: természeti

rendszer, népesség, szociális rendszer, lakókörnyezeti- és lakásrendszer valamint támogatói rendszer (oktatás, és egészségügyi szolgáltatások) (Shenzhen et al., 2014).

Egy másik cikk, ami az északnyugat-kínai településeken élő emberek elégedettségi szintjét tanulmányozta összesen hat kategóriát határozott meg. Ami a következők:

- lakáskörnyezet (házminőség, konyhai, WC higiénia, fal és víz minőség),
- környezet (zöld területek, levegőminősége, háztartási hulladék kezelés, szennyvíztisztítás),
- fizikai infrastruktúra (útminőség, utcai világítás, villanyszolgáltatás, öntözőberendezések, kommunikációs lehetőségek, pihenési lehetőségek),
- közszolgálat (oktatás, egészségügy, közbiztonság, üzletek, munkalehetőség),
- kormányzás (községi tanács, szervezetek, szabályozások, fejlesztési tervek),
- kultúra (kulturális események, közösségi légkör, szomszédi viszonyok) (Pengyan et al., 2021). Itt azt láthatjuk, hogy a fizikai és a szociális infrastruktúrát több részre osztják fel.

Szintén egy kínai kutatás vizsgálta a Pekingtől periferiára eső vidéki területeket. A kutatási cikk a települések minőségét (quality of human settlement) befolyásoló elemi jellemzőket és tényezőket elemezte többváltozós statisztikai elemzés és strukturális egyenletmodell segítségével. A kérdőíves felmérésben a településen lévő szolgáltatások, természeti és társadalmi tényezők és az infrastruktúra minőségét a lakosok elégedettségi szintjét mérték fel (Kan, 2014). Összességében elmondható, hogy az eddig vizsgált idegen nyelvű szakirodalomban a településkomfort (settlement comfort) konkrét fogalmával nem találkoztunk inkább csak a különböző szinonimáit találtuk meg, mint például: a települési környezet minősége (quality of rural human settlements), település élhetőségi szintje (livability of the human settlements), életminőség (quality of life), lakókörnyezet minősége (quality of living environment).

Magyarországon Koltai Zoltán a Városok vonzereje országos és regionális léptékben című cikkében települési vonzerőket vizsgálta. Összességében a fentiekhez hasonló kategóriákat vett alapul (infrastruktúra, szolgáltatások) azzal a különbséggel, hogy az etnikai összetételt, a korösszetételt és a természeti adottságokat is számításba vette (Koltai, 2015).

2002-ben ugyancsak Magyarországon a települési komfortot több mutató értéke alapján állították össze, amely az adott településen élő lakosok fizikai életminőségét, lakáskörnyezet és a közszolgáltatások mennyiségi és minőségi fokozatát írta le, hasonlóan Kiss–Nagy kutatásához (Kolber, 2005).

Az ukrán szakirodalmat vizsgálva, az angol irodalomhoz hasonlóan, nem talákoztunk olyan kutatással, ami konkrétan a településkomforttal foglalkozott volna. Az ukrán munkákban a kutatási témánkhoz hasonló dolgokkal az életminőségi vizsgálatok részeként foglalkoztak. Az életminőség fogalma is sokrétű főképp az orvosi, és élettani szakirodalomban gyakran használt kifejezés (<https://polgariszemle.hu/archivum>, 2024). A lakosság "életminősége" fogalmának lényegét illetően még mindig nincs egyetértés a tudományos közösségben. A folyamatosan felmerülő és a jövőben felmerülő ellentmondások véleményünk szerint azzal függnek össze, hogy ez a fogalom különböző nézőpontokból definiálható, amelyek mindegyikének létjogosultsága van. Az egyik ukrán monográfia, amely a regionális életminőséget vizsgálja, elmondja, hogy az életminőség az egyén tényleges életlehetőségeinek szubjektív-objektív szerves jellemzője, amely biztosítja harmonikus fejlődését a társadalmi haladás céljainak megfelelően (Nykyforenka, 2012).

Egy másik szakirodalom szerint az életminőség alatt minden olyan külső tényező (természetes, gazdasági, társadalmi stb.) összességét értik, amely befolyásolja az ember életét, és magának az egyénnek a saját életével kapcsolatos szubjektív (belső) jellemzőit (Saviuk, 2009).

Az életminőség vizsgálatával foglalkozók szerint az életminőségnek tágabb jelentése van. Egyrészt az emberek szükségleteinek és érdekeinek teljes körű kielégítése, amely az élettevékenységek különféle formáiban nyilvánul meg. Az embereket elsősorban az életüket közvetlenül befolyásoló dolgok érdeklik: az álláslehetőségek vagy a saját vállalkozás megnyitása, a jó egészségügyi ellátás, tiszta levegő. Ezek egyesülnek az életminőség fogalmába (Mokretsov, 2012).

Láthatjuk, hogy a településkomfortot meghatározó tényezőkkel foglalkoznak az itt említett kutatások különféle formában.

A településkomfort meghatározó tényező az ember életébe, még ha nem is így nevezték korábban. Ha visszatekintünk, a történelemben láthatjuk, hogy az ember igyekezett úgy megválasztani telephelyét, hogy az a lehető leghatékonyabb legyen számára. Fontos szempont volt a víz az élelem könnyű elérhetősége és a táji adottságok megfelelő kihasználása. A mai társadalomban még nagyobb jelentőséggel bír a lakókörnyezet sajátossága. Mivel nemcsak, hogy földünk népessége növekedett, hanem igényeink is magasabb szinten vannak. Különböző tényezők határozzák meg esetenként, hogyan választják meg az emberek a lakhelyüket. Ezek lehetnek szubjektív és objektív tényezők egyaránt. A modernizációnak köszönhetően a vidéki életet egyértelműen elmaradottnak tekintette a társadalom, viszont ez az elmúlt években egyre vonzóbb célpont a lakosság körében. A városok zsúfoltsága, a környezetszennyezése, a társadalmi elidegenedés gondolatai miatt többen választják a vidéki életet (G. Fekete, 2013).

A világon lényeges kérdéssé vált a települések fejlesztése, komfort szintjének emelése. Ilyen fejlesztésekről számol be egy 2021-ben megjelent tanulmány melynek címe: Satisfaction Evaluation of Rural Human Settlements in Northwest China: Method and Application. A tanulmány azt mutatja be, hogy az északnyugat kínai falvakban élő lakosok mennyire elégedettek a településük környezetével. Továbbá beszámol arról is, hogy Kínában és Japánban különböző fejlesztéseket végeztek el az elmúlt években a település színvonalának emelése érdekében. Például 2018-ban a Központi Mezőgazdasági Hivatal (Central Agricultural Office) egy cselekvési tervet dolgozott ki a vidéki élet fejlesztésére, javítására. Kiemelt feladatai közé tartozott a háztartási szemét megfelelő kezelése, a WC korszerűsítése, a lakossági szennyvízelvezetés és faluvezetés kérdései (Wang et al., 2021). Kínában szintén egy másik kutatás készült, mely a Guangzhou állami lakóközösség elégedettségi szintjét vizsgálta meg. Eredményeiből kiderül, hogy nagyobb figyelmet kell fordítani a lakások hangszigetelésére és a közösségi szolgáltatásokra (Fan et al., 2020).

Európán belül is egyre nagyobb hangsúly fektetnek a települések komfortjának emelésére. Németország politikai intézkedéseket hajtott végre a települések infrastruktúrájának kiépítése érdekében, törvényben fogadta el és különböző terveket készített a környezetvédelem előmozdítására. Hatékony politikájának és a társadalmi erőfeszítéseknek köszönhetően sokat javult a vidéki életkörülmények az országban (Wang et al., 2021).

Ha Magyarországot figyeljük meg akkor elmondható, hogy elég kevés olyan kutatás jelent, meg ami konkrétan a településkomfortot venné górcső alá. A kutatások közül megemlíteném Kiss Csaba és Nagy András kutatását („A társadalmi térszerkezet alakulását”), melyet 2002-ben végeztek el Magyarországon. A kutatás fő vizsgálati területe a Bereg vidéki térség és az ott bekövetkezett 2001-es árvíz által okozott károk. A tanulmány arra a kérdésre keresett választ, hogy az árvíz sújtotta területeken végzett helyreállítások milyen hatással voltak a vidék különböző szegmenseire. Kutatás egy része konkrétan kitér a településkomfort vizsgálatára. Eredményeiből kiderült, hogy a lakosok 76%-a szerint az árvíz utáni helyreállítások fejlesztették a lakosok életminőségét és a települési képet, viszont a munkahelyi lehetőségek száma nem nőtt (Kiss–Nagy, 2005).

Szűcs Antónia Gyöngyös kistérségben végzett komplex fejlettségi kutatása során érintette a kistérség településkomfort vizsgálatát kérdőíves felméréssel. A kvantitatív módszer eredményeiből kiderült, hogy összefüggést talált a havi nettó jövedelem, az életkor és az elköltözési szándék között. Ez lényegében az alacsony jövedelem és munkalehetőség hiányával volt összefüggésben (Szűcs, 2015).

Koltai Zoltán hasonló kutatást végzett a magyar lakosság körében, melyben azt vizsgálta, hogy milyen szempontok alapján választanak települést az adatközlők és mit tekintenek települési vonzerőnek. A lakosok kiemelten fontos vonzerőnek tartották a következő tényezőket: „települési infrastruktúra állapota”, a „közlekedési adottságok”, a „foglalkoztatási körülmények”, a „helyben igénybe vehető egészségügyi szolgáltatások szélessége” és általában véve a „lakókörnyezet állapota”. A kutatás alapján elmondható, hogy Magyarország település komfort szintje heterogén képet mutat (Koltai, 2015).

Horeczki Réka és Póla Péter a centrum-periféria egymásra gyakorolt hatását és a sikeresség mutatóit vizsgálták Baranya megyében. Kutatásaikból kiderült, hogy a vidék sikeressége a természeti és kulturális erőforrások kihasználásától, helyi társadalom, helyi intézmény rendszer (polgármester, képviselők) stabilitásától függ (Horeczki–Póla, 2022).

Bár az elmúlt 10-20 évben számos országban jelentős előrelépés történt a vidéki települések életminőségének növelése érdekében, viszont fenti kutatások is azt igazolják, hogy van még mit fejlődni. A fejlődést csak úgy tudjuk kivitelezni, ha ismerjük a probléma konkrét forrását és stratégiát dolgozzunk ki rá.

2. FEJEZET

A KISTÉRSÉG FÖLDRAJZI JELLEMZÉSE

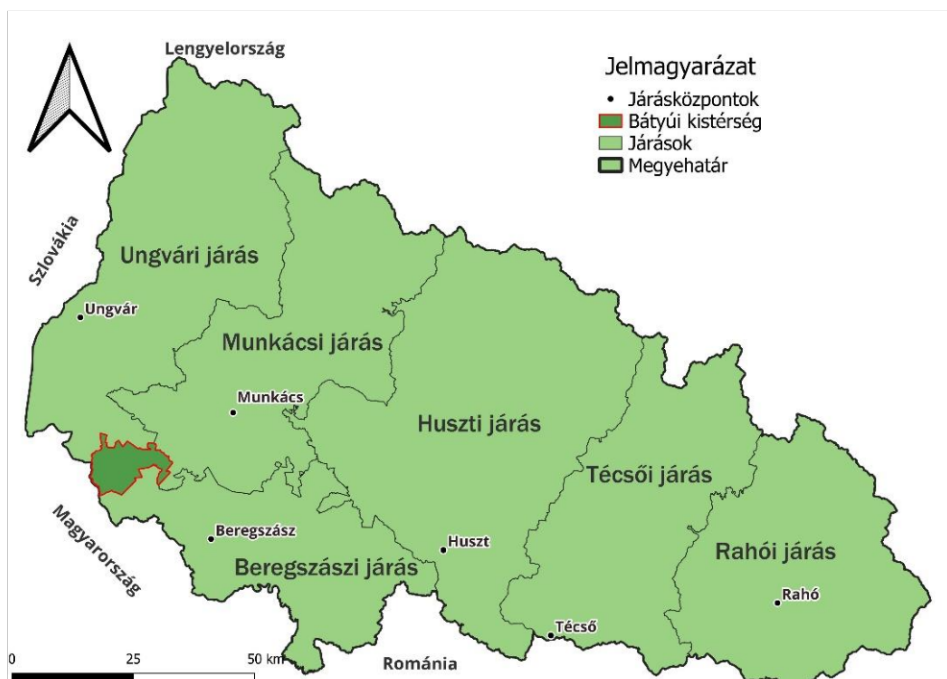
2.1. A Bátyúi kistérség általános jellemzése

Ukrajna függetlenségének kikiáltását követően 1991-től 2014-ig Kárpátalja közigazgatási felosztása lényegesen nem változott. 2014-ben a „Méltóság Forradalma” után azonban az új kormány elkötelezte magát a közigazgatási reformok végrehajtása mellett. A reform fő célja a decentralizáció volt, így a szovjet időszakból megmaradt államigazgatási rendszer modernizálása is. 2014 áprilisában a kormány elfogadta *A helyi önkormányzat és a hatóság területi szerveződése reformjának, koncepciójának tervét*, viszont ennek megvalósítása lassan kezdődött el és csak 2020-ra fejeződött be (Babak, 2019).

A kárpátaljai kistérségek első tervezetét 2015-ben dolgozták ki közösen a Kárpátaljai Megyei Tanács Várostervezési és Regionális Igazgatósága, a Kárpátaljai Városok Szövetsége és a Megyei Reformok Irodája. A kistérségek száma az évek alatt folyamatosan módosult. Először 51 kistérség kialakítását javasolták, majd 2019 júniusára számuk 50-re, augusztusára 54-re, szeptember 26-ra pedig 60-ra módosult. 2019 október 18-án a tervezet sikerült benyújtani Ukrajna Miniszteri Kabinetének. Viszont ezt a kabinet nem fogadta el, hanem visszaküldte a tervezetet és azt javasolta, hogy a kistérségek számát csökkentsék 52-re a 60 helyett. Azonban ezeket a változtatásokat a megyei tanács tagjai nem szavazták meg.

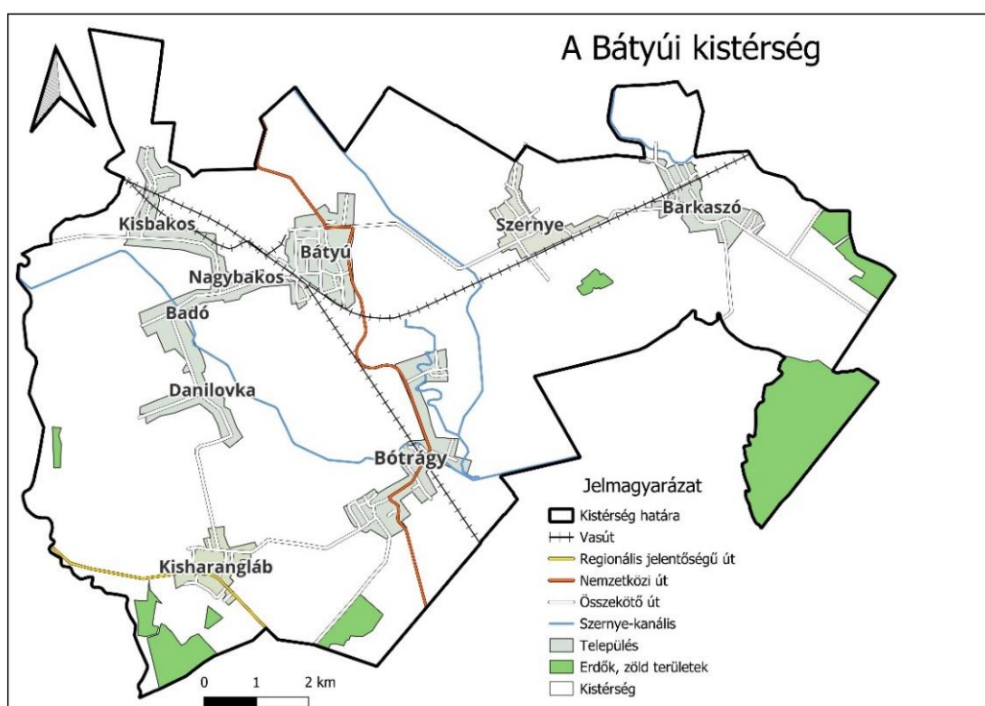
Végül 2020. május 13-án Ukrajna Miniszteri Kabinetének rendelete alapján 64 kistérség alakult meg, továbbá az Ukrajna Legfelsőbb Tanácsának július 17-i határozata alapján a régi 13 járásból 6 új járás jött létre (Ungvári, Munkácsi, Beregszászi, Técsői, Huszti, Rahói) (1. ábra) (Molnár D., 2021).

A Bátyúi kistérség Kárpátalja nyugati részén helyezkedik el a Beregszászi járásban (1. ábra). Területe: 118,6 km² (Tóth, 2020). A kistérség legészakibb települése Kisbakos, a legdélebbi és legnyugatibb települése Kisharangláb, a legkeletibb települése Barkaszó. A kistérség központjának a földrajzi koordinátái északi szélesség 48° 21' keleti hosszúság 22° 23' (Bátyúi református templom) (earth.google.com/web/, 2023). Lakossága a 2001-es népszámlálások alapján 12 762 fő (Molnár–Molnár D., 2005). Négy kistérséggel szomszédos: észak-nyugat felől a Csapi, északról a Nagydobronyi, nyugatról a Gorondi, délről pedig a Mezőkasszonyi kistérséggel határos. Négy egyesült önkormányzathoz, nyolc településből (Barkaszó, Szernye, Bótrágy, Kisharangláb, Kisbakos, Nagybakos, Badó, Danilovka) és egy nagyközségből (Bátyú) áll. A kistérség rendelkezik egy ukrán-magyar határátkelővel (Kisharangláb–Lónya).

1. ábra. A Battyúi kistérség elhelyezkedése Kárpátalján

A következő települések tartoznak hozzá: Battyú (nagyközség), Badó, Danilovka, Kisbakos, Bótrágy, Kisharangláb, Nagybakos, Barkaszó, Szernye (2. ábra). A decentralizációt követően a régi Munkácsi járás két települését Barkaszót és Szernyét a Beregszászi járáshoz, ezen belül pedig a Battyúi kistérséghez csatolták. A többi település a régi adminisztrációs felosztás alapján is a Beregszászi járáshoz tartozott.

2. ábra. A Battyúi kistérség térképe

2.2. Természetföldrajzi viszonyok

Kárpátalja területét földtani szempontból két részre lehet osztani: Gyűrt-Kárpátokra és a Kárpátaljai-süllyedékre (Baranyi et al., 2009). A Bányai kistérség a Kárpátaljai-süllyedésben ezen belül pedig a Csap-munkácsi-medence területén helyezkedik el. A terület a Kárpátalja síkvidéki területéhez tartozik, nyugati irányba enyhén lejt. A kistérség tengerszint feletti magassága 102-106 m között van.

A terület éghajlatát tekintve a nedves kontinentális éghajlattípusba tartozik. Az ukrán éghajlatban az Aliszov-féle osztályozást veszi alapul, ahol az uralkodó légtömegeket veszik kiindulópontul az éghajlati övek kijelölésénél. Ennél az osztályozásnál a síkvidéki területeket a mérsékelt öv mérsékelt kontinentális éghajlati területéhez sorolja. Az éghajlatra jellemző télen a hideg száraz levegő, nyáron a trópusi szárazföldi légtömegek, amik forró, ezenkívül száraz időjárást hoznak. Az évi középhőmérséklet átlagosan 10°C körüli, a leghidegebb hónap a január (-2 és -3°C között van), míg a legmelegebb hónap a július (+20°C és +21°C között ingadozik). A csapadék évi összege 600-700 mm között ingadozik (Marinics et al., 1990). A legcsapadékosabb hónap a június a legkevesebb csapadék a tél végére és a tavasz elejére esik (Baranyi et al., 2009).

A kistérség egy kanállal rendelkezik, melynek kisebb-nagyobb elágazásai hálózják be a terület különböző részeit. A Szernye-kanális Barkaszó, Bótrágy, Badó és Nagybakos településeket érinti (2. ábra). A Szernye-kanális a 19. századi vízszabályozásoknak köszönhetően jött létre. Az addig elárasztott területeket lecsapolták, így alakultak ki kisebb csatornák. A területen folyik még a Csaronda patak is, ami időszakonként kiszárad.

A területen gyepes talajok ezen belül a gyepes podzolos, homokos és agyagos talajok a jellemzők (<https://geomap.land.kiev.ua/obl-6.html>, 2023). A talaj termőképessége lehetőséget ad a különböző gabonaféléknek (kukorica, búza, zab, napraforgó stb.), zöldségféléknek (paradicsom, paprika, uborka, bab, zöldborsó, káposzta, karalábé stb.) és gyümölcsféléknek a megtermésére.

A vizsgált terület vertikális vegetáció felosztása szerint a síkvidéki planár régióhoz tartozik. A növényzet lombkoronaszintjére jellemző fafajták a kocsánytalan és a kocsányos tölgy, továbbá a közönséges gyertyán. Az erdőkben a kárpáti flóraelemek közül az ikrás fogasír és a kárpáti sáfrány növényfaj jellemző. Az erdei aljnövényzet közül található itt földieper, szeder, kökény és csipkebogyó is. A kistérség alacsony erdő borítottsággal rendelkezik a 10-15%-ot sem éri el (Bodnár, 1987). A kistérség kanálisain és mocsaras területein jellemző a különféle páfrányok, sásfélék, gólyahírek, keskenylevelű gyékények (Baranyi et al., 2009).

A síkvidéki területekre jellemző állatfajok megtalálhatóak itt. Az emlősfaunát tekintve elmondható, hogy a legtöbb számban a rágcsálók és ragadozók vannak. A rágcsálók közül a mezei egér, a patkány, a cickány, és a nyest terjedt el. A ragadozók közül menyét, hermelin, nyuszt, vidra, vörösróka jellemző a területre.

A rovarfélék közül a következők találhatók itt: Atalanta-lepke, nappali pávaszem, gyászlepke, bogáncs lepke, fecskefarkú lepke stb. A bogarak közül a szentjánosbogár, remetebogár, szarvasbogár stb.

A Szernye-kanális kapcsán érdemes megemlíteni az ott élő halfajokat: széles kárász, vörösszárnú keszeg, törpeharcsa és a csuka.

További állatfajok a területen:

- Kételtűek: tarajos és pettyes göte, levelibéka, barna varangy, mocsári teknős stb.
- Madarak: fehér gólya, fácán, fogoly, fecskefélék, fakopáncs, seregély, veréb stb.

A mezőgazdasági területnek köszönhetően számos rágcsáló és rovarevők találhatók itt: törpe egér, közönséges vakond, denevérek, mezei pocok, patkány, menyét stb. (Baranyi et al., 2009).

2.3. A kistérség népességföldrajzi jellemzése

A Bátyúi kistérség 9 települést (Bátyú, Bótrágy, Badótanya, Barkaszó, Szernye, Danilovka, Kisharangláb, Nagybakos és Kisbakos) foglal magában. Ezek összlakossága a 2001-es népszámlálási adatok alapján 12 762, ebből 7 773 magyar nemzetiségű (Molnár D., 2021; Molnár–Molnár D., 2005). A népesség kapcsán fontos megemlíteni a születési, illetve halálozási ráta adatait, viszont ezeket adathiány miatt csak járási szinten tudtuk meghatározni. A Beregszászi járás születési rátája (2021-es adatok alapján) 11,0‰, halálozási rátája 15,1‰ és ennek a különbsége -4,1‰, ami a természetes szaporulatot adja (Закарпаття у демографічному вимірі, 2022). A SUMMA 2017-es felmérésből kiderül (1. táblázat), hogy 6 601-re csökkent a magyar nemzetiségűek száma és valószínűsíthető, hogy ez a szám tovább csökkent a 2022. február 24-én folytatódó háború miatt (Tátrai et al., 2020).

A kistérség magyar többségű terület, de egyes falvakban, mint Badótanya és Danilovka nagyarányban ukrán nemzetiségű lakosság él. Továbbá, vannak vegyes nemzetiségű falvak ilyen például Battyú, Barkaszó, Bótrágy, Kisharangláb, Nagybakos, Kisbakos, ahol magyar nemzetiségűek mellett ukrán nemzetiségűek egyaránt élnek (1. táblázat). A kistérségen a magyar és az ukrán nemzetiségűeken kívül cigány kisebbség is él. Legnagyobb arányban Barkaszón (21,5%) élnek, ezt követi Szernye 14,2%-al, majd Bótrágy (9,8%) és Battyú (1,8%) (Molnár et al., 2010). Az itt említett százalékos adatok a szakértők becslése alapján a romák

tényleges számára vonatkoznak. A romák egy része a 2001-es népszámlálás során más nemzetiségüként – pl.: magyar vagy ukránként – lett összeírva.

1. táblázat

A magyar lakosság száma a kérdőívezés által érintett településeken 2001-ben és 2017-ben. Az állandó lakosság és a magyarok száma 2001-ben népszámlálási adatok alapján, 2017-ben a SUMMA 2017 felmérés eredményei alapján (Tátrai et al., 2020; Sebők, 2024)

Település	Állandó lakosság (2001)	Ukránok száma (2001)	Magyarok száma (2001)	Magyarok száma (2017)
Bátyú	3023	996	1894	1632
Barkaszó	2236	333	1452	1102
Bótrágy	1846	399	1304	1137
Badó	546	542	4	-
Danilovka	493	476	17	-
Kisharangláb	797	161	632	590
Nagybakos	854	562	284	263
Kisbakos	988	478	496	439
Szernye	1979	47	1690	1438

Ha a falvak vallási megoszlását vizsgáljuk a magyar többségű településeken így Bátýúban, Bótrágyon, Kisharanglábban, Barkaszón és Szernyén a református vallásúak vannak többségben. Viszont a teljesen ukrán illetve vegyes etnikumú falvaknál az ortodox vallás dominál (Badó, Danilovka, Nagybakos, Kisbakos). Az ortodox templomok nagyrésze moszkvai patriarchátus joghatósága alá tartozik (Baranyi, 2023). A településeken még Jehova tanúi, római katolikus és egyéb vallásúak is találhatók kisebb-nagyobb arányban.

2.4. A kistérség gazdaságföldrajzi jellemzése

Gazdaságföldrajzi szempontból a térségben főképp a mezőgazdaság játszik fontos szerepet. A sík területnek és a termékeny talajnak köszönhetően számos gabona- és takarmánynövények teremnek a falvakban (Baranyi et al., 2009). A falvakban magánvállalkozók birtokolják a földterületek nagyrészét. A mezőgazdaság mellett az emberek többsége a falujukhoz legközelebb eső városokban dolgoznak különböző gyárakban (Bereg kabel, Newco, Jabil stb.) vagy szolgáltatási szférákban. A kistérség gazdaságára nagy hatással van a vasút. Bátýún halad át a Csap–Bátýú–Munkács–Lviv valamint a Bátýú–Királyháza–Taracköz–Aknaszlatina vasútvonal (Beregszászi, 2003). A vasút Barkaszó, Szernye, Bótrágy, Kisbakos és Nagybakos településeket is érinti, ezáltal biztosít számos munkalehetőséget az itt élők számára. Említésre

méltó még a Kisharangláb–Lónyai ukrán-magyar kishatárátkelő hely. A településeken rendelők, iskolák, üzletek működnek, melyek szintén munkalehetőségeket biztosítanak. Bátyú saját mentőállomással rendelkezik, melyet 2009-ben adtak át. A terciér szektor igen gyenge a kistérségben, a háború kitörése óta számos bolt bezárt. A falvak közül a kistérség központját Battyút emelném ki, mivel étteremek és szórakozó helyek is megtalálható a településen. Barkaszón termálforrás található, viszont nincs kihasználva.

3. FEJEZET

A KISTÉRSÉG TELEPÜLÉSEINEK RÖVID TÖRTÉNETE

3.1. Bátyú (nagyközség)

Az első írásos feljegyzések a településről a XII. századra tehetők, bár ennek eredetét nem sikerült bizonyítani. A legkorábbi történeti adatok 1270-ből, 1272-ből és 1476-ból származnak. Nevének eredetéhez három legenda fűződik. Az első, mely szerint a puszta személynéből keletkezett – Bateu személynév – a magyar névadással 1274-ben (Botlik–Dupka, 1993). A második miszerint a falu a Tisza folyóhoz közel terült el és télvíz idején a gyakori áradásoknak köszönhetően nagy mennyiségű sár keletkezett. Az utakat kátyúk borították. Innen nevezték el Kátyúnak, mely később Bátyúra változott. A harmadik legenda szerint az Arany Horda első kánja Batu-kán hadjárata során itt pihent meg és ebből eredt a település neve. Viszont erre az állításra az írásos okiratok rácafolnak, mivel a falu nevét már korábban említik, mint hogy Batu-kán járt volna a településen. A népietimológia szerint a település neve a hátukon batyut viselő emberek megnevezéséből ered (Beregszászi, 2003).

Az Árpád-kori település a XIII. századig a Betke család tulajdonát képezte. A Gertrúd királyné ellen elkövetett merénylet következtében, 1214-ben a település a koronára szállt. Később Ruzsdi Mihályhoz került, aki V. István királytól kapta adományul. Majd a XIII. század elején 1270-ben Bánk bán veje, Simon vásárolta meg és ezáltal került a lónyai birtokosok tulajdonába. 1285-től 1920-ig a Lónyayak voltak a falu birtokosai (Hájas, 2011).

A falu első lakói fafaragással és pásztorkodással foglalkoztak. A Bereg vármegye egyik települése volt. A település egykor a Tisza folyó közelében helyezkedett el. Viszont a gyakori árvizek miatt az emberek kénytelenek voltak a jelenlegi helyre költözni. A XIX. század közepén a Lónyai, a Stark, a Bay, a Baráté, a Demjén, a Márkus, a Nyeste, a Révész, a Sütő, a Szabó és a Tuba család tagjai, azok utódai népesítették be. A XIX. század második felében megépült az északkeleti vasút, ami nagy fejlődést jelentett a gazdaság és lakosok életében egyaránt. A községben 1879-ben Paulai Zsigmond könyvnyomdát is létesített (Hájas, 2011).

A község az első világháború után a trianoni békeszerződésnek köszönhetően Csehszlovákiához került. Ebben az időszakban többféle csehszlovák állami iskola működött, ami az adott település asszimiláció folyamataiban játszott nagy szerepet. 1938-ban Magyarországhoz került a község és csehszlovák iskolák helyett magyar iskolát hoztak létre beszüntetve a cseh polgári iskolákat (Botlik–Dupka, 1993).

1944-ben a Szovjetunió részévé vált. A második világháború következményeként 1944-ben 140 férfit hurcoltak el a sztálinisták és ebből 38-an haltak meg. Bátyú egyfajta gyűjtőhelyként is szolgált, mivel itt gyűjtötték össze a környező falvak magyar lakosait a kényszermunkára.

A református templomot 1910-ben állították helyre, majd 1988-ban felújították. A templomkertben a második világháború és a sztálinizmus áldozatainak emlékművet állítottak (Szupronenko, 2013).

A falu gazdasági életét hosszúideig a vasút és a helyben működő Malomipari Vállalat határozta meg. Majd a malom működése lecsökkent és a vasút vette át a nagyobb szerepet. Fellendült a teherforgalom, ami a Terminál Kárpáti szállítmányozó cégnek volt köszönhető.

A településen a szovjet időszakban, mint sok településen kolhozokat hoztak létre. Ukrán, illetve ruszin falvakkal (Badó, Bakos, Újbátyú) együtt közös kolhoz működött (XXI. Pártkongresszus Kolhoz). Itt kevés bátyúi lakos dolgozott inkább a környező falvak lakosainak nyújtott munka lehetőséget. A helyi lakosok zöme az iparban helyezkedtek el (Beregszászi, 2003).

A falusi könyvtárban néprajzi múzeum található. A múzeumban a magyar népre jellemző ruhák, edények, szerszámok és egyéb más használati tárgyak tekinthetők meg.

A településen élő ortodox közösség 2012-ben épített templomot (Szupronenko, 2013).

3.2. Bótrágy

Beregszásztól 26 km-re fekvő település. A település neve valószínűleg szláv eredetű személynévből származik magyar névadással (Batragy-„Bótrágy”). A XIII. század elején tesznek róla említést, mint a Betke család birtokáról. 1270-ben a Lónyay uradalom birtokosai tulajdonában volt. 1413-ban négy jobbágy-telek birtokába iktatták be zálogcímen, melyet Kereknyei Imre plébános és testvére Márton kapta meg. 1566-ban a tatárok átvonulása során a község megmenekült, csak a környező kisebb tanyákat égették fel.

A község a XVI. század elején előbb evangélikus vallást gyakorolta, majd 1569-ben tértek át a református hitre. A feljegyzések 1595-ben gyümölcsöző gyülekezetként említik, fiókintézményei Bátyú és Harangláb volt. A református vallás mellett a XX. század első felében a katolikus egyház is megalakul.

A település anyakönyve 1775-től kezdődik. Ekkor a község 4844 holdnyi területén, 154 ház volt és 1054 fő lakossággal rendelkezett. Főbb tulajdonosai: Lónyai Gábor, Albert és Sarolta, Ehremreich Izidor, Bagu József, Bajusz Antal és József, Demjén Gábor, Farkas Ferenc, Gál Péter stb. (Lehoczky, 1881).

A csehszlovák időszakban négy osztályból álló magyar tannyelvű iskola működött és ezek mellett még cseh állami négy osztályos elemi iskola is beindult. Ebben az időben a csehszlovákok földreformot hajtottak végre a Lónyaiak földjéből 2650 hektáron cseh kolóniákat hoztak létre. Így a XX. század előtt a község két új „Boutrad-kolonie”-t tartott nyilván. Továbbá a magyar telepéseknek kevesebb földet kaptak, mint más birtokosok (Botlik–Dupka, 1993).

A XIX. század végén jelent meg a vasút, ami sok szempontból jelentős fejlődést hozott. 1890-ben 200 család élt a faluban, többségük 3-4 másik családdal egy udvarban lakott (Kovács, 1999). A község földjein kivágták az erdőt és a falu parasztjainak adták bére három évig, majd a jól megművelt földet magas áron eladták.

A csehszlovák időszak után 1938-ban a területen nagyrészt ukránok és ruszinok maradtak. Mivel az 1919-től 1938-ig és a szovjet időszakban mesterséges betelepítések történtek, 22 ukrán és ruszin családot hoztak le a hegyekből. Ennek következtében növekedett meg az ukrán és ruszin lakosság aránya.

A 1938-tól magyar hatalom alá került. A cseh elemi iskolákat felszámolták és a magyar iskolák mellett református iskolák indultak.

1944-től a szovjet hadsereg foglalta el a községet és innentől kezdve az USZSZK részeként tartották nyilván. A II. világháborúban 9-en haltak meg az orosz fronton, továbbá 153 férfit vittek el és ebből 78-an haltak meg. A helyi KMKSZ szervezet 1990-ben állított emlékművet a II. világháború és a sztálinizmus áldozatainak (Botlik–Dupka, 1993).

A falu lakossága főképp mezőgazdasággal foglalkozott. Főbb ágazatai: szemesztermékek, tej, hús és zöldség termesztések voltak. Fontos szerepet töltött be a közösség életébe a kolhoz, ami 1948-ban alakult és Fehér László volt a vezetője. A szovjet időszakban a helyi lakosok túlnyomó többsége a helyi kolhozokban és a hozzájuk tartozó intézményekben dolgozott. Sok férfi számára jelentett továbbá biztos munkaerőt Beregszász, és azt ott működő vasgyár, műszergyár és a famegmunkáló cégek. A vasútnál is sokan helyezkedtek el. A kolhoz 2000-ben bomlott fel és tagjai 2,5 hektárnyi földrészt kaptak. Ezek alkották akkor a családi vállalkozások alapját (Lehoczky, 1996).

3.3. Barkaszó

A település nevét 1312-ben említik elsőként Burkuzlo néven. Azonban különböző régészeti leleteknek köszönhetően tudhatunk arról, hogy már a Kr. e. V. században is éltek itt népek. A település nevéhez három legenda fűződik. Az egyik szerint a településen élő őslakos, Burkuzló nevezetű nyúlról kapta a nevét. A másik legenda szerint a település mocsaras vidéken jött létre, ezért csak bárkán lehetett közlekedni, így a bárka szó alakult át később „Barkaszóra”. A harmadik történet szerint a magyar „berek” és „aszó” – szárazpatak – szavak összetételéből jött létre a település mai elnevezése (Budai, 2013).

Az Árpád-korban magyar népek telepedtek le itt. A rozgonyi csata kapcsán olvashatunk a településről, amiről a Zichy-kódex ad leírást számunkra. A rozgonyi csata Károly Róbert uralkodása alatt, 1312. június 15-én történt. Magyarországon ekkor az oligarchák, kiskirályok egyre nagyobb fennhatósággal rendelkeztek, mindezt a kővárak, magánhadseregek és a hatalmas birtokadományok segítették elő. Sok más tényező mellett ennek a növekvő hatalommal járó feszültségnek köszönhetően került sor a rozgonyi csatára. A csata sikeres kimenetelével sikerült megállítani a bárók terjeszkedését és az ország széthullását. A települést Károly Róbert Dancs mester fiának Tamásnak adományozta, a rozgonyi csatában tanúsított példamutató helytállásáért. Ezt követően Barkaszó különböző személyek tulajdonát képezte, köztük: Bornemissza, Császlóci, Büdi, Melith, Csáki és Pécsi családok. 1447-től Csapi Zsigmond tulajdonába került (Botlik–Dupka, 1993; Mihók, 2014).

Barkaszó lakosai közül kiemelkedik még Kis Albert, aki részt vett a Thököly Imre által vezetett felkelésben, majd a Rákóczi szabadságharcban is harcolt, itt kapta meg az ezredeskapitány címet (<https://karpataljalap.net/?q=2010/08/13/kis-albert-kalandos-sorsu-ezereskapitany>, 2023).

A hitújítás folyamán a falu lakói először a lutheri ágostai hitvallást követték, ezt követően tértek át a kálvinista hitre, amit Kálmáncsehi Sánta Mártonnak köszönhetnek. 1600-ban alakult meg a református egyház. A település református temploma 1809-től 1818-ig épült, viszont 1835-ben egy tűzvészben jelentősen megrongálódott és csak 1873-ban épült újjá.

1806-ban épült az első iskola és 1945-ben jött létre az első magyar tannyelvű általános iskola, 1977-től középiskola is működött a településen. Barkaszó 1872 óta rendelkezik vasúttal (Csap–Bátyú–Munkács–Lviv útvonal) (Botlik–Dupka, 1993; karpatalja.ma/sorozatok, 2023).

Barkaszó területe a II. világháborút követően a Szovjetunióhoz került a szovjet-csehszlovák szerződés értelmében. A moszkvai hatalom a magyar és német férfilakosságot „háromnapos munkára” ítélte. 106 személyt vittek el erre a kényszermunkára, ahonnan mindössze húszan tértek haza (Dupka, 2023).

3.4. Kisharangláb

A település 8 km-re fekszik Bátyútól az ukrán-magyar határ mentén. A magyarországi részről Lónya településsel szomszédos. A határátkelőhely 1989-ben nyílt meg, majd 2003-ban nemzetközivé nyilvánították. A falun keresztül folyik a Csaronda patak, ami sokszor kiszárad, majd a tavaszi áradásokkor újra megtelik. A falutól nem messze van a hetényi erdő, ahova a helyiek örömmel járnak gombázni és kirándulni (Lehoczky, 1996).

A település nevét a XIV. századi okmányokból ismerhetjük meg először. Harangláb– a harang felfüggesztésére szolgáló faállvány, mely kisebb ácsolt építmény. Ezt általában kisebb torony nélküli templom mellett szokták összeállítani. A falu nevét egy haranglábról kaphatta, ami magányos kápolnában vagy erdőségben volt elrejtve. A Kis-előtag a falu nevében megkülönböztető szereppel bír (Botlik–Dupka, 1993). A faluban sokáig nem épült templom, csak egy harangláb volt, mely egésze fából készült. A legenda szerint ez egy erdészházként funkcionált, melyet a kerekei segítségével tudták mozgatni. A településen a nagy esőzések, vagy a tavaszi áradásoknak köszönhetően a közelben lévő tó megáradt és veszélyeztette a falut. Ilyenkor a haranglábot vitték magasabb helyre, hogy megóvják az esetleges katasztrófától. Jelenleg álló templom területe volt az utolsó helyszín ahová vitték a haranglábot. A református templom 1993-ban épült (Lehoczky, 1996).

A helységet 1419-től a Lónyay család birtokolta. 1550-ig a lakosság katolikus volt, majd később tértek át a Lónyay családdal együtt a református hitre. 1530-tól 1784-ig a bótrágyi egyházhoz tartoztak. 1784-től alkotnak önálló egyházat, valamint ekkortól kezdték el vezetni az anyakönyvet is.

A csehszlovák időszakban református iskola működött egy osztállyal. A visszacsatoláskor 1938-ban a református iskola helyett magyar elemi iskolát hoztak létre. 1944-ben a települést is érintette a sztálini deportálás. Ezt követő években számos ukrán, ruszin családot hoztak a faluba (Botlik–Dupka, 1993).

Haranglábban a háztáji gazdaságok a jellemzőek. A település hátránya, hogy nincs vasút és eléggé periférián helyezkedik el. Viszont nagy jelentőséggel bír a határátkelőhely, ami elősegíti az falusiak élhetőségét.

3.5. Szernye

Először 1270-ben említik a Lónyay-uradalom határjárásáról íródott okmányban. Különböző családok kaptak itt földterületet, mint például: Várdaiak, a Báthoriak, a Csapiak, a Kállayak, a Drágffyak és a Mathuznaiak, végül pedig a Lónyay család lett a legnagyobb földbirtokos (Lehoczky, 1831).

A község temploma a XV. században épült meg gótikai stílusban, aztán az 1700-as években átépítették barokkos stílusban. 1859-ben tűzvészben megrongálódott, majd 1911-ben nyerte el mai formáját. Érdekességei közé tartozik, hogy a templom alatt keleti sírbolt található. A falu lakosa volt Balogh Sándor, akinek az emlékére emléktáblát állítottak az iskola kertjében. Többek között neki köszönhető a Szernyei Gyöngykaláris folklórcsoport megalkotása. A Gyöngykaláris csoport zenés-táncos műsoraival gyakran felléptek a környező falvakban. (Botlik–Dupka, 1993).

A második világháborús megtorlásnak köszönhetően 203 férfit hurcoltak el a „háromnapos munkára”, amelyből 34-en életüket veszítették. A község mindkét világháború halottainak 1990-ben emlékművet állított (karpataljalap.net, 2021; Dupka, 2023).

A falu rendelkezik iskolával és óvodával is. Az iskola alapjait 1986-ban rakták le, majd abbamaradt az építkezés. 2001-ben támogatás érkezett a svájci Pro Kárpátalja Munkacsoport jóvoltából és így tető alá került. Ezt követően 2003-ban az akkori Munkácsi járás félmillió hrvnyát adott az iskola befejezésére és 2004-ben adták át.

A falu lakossága igyekszik kulturális programokkal színesíteni az emberek életét.

3.6. Bakosok (Nagybakos–Kisbakos–Badó–Danilovka)

A Nagybakosi előljáráshoz közigazgatásilag három kisebb község tartozik: Kisbakos, Badó és Danilovka. Beregszásztól 40 km-re, Ungvártól pedig 45 km-re helyezkedik el. A terület a Lónyay-uradalomhoz tartozott 1919-ig. Következő kisebb tanyákból állt: Kisbakos, Nagybakos, Új tanya, Kapitány tanya, Bagolyszállás. A településeket a csehszlovák korszakban (1923-ban) hozták létre, cseh légionista telepesek (Szakál, 2017). A csehszlovák kormány intézkedésének köszönhetően a színmagyar vidékekre cseh, szlovák és ruszin nemzetiségűeket telepítettek be, a magyar etnikai terület fellazítására (Botlik–Dupka, 1993). A tanyák körül a földek lakatlanok voltak, ezért is nevezték el a helységet Szvobodának, amelynek magyar jelentése: szabad, gazdátlan. Először a csehek és a hegyvidékről érkező kevés földterülettel rendelkező telepesek foglalták el a területet (Szupronenko, 2013). Szvoboda telep (Nagybakos, Kisbakos, Badó, Danilovka) vált a Csehszlovák Köztársaság legnagyobb légionárius

kolóniájává (66 család, 317 személy). A betelepültek cseh és morva nemzetiségűek voltak. (Szakál, 2017). A telepesek az ingyen föld mellett állatokat és pénzbeli segítséget is kaptak. Nagybakosban cseh népiskola működött 3 osztállyal. Badóban pedig két osztályos ruszin tannyelvű iskola alakult (Botlik–Dupka, 1993). A csehek számos egyforma házat építettek, melyek néhány megőrizte alakját, de többségüket átépítették.

Az 1938-as visszacsatolást követően a cseh telepesek elmentek. Majd 1944-ben több mint 60 ukrán illetve ruszin családot telepítettek be a hegyvidéki verhovinai falvakból. Továbbá, a sztálini megtorlás következtében Nagybakosból 43, Újbátyúból 18 férfit vittek el. Nagybakosból 12-en, Újbátyúból 11-en haltak meg.

Kisbakost 1923-ben alapították. A településre morva és cseh majd pedig ruszin telepesek érkeztek. Kisbakos Szvoboda telephez tartozott és 19 telekkel rendelkezett (Szakál, 2017). Református temploma 1997-ben épült meg. 2007-ben görög katolikus 2008-ban pedig ortodox templom épült a faluban.

1932-ben Badó 1-tanyát, majd 1935-ben Badó 2-tanyát az Ökörmezői és Huszti járásból érkező emberek népesítették be (Szupronenko, 2013).

1939-ban alakult meg Danilovka település.

4. FEJEZET

ADATBÁZIS ÉS MÓDSZEREK

A Bátyúi kistérség településeinek komfort vizsgálatokor többféle kutatási módszert alkalmaztunk, hogy ezáltal is különböző forrásból kapjunk eredményeket. A kutatási módszereink a következők voltak: kérdőíves lekérdezés, prominencia vizsgálat mélyinterjú formájában, statisztikai adatok feldolgozása továbbá, térképi ábrázolás az QGIS program segítségével.

4.1. A kérdőív

Az adatgyűjtés fő módszere a kérdőíves lekérdezés volt (1. melléklet.). A kérdőív összeállításánál alapul szolgáltak más hasonló magyarországi kutatások, amik valamilyen formában érintették saját kutatási témánkat (Koltai, 2015; Malaczkó, 2017; Lőrinc, 2019). A kérdőívet 2 részre lehet osztani:

1. Általános adatokat (nem, kor, iskolai végzettség) rögzítő kérdések.
2. A vizsgált témakörrel kapcsolatos kérdések (pl.: *Az alábbi tényezők milyen mértékben javítanának saját településének komfortosságán? Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 – kevésbé javítaná, 5 – nagymértékben javítaná).*

4.2. A kérdőíves lekérdezés folyamata

A vizsgált terület kiválasztásánál igyekeztünk Kárpátalján belül olyan kistérség mellett dönteni, amely könnyen megközelíthető számunkra és nem utolsó sorban magyar többségű lakossággal rendelkezik. Így esett a választásunk a Beregszászi járáson belül a Bátyúi kistérségre, amelyhez 9 település tartozik: Bátyú, Barkaszó, Badó, Bótrágy, Szernye, Nagybakos, Kisbakos, Danilovka, Harangláb. Elemzéseinkben Nagybakos, Kisbakos, Badó, és Danilovka településeket együtt fogjuk kezelni Bakosok gyűjtőnéven, amit a kis méretük, egymás melletti fekvésük, közös történelmük, hasonló népességi viszonyaik és az egy előljáráshoz (Nagybakoshoz) való tartozásuk indokol. A mintánkban szerepelt településeken részben ukrán nyelvű lakosság él és ebből kifolyólag a kérdőívet ukrán nyelvre is lefordítottuk (2. melléklet). A kérdőíves adatgyűjtés részben papír alapon részben pedig online formában történt. Az online kérdőívet a Google Űrlap formájában készítettük el. Az elkészült online kérdőív linkjét a Facebook közösségi oldalon osztottuk meg hólabda módszert alkalmazva. A személyes lekérdezésnél is a hólabda módszert alkalmaztuk. A kérdőíveket igyekeztünk arányosan elosztani a falvak között, így egy településre 20 kérdőívet terveztünk kitölteni. Viszont a tényleges adatgyűjtés során a kérdőívek száma egyes településenként változó volt, néhol több néhol pedig kevesebb, mint 20. A mintában került válaszadók kor és nem szerinti eloszlásának

reprezentativitását a Khi-négyzet próbával ellenőriztük. A minta a nem bizonyult reprezentatívnak, mivel a nevezett jellemzők eloszlása szignifikánsan eltért a teljes sokaságtól (2. táblázat), ennek ellenére eredményeink használhatóak és tanulságosak.

A mintánkban a női adatközlők aránya felülreprezentált, főleg a 18-29 valamint a 30-49 éves korcsoportokban. Kisharanglábánál a 18-29 éveseknél (30,6), továbbá a Szernyénél a 30-49 éves korcsoportnál (46,2). A bakosi települések válaszadói eloszlása közelítette meg leginkább a teljes népesség eloszlását.

2. táblázat.

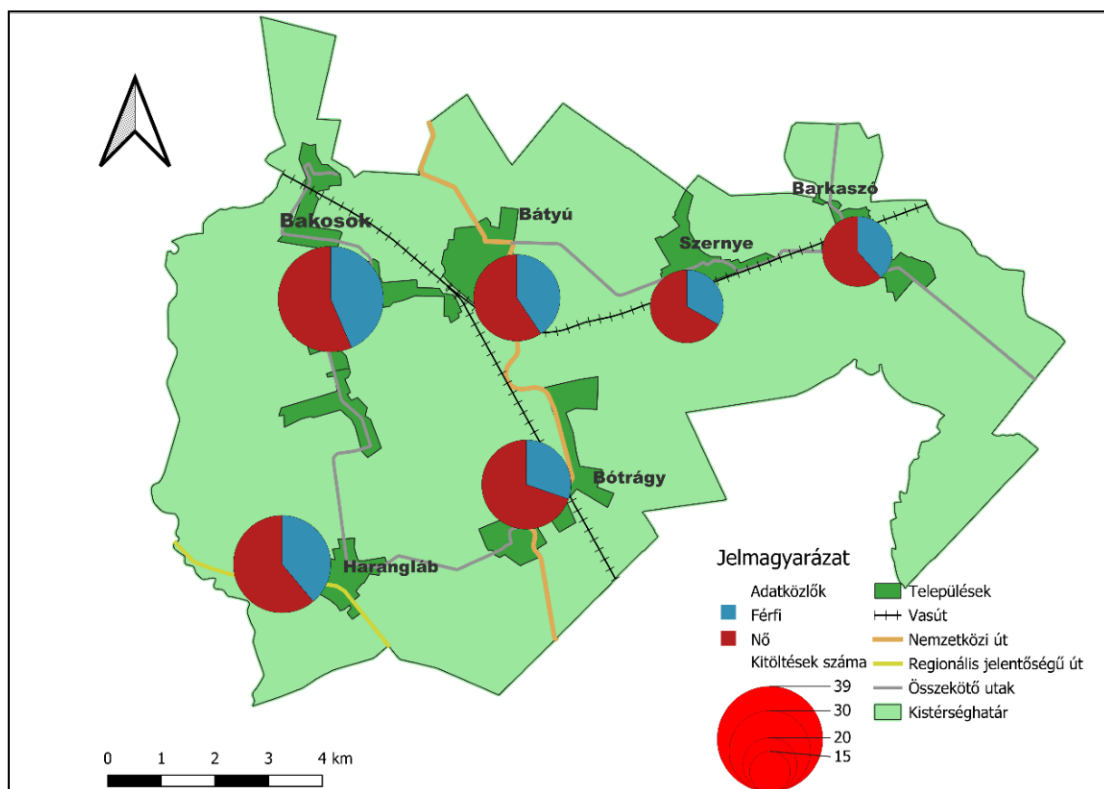
Az adatközlők településenkénti nemi és korcsoportos eloszlása a Beregszászi járás falusi népességére vonatkozó 2022 január 1-i adatokkal összevetésben, százalékban (Kárpátalja

Megyei Statisztikai Hivatal, 2022)

Települések	Férfi			Nő		
	18–29	30–49	50–70+	18–29	30–49	50–70+
Bátyú	9,4	21,9	9,4	18,8	25	15,6
Barkaszó	7,4	15	11,1	11,1	33,3	22,2
Bótrágy	9,1	12,1	9,1	18,2	36,4	15,2
Bakosok (Nagybakos, Kisbakos, Badó, Danilovka)	5,1	28,2	10,3	10,3	23,1	23,1
Kiharangláb	19,4	13,9	5,6	30,6	19,4	11,1
Szernye	11,5	23,1	3,8	7,7	46,2	7,7
A Beregszászi járás falusi népessége	10,2	19,9	17	9,9	20,2	22,8

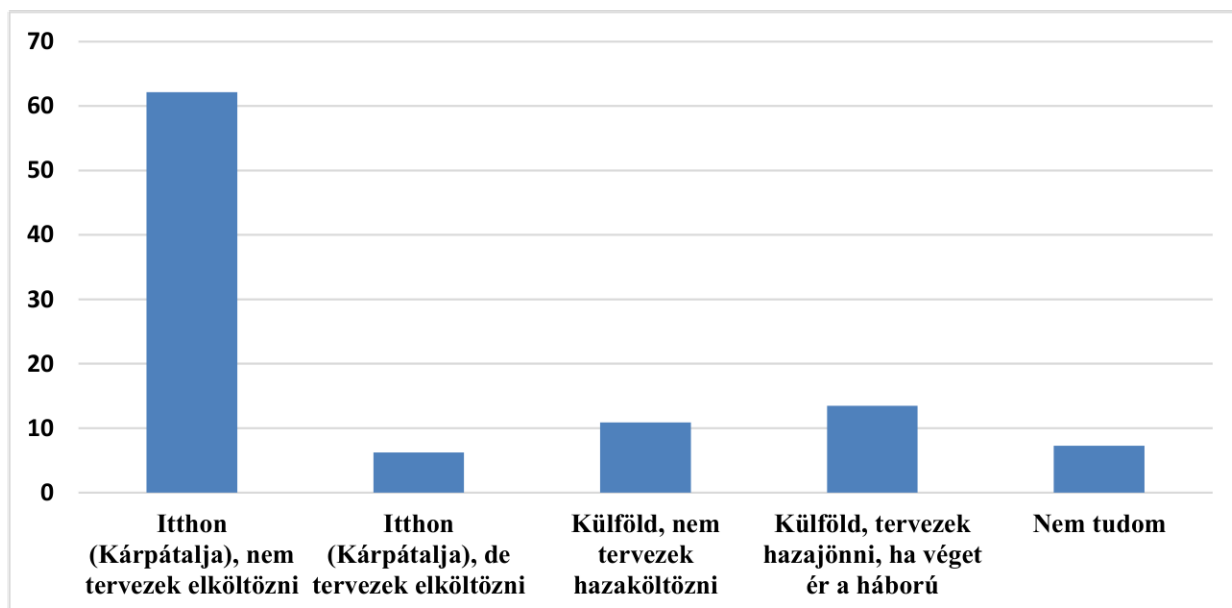
A terepi munka nehézségei közül megemlíthetjük az emberek nehéz elérhetőségét. Nehezen tudtuk felvenni a kapcsolatot ismeretlen emberekkel, az idősebb korosztálynál nem mindenki használja a közösségi oldalakat stb. Továbbá, az emberek zárkózottságát, ami főleg a férfi válaszadók esetében jelentett gondot (általános tapasztalat, hogy a nők nyitottabbak és kommunikatívabbak az adatközlések során). Az emberek zárkózottságát a háborús helyzet is fokozta.

Összesen 200 kérdőívet terveztünk kitölteni és ebből 193-at sikerült ténylegesen megvalósítani. Ebből 73 (37%) férfi és 120 (62%) nő töltötte ki. A legtöbb adatközlőt Bakosoknál (39 db) értünk el (3. ábra) majd ezt követte Kisharangláb (36 db) és Bátýú (32 db).

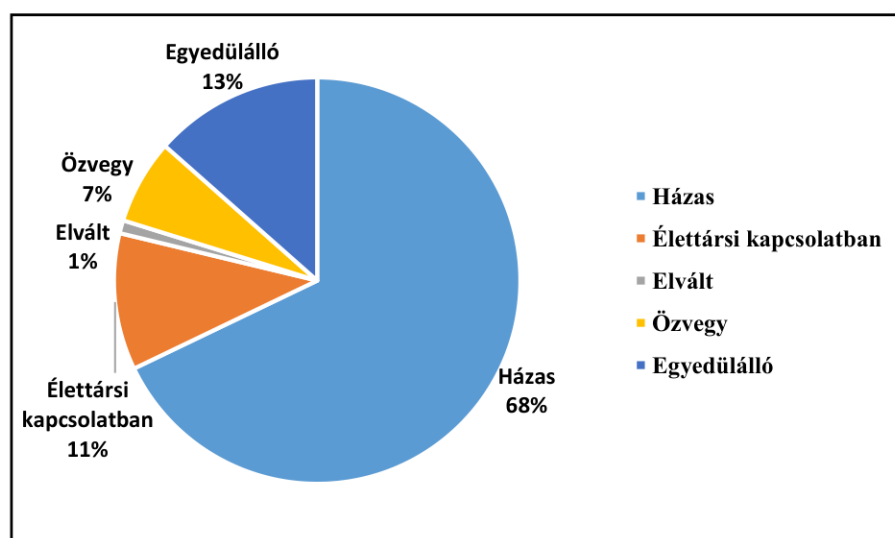
3. ábra. Az adatközlők eloszlása településenként

A kérdőívünkben rákérdeztünk az adatközlők jelenlegi tartózkodási helyére, illetve arra, hogy mik a jövőbeli terveik tartózkodási helyüket illetően (4. ábra). Az adatközlők 62,2 %-a Kárpátalján él és nem tervez elköltözni a közeljövőben. Ezt követte 13,5%, akik jelenleg külföldön tartózkodnak, viszont terveznek hazaköltözni a háború végeztével. A megkérdezettek között 10,9% volt, akik külföldön tartózkodnak, és nem is terveznek hazaköltözni, továbbá 6,2%-uk akik bár Kárpátalján vannak, de tervezik az elköltözést. A válaszlehetőségek között felsoroltunk a nem tudom válaszlehetőséget is és ezt 7,3% jelölte (ezt valószínűleg a jelenlegi háborús helyzet miatt jelölték, mivel nem szerettek volna erről nyilatkozni) az adatközlők közül. A mintánkban túlnyomó részt olyan személyek adtak választ, akik jelenleg is az adott településen élnek tehát megfelelő rálátásuk van a településük helyzetére. Továbbá azok, akik külföldön vannak azok is életük nagy részét településükön éltek így szintén jól ismerik településük erősségét és gyengeségét egyaránt.

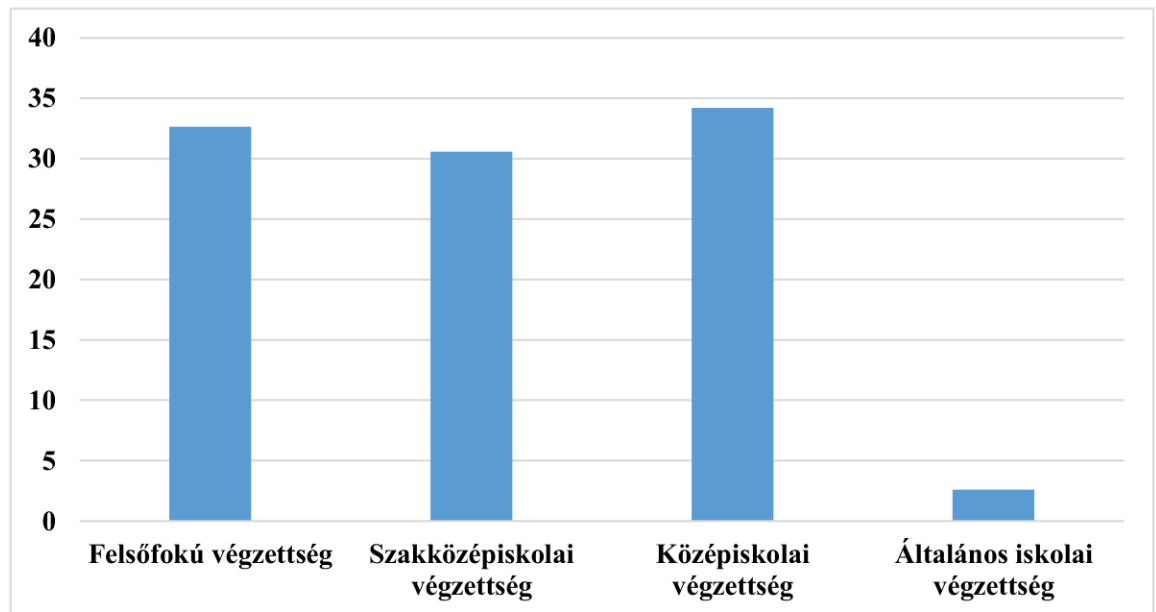
4. ábra. Az „Jelölje meg jelenlegi tartózkodási helyét, illetve, hogy a jövőre nézve milyen tervei vannak tartózkodási helyét illetően” kérdésre adott válaszok (%)

Az általános adatokat rögzítő kérdéseknél rákérdeztünk az adatközlők családi állapotára. Az 5. ábrán a 9 település családi állapot szerinti eloszlása látható. Legnagyobb arányban a házasságok majd az egyedülállók és az élettársi kapcsolatban lévő személyek voltak. Kis százalékban, de jelen voltak az özvegyek és az elváltak is. Látható, hogy a mintánkban vegyesen oszlanak meg a családi állapotok, ez azért jó, mivel többféle adatközlő véleménye jelenik meg eredményeinkben.

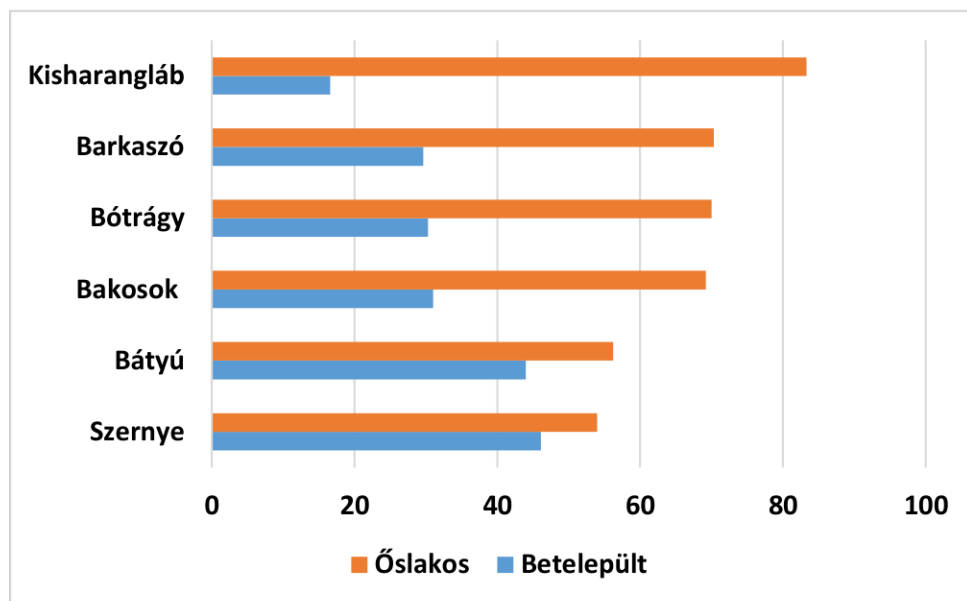
5. ábra. Az adatközlők eloszlása családi állapot szerint (%)

A családi állapot mellett az iskolai végzettségre is rákérdeztünk. A mintánknál minimális eltérés mutatkozott a középfokú (34,2%), a felsőfokú (32,6%) és a szakközépiskolai (30,6%) végzettséggel rendelkezők között. A legkevesebb arányban az általános végzettségűek voltak jelen 2,6%-al (6. ábra). A képzettebb válaszadók magas aránya az általános iskolai végzettségűekhez képest azzal magyarázható, hogy számunkra elérhetőbbek voltak, továbbá könnyebben használják az elektronikus eszközöket, mivel nagyrészt online formában zajlott a lekérdezés.

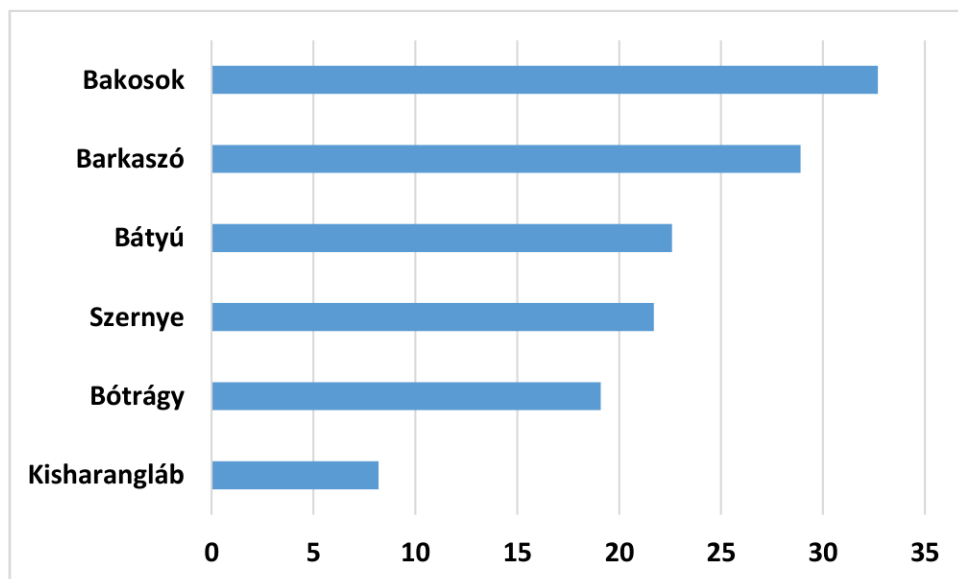
6. ábra. Az adatközlők eloszlása iskolai végzettség szerint (%)

Vizsgált témánk szempontjából különösen fontos, hogy mennyi ideje élt a településen a megkérdezett adatközlő. Ebből kifolyólag kérdőívünkben megkérdeztük az adatközlőktől, hogy őslakosok-e vagy betelepültek, az utóbbiak mióta élnek a saját településükön továbbá, hogyan váltak a település lakosaivá. A válaszadók 68 %-a volt őslakos és 32 %-a betelepült. A legtöbb őslakos Kisharanglábbon (83,3 %), Barkaszón (70,0 %), Bótrágyon (70,3 %) és a bakosi (69,2%) településeken volt (7. ábra).

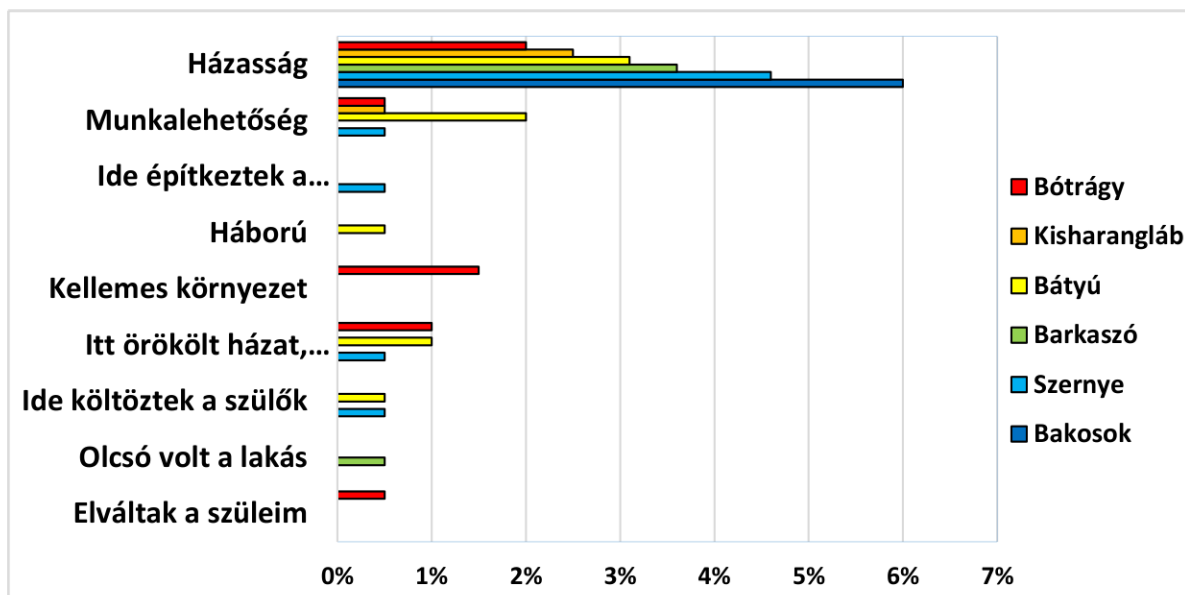
7. ábra. Az őslakosok és betelepültek aránya a települési adatközlők között (%)

A legtöbb betelepült Szernyén (46%) és Bátyúban (44%) volt. Jól kivehető, hogy az adatközlők közül az őslakosok aránya magasabb a betelepültekével szemben, ami pozitívnak mondható kutatásunk szempontjából. Megvizsgáltuk, hogy átlagosan mennyi ideje élnek a jelenlegi településükön a betelepültek, ami 22,2 évnek adódott, tehát elég régen ahhoz, hogy megalapozott véleményük legyen a lakóhelyükről (8. ábra). A betelepült adatközlők többsége legalább két évtizede él az adott településen, a leghosszabb ideje átlagosan a bakosiak és a barkaszóiak.

8. ábra. A betelepült adatközlők eloszlása a településen töltött idő szerint, átlagosan

A betelepült adatközlőktől megkérdeztük azt is, hogy mi volt a betelepedésük oka (9. ábra). Többségük házasság eredményeként érkezett a településre. Ezt követte nagyságrendileg a munkalehetőség, itt örökölt házat, lakást és a kellemes környezet, igaz ez utóbbi mindössze Bótrágnál fordult elő.

9. ábra. Az „Ha nem itt született, kérem, adja meg az ideköltözése fő okát” kérdésre adott válaszok (%)

A településkomfort szempontjából fontos lenne, hogy olyan tényezők is nagyobb szerepet kapjanak, mint a kellemes környezet, a munkalehetőség, illetve a lakáselérhetőség.

4.3. Prominencia vizsgálat

A második kutatási módszerünk a prominencia vizsgálat volt mélyinterjú formájában. A mélyinterjú folyamán olyan személyeket igyekeztünk elérni, akiknek rálátásuk van az adott településre, illetve kistérségre. A kérdések összeállításánál arra törekedtünk, hogy a településkomforttal kapcsolatos főbb témakörök érintve legyenek. Az interjú félig strukturált, feltáró jellegű volt. A mélyinterjúkkal az volt a célunk, hogy jobban megértsük a mögöttes okokat, egyes problémát, helyzetet illetően.

A mélyinterjú kérdések a következők voltak:

1. Kérem, mutatkozzon be pár szóban! (Hogy hívják? Hol lakik?)
2. Ön milyen szerepet tölt be a település életében?
3. Milyen feladatokat foglal ez magába?
4. Ön mit szeret a legjobban a településén?

5. Mi a véleménye a település következő szolgáltatásairól: oktatás, egészségügyi ellátás, üzlethálózat, vendéglátás, kereskedelem, úthálózat, villany- és gázszolgáltatás, lakásállomány, utcai világítás, háztartási hulladék kezelés, tömegközlekedés, ügyintézési lehetőségek.
6. Ön szerint, hogyan lehetne fejleszteni a település gazdaságát?
7. Milyennek látja a faluközösség összetartó erejét?
8. Miben látja a falu legnagyobb problémáját?
9. Milyen intézkedések javítanának saját településének komfortfokozatán?
10. Van-e olyan probléma, amit a településen élő emberek közreműködésével sikerülne fejleszteni? (pl.: hulladékkezelés, lakóházak rendezettsége stb.)
11. Ön szerint milyen munkalehetőségeket lehetne biztosítani az itt élő emberek számára?
12. Vannak-e természeti adottságok, amelyeket ki lehetne használni a falu számára?
13. Önnek mi a véleménye a decentralizációról?
14. Milyen hatással van ez a településre?
15. Van-e falunak önálló községházája?
16. Ha nincs, akkor milyen messzire kell menni hivatali ügyeket intézni?
17. A háború milyen változásokat hozott a település életében?
18. Ön szerint a jövőben javulni, romlani vagy stagnálni fog településének helyzete más településekhez képest?
19. Ha bármilyen más észrevétele van a településével kapcsolatban és nem hangzott el, akkor szívesen várom.

Mélyinterjú alanyoknál egy személyt kivéve ugyanezeket a kérdéseket tettük fel. A kistérség vezetőjének és egyben a Bátyúi polgármesternek a mélyinterjúban szereplő 5. kérdést, táblázat formájában készítettük el (3. táblázat). Értékelnie kellett az egyes falvakban működő szolgáltatások minőségét, egy 1-től 5-ig terjedő skálán. Ahol 1-es a legrosszabb minőséget, 5-s pedig a legjobb minőséget jelöli.

3. táblázat.

Értékelje 1-től 5-ig terjedő skálán az egyes falvakban működő szolgáltatások minőségét. Ahol 1-es legrosszabb minőségű, az 5-s pedig a legjobb minőséget jelöli.

	Bá- tyú	Bót- rágy	Nagy- bakos	Ba- kos	Bar- ka- szó	Szernye	Harang -láb	Ba- dó	Dani- lovka
Oktatás									
Egészségügyi ellátás									
Üzlethálózat									
Vendéglátás									
Kereskedelem									
Úthálózat									
Áramszolgáltatás									
Gázszolgáltatás									
Utcai világítás									
Háztartási hulladék kezelés									
Tömegközlekedés									
Ügyintézési lehetőségek									
Temetkezési szolgáltatások									

A kérdőívből összegyűjtött adatokat az SPSS statisztikai adatfeldolgozó program segítségével értékeltük ki. Az egyes lekérdezett csoportok válaszai közötti eltérések szignifikancia vizsgálatát az SPSS programon belül a Kruskal–Wallis-próba által határoztuk meg. A Kruskal–Wallis-próba az egy nemparametrikus statisztikai eljárás. A próbának nem feltétele az adatok normális eloszlása. A teszt azt vizsgálja, hogy egyes minták származhatnak-e ugyanabból az eloszlásból. A nem paraméteres teszt, amely által megállapítható, hogy van-e statisztikailag

szignifikáns különbség egy független változó két vagy több csoportja között. A próba nullhipotézise az, hogy az adathalmazok eloszlásában (szórás értékét tekintve) nincs különbség (<https://statistics.laerd.com/spss-tutorials/kruskal-wallis-h-test-using-spss-statistics.php>, 2024).

Kruskal–Wallis-próba képlete:

$$H = \frac{12}{n(n+1)} \sum \frac{R_i^2}{n_i} - 3(n+1)$$

Ahol az R – az egyes minták rangsorainak összege, az n – az értékek teljes száma, az n_i – az egyes mintákban lévő számok (<http://www.eugeneoloughlin.com/2016/06/how-to-perform-kruskal-wallis-h-test-by.html>, 2024).

5. FEJEZET

EREDMÉNYEK

5.1. A kistérség településeinek intézményi ellátottsága

A kistérség településeinek komfort vizsgálata kapcsán fontosnak tartottuk felmérni, hogy az egyes települések milyen mértékben vannak ellátva bizonyos infrastrukturális létesítményekkel. Ebből kifolyólag felkerestük a kistérség központján működő községi tanácsot és összeállítottunk egy táblázatot, amiben felsoroltunk néhány olyan alapfunkciót, amivel rendelkeznie kell egy településnek, mint pl.: iskola, üzletek, rendelő, utcai világítás, gáz- és villanyszolgáltatás, hulladékelszállítás stb. A felsoroltak közül nem mindegyikre érkezett pontos számszerű válasz. A legérdekesebb eredmények a 4. táblázatban láthatjuk.

4. táblázat

A kistérség településeinek intézményi ellátottsága

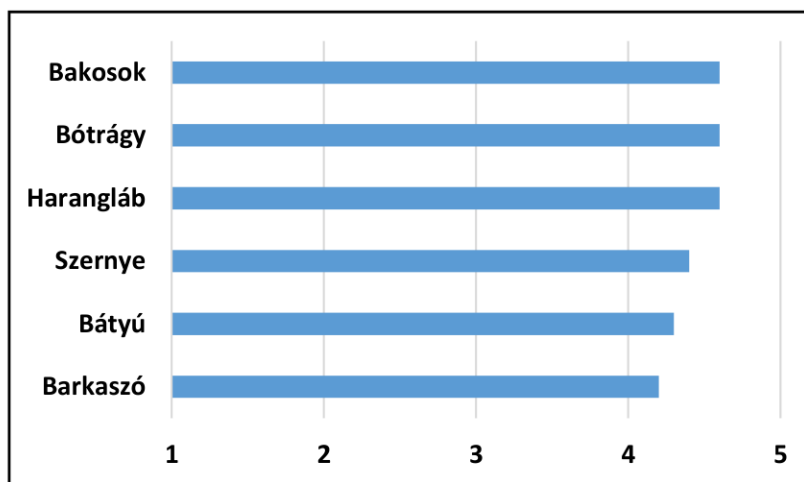
	Házi orvos	Rendelő	Iskola fokozata	Üzletek száma	Községháza
Bátyú	1	1	Gimnázium – 1, Líceum – 1	19	1
Bótrágy	1	1	Elemi iskola – 1, Gimnázium – 1	5	1
Kisharangláb	0	1	Gimnázium – 1	4	0
Badó	0	0	0	1	0
Danilovka	0	1	Elemi iskola – 1	2	0
Kisbakos	0	0	Líceum – 1	5	0
Nagybakos	1	1	Elemi iskola – 1	3	1
Barkaszó	1	1	Líceum – 1	9	0
Szernye	1	1	Gimnázium – 1	8	1

Látható, hogy a 9 települések közül Bátýú, Bótrágy, Nagybakos, Barkaszó és Szernye rendelkezik háziorvossal és rendelővel egyaránt. Harangláb és Danilovka településen csak, rendelő van. Kisbakosban és a Badó településen pedig se rendelő, se háziorvos sincs. A települések közül Badót kivéve mindenütt van valamilyen szintű oktatási intézmény. A legtöbb üzlet Bátýuban (19), majd Szernyén (8) és Barkaszón (8) van. A legkevesebb üzlettel Badó és Danilovka település rendelkezik. Községháza a 9 településből 4 településen működik. Az adatközlőktől megtudtuk még, hogy minden településen heti 1 alkalommal szállítják el a háztartási hulladékot, továbbá az internet- és mobilszolgáltatások lefedettsége 100%-os.

5.2. A kérdőíves felmérés és mélyinterjúk eredményei

Fontos, hogy azt a helyet ahol élünk azt szeressük, mivel minél jobban szeretünk élni egy helyen, annál kevésbé vágyódunk máshova. Kérdéseink között szerepelt az, hogy mennyire

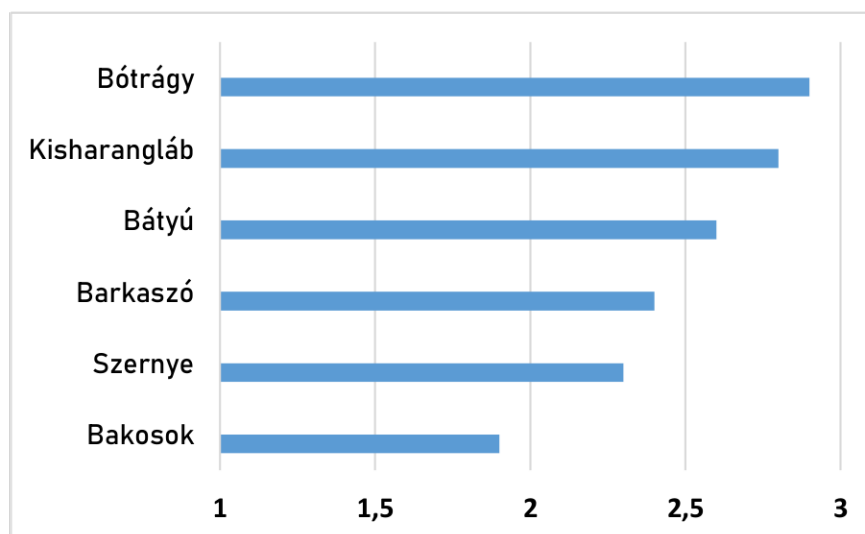
szeretnek saját településükön élni a válaszadók. Ezt 1-től 5-ig terjedő skálán kellett meghatározniuk, ahol 1-nem szeret itt élni, 5 pedig nagyon szeret a településén élni. A válaszadók átlagosan erre kérdésre az 5-s skálán 4,6-et adtak. A bótrágyi, bakosi és a haranglábi lakosok szeretnek a legjobban a településükön élni, mivel 4,6-re értékelték átlagosan ezt a kérdést. A legalacsonyabb értékelést a barkaszói (4,2) adatközlők adták (10. ábra.).

10. ábra. Az „Ön szeret-e saját településén élni” kérdésre adott válaszok átlagosan, ahol az 1 – nem szeret itt élni, 5 – pedig nagyon szeret a településén élni.

A kérdőívünkben adott válaszok alapján elmondható, hogy a válaszadók nagyrészt szeretnek a településükön élni, viszont ez nem azt jelenti, hogy mindennel elégedettek.

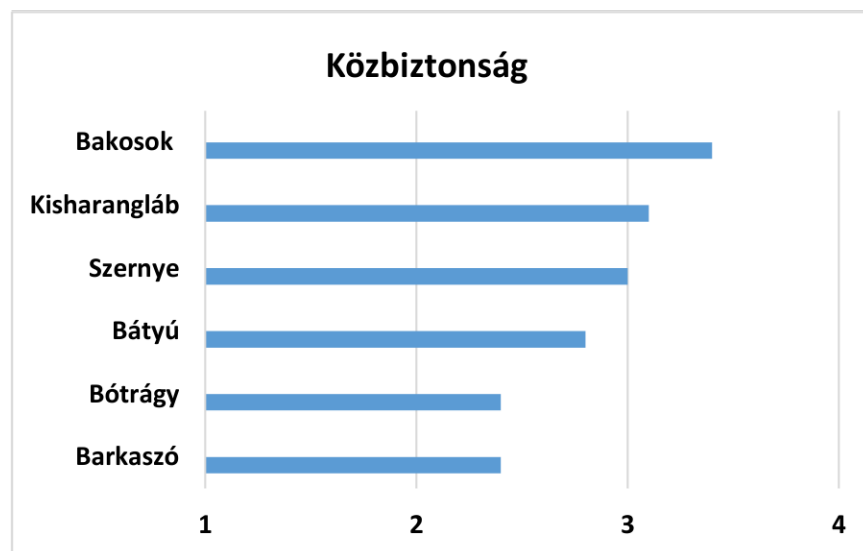
Fontosnak véltük válaszadóinktól megkérdezni, hogy a jövőt illetően terveznek-e településükről elköltözni. Átlagosan 2,9 értékelték, tehát közepes foglalkoztatja őket a saját településükről való elköltözés.

11. ábra. Az „Mennyire foglalkoztatja Önt egy jövőbeli elköltözés terve a saját településéről?” adott válaszok átlagértékei települések szerinti bontásban

A legjobban a bótrágyi (2,9) és a haranglábi (2,8) lakosokat foglalkoztatja a településükről való elköltözés. Ellenben a bakosiakat és a szernyieket foglalkoztatja legkevésbé az elköltözés. Ez összefügghet azzal is, hogy a két falu adatközlői szeretnek saját településükön élni (11. ábra). A településkomfort egyik legfontosabb tényezői a településen működő szolgáltatások és azok minősége. Kérdőívünkben felsoroltunk különféle szolgáltatásokat, melyet értékelniük kellett 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1-nagyon elégedetlen, 5 pedig nagyon elégedett.

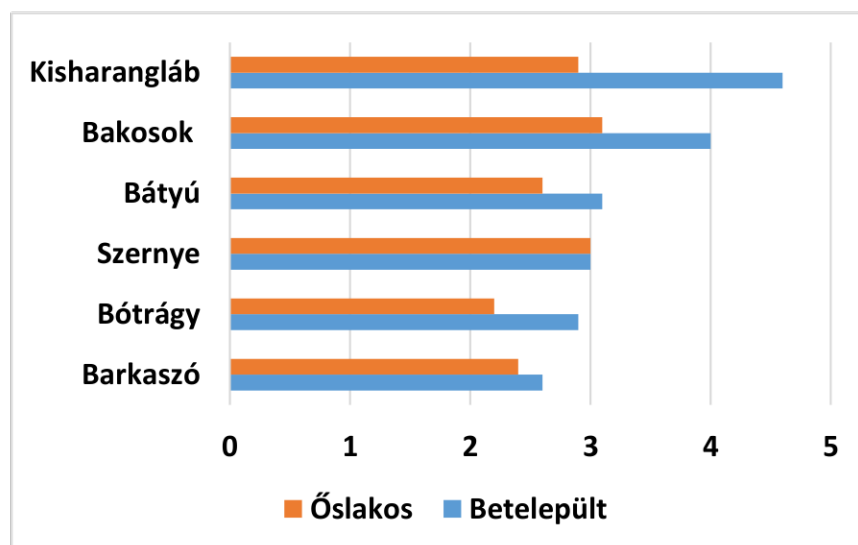
Emberi szükségleteink egyik alapvető igénye a biztonság, így az fontos szerepet játszik mind a szubjektív, mind az objektív településkomfort alakulásában. Ezek kapcsán különösen nagy jelentősége van a közbiztonságnak. Amely településen fejlett a közbiztonság, ott többnyire jobb az életminőség is (Kocsis et al., 2021). Így tehát mi is rákérdeztünk a közbiztonság minőségére az adott településeken. A települések között szignifikáns eltérést figyelhettünk meg a kérdésre adott válaszokban. A lakosok átlagosan 2,9-re voltak megelégedve a közbiztonsággal. A legelégedettebbek a bakosi (3,4), és a haranglábi (3,1), a legelégedetlenebbek pedig a barkaszói és a bótrágyi (2,4) válaszadók voltak. A többi település értékei az átlag körül csoportosultak (12. ábra.).

12. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Közbiztonság)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei települések szerinti bontásban

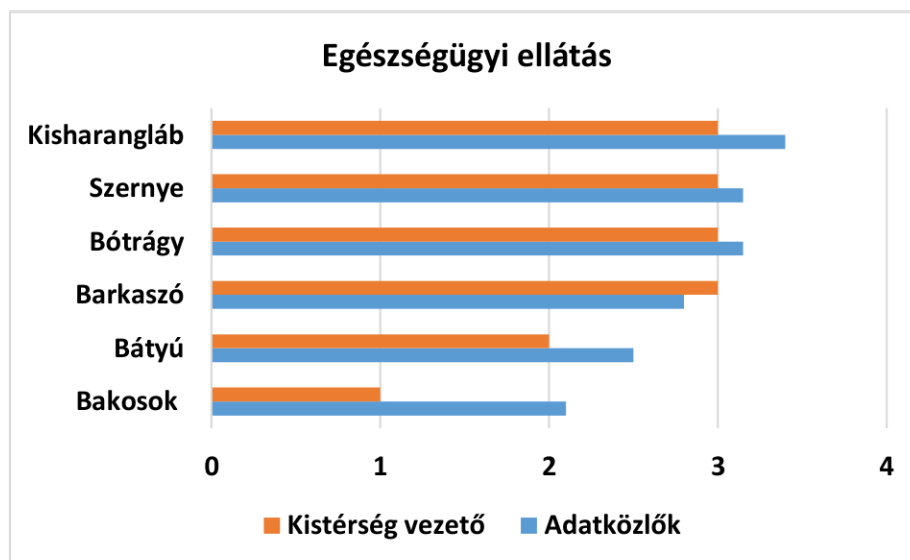
A vizsgált falvak mindegyikén érdemes lenne a közbiztonság minőségét emelni, különös tekintettel Barkaszóra és Bótrágyra. Eredményeinkből kiderült, hogy a közbiztonság, mint szolgáltatás értékelése szignifikánsan nem függ a nemtől, kortól és a végzettségtől sem. Szignifikáns eltérést találtunk viszont a közbiztonságot illetően az öslakosok és betelepültek között (13. ábra). Érdekes volt számunkra, hogy a betelepültek (3,4 átlagosan) magasabb értéket

adtak, mint az őslakosok (2,7 átlagosan). A legnagyobb különbséget a harangláb, bakosi és a bótrágyi válaszadóknál figyelhettünk meg.

13. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Közbiztonság)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei őslakosok és betelepültek szerinti bontásban

Az ember másik alapvető szükséglete az egészség. Egy település szempontjából szintén elengedhetetlen feltétel, hogy gyors és hatékony legyen az egészségügyi ellátás. Kutatásunk során az adatközlőket és a kistérség vezetőjét is megkértük értékelje/jék a települések egészségügyi ellátását (1-5-ig terjedő skálán, ahogy a közbiztonságnál is).

14. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Egészségügyi ellátás)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei

Szignifikáns eltérést találtunk a válaszadók és kistérség vezető véleménye között. Az adatközlők átlagosan magasabbra értékelték az egészségügyi ellátást (2,9), mint a kistérség vezetője (2,5). A kistérség vezetőjének véleménye szerint négy településen (Kisharangláb, Szernyén, Bótrágyon, Barkaszón) az 5-s skálán 3-as szintű az egészségügyi ellátás. Az adatközlők ezeken a településeken nem sokkal, de valamivel magasabbra értékelték a szolgáltatást. A legkisebb értékelést Bátyú és a bakosi települések kapták. Összességében a két (adatközlők, kistérség vezető) értékelés hasonlónak mondható.

A települések adatközlőinek válaszai között szignifikáns különbséget figyelhetünk meg. A legelégedettebbek a kisharanglábi (3,4), a szernyi (3,2) és a bótrágyi (3,2) lakosok voltak. A legkevesebb értékelést a bakosi (2,1) települések adták. A többi település az átlag körül csoportosult (14. ábra.).

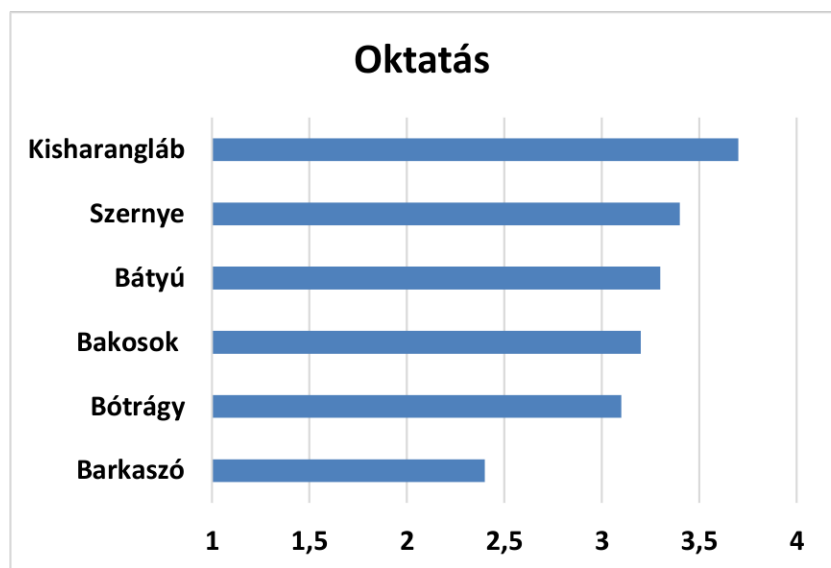
Bár a haranglábi adatközlők véleményét kicsit árnyalta az, hogy interjú alanyunk elmondta, hogy nincs házi orvos a faluban.

A barkaszói adatközlők és kistérség vezetője is átlagosan 3-ra értékelték a település egészségügyi szolgáltatását. Mélyinterjú alanyunk is megerősítette, hogy Barkaszón jól működő orvosi, gyermekorvosi és már fogorvosi rendelő is üzemel. 2020-ban sikerült felújítani az épületet. A felújítás kiterjedt a nyílászárók cseréjére, a padlószerkezet, a fűtésrendszer, a külső homlokzat szigetelésére és az elektromos hálózat felújítására is. A munkálatok végösszege 1 568 914 forint volt (<https://karpataljalap.net/2020/10/13/kmksz-kozremukodesevel-felujitottak-barkaszoi-es-szernyei-rendeloke>, 2024). A felújítás támogatóiról a következőt nyilatkozta:

„A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség közreműködésével és a magyar kormány támogatásával jött létre a felújítás, amiért nagyon hálásak vagyunk.”

A nemi eloszlásban érdekes volt, hogy a nők szignifikánsan magasabbra (2,9) értékelték minden településen az egészségügyi szolgáltatást, mint a férfiak (2,5). Fontos lenne tehát, hogy minden településen, de főképp Bátyúban (mint a kistérség központjában) és a bakosi falvakban (Kisbakos, Nagybakos, Danilovka, Badó) magasabb szintre emelni az egészségügyi szolgáltatást.

Egy település életében igencsak lényeges szempont az oktatás. Nagyon fontos, hogy településeken megfelelő szintű oktatás folyjon, mivel ez is hozzájárul az emberek komfortszintjéhez. Ha megfelelő minőségű oktatás van, akkor a szülők nem kényszerülnek arra, hogy más településre vagy városba küldjék át a gyermeküket. Az adatgyűjtés során rákérdeztünk az oktatásra, mennyire elégedettek ezzel a településen élő személyek.

15. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Oktatás)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei

Minden település válaszadói szignifikánsan elégedettebbek az oktatással, mint a barkaszói lekérdezettek. A legnagyobb értékelést kisharangláb lakosok adták, a legkisebbet pedig a barkaszóiak (15. ábra.). Nemi, korcsoportok, illetve végzettség szerint bontásban nem találtunk szignifikáns különbséget. A kistérség vezetője az 1-től 5-ig terjedő skálán mindent településen az oktatást 2-re értékelte.

Ahogy az eredmények is mutatják, legnagyobb „fejlesztésre” az oktatás területén, Barkaszón volna szükség. A településen megfigyelhető, hogy a szülők többsége már 5. osztálytól átíratja gyermekét a szomszéd, illetve más településekre tanulni. Ez érthető is, hisz a szülők egyre fontosabbnak tartják a gyerekek továbbtanulását és nem szeretnék, hogy nagy hátránnyal induljanak a felsőbb osztályokba.

Interjú alanyunk nem tért ki az oktatás minőségére, viszont elmondta, hogy az iskolának az utóbbi időben sok nehézséggel kellett szembenéznie (háborús helyzet, ennek következtében tanár-, diáklétszám csökkenés). Azt is hozzátette, hogy más iskolákhoz képest nagyon szép környezetben tudnak tanulni a gyerekek és a fűtés is többnyire jól működik. A falu lakosaként én is megerősíthetem, hogy maga az iskolai környezet nagyon tiszta és rendezett, továbbá működik étkezdé is benne. Tehát a fejlesztést nem a környezetre, inkább a minőségi oktatásra kellene, hogy irányuljon.

Az óvoda- bölcsődei szolgáltatás is a település alapszolgáltatásaihoz tartozik. Jelenleg minimum egy év óvodába járás szükséges, ahhoz hogy az iskolába járhasson a gyerek. Minden település rendelkezik óvodával és az értékelések alapján közepesen meg vannak elégedve ezzel

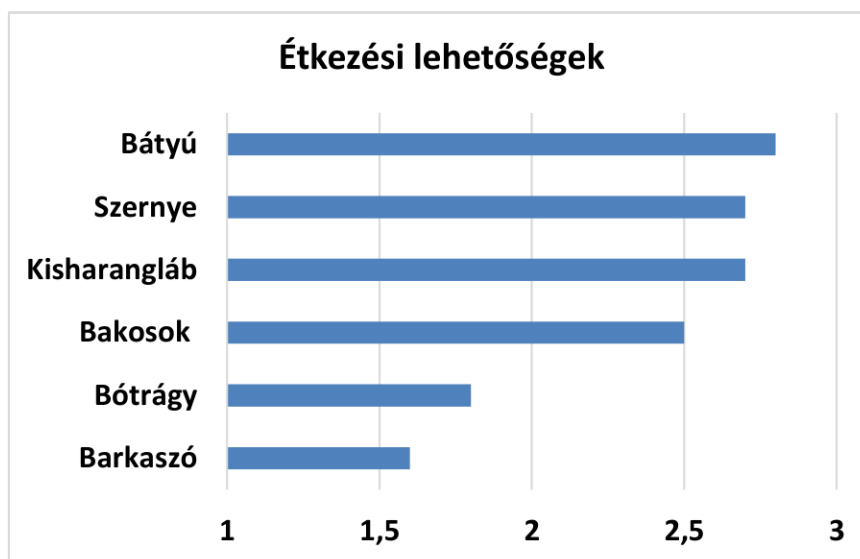
a szolgáltatással. A települések között, nemi eloszlásban, korosztályok szerinti eloszlásban, és végzettség szerinti eloszlásban sem találtunk szignifikáns különbséget az óvodai és bölcsődei szolgáltatást vizsgálva. A településeknél a válaszadók többsége átlagosan 3,7-re volt megelégedve az óvodai szolgáltatással, míg a bányászok valamivel kevésbé 3,2-re.

A bányászok interjú alanyunk elmondta, hogy az óvodát sikerült felújítani és központi fűtéssel ellátni. Véleményét így fejezte ki erről a szolgáltatásról: *„Az óvodai szolgáltatással teljes mértékben meg vagyok elégedve. Az oktatók és nevelők munkáját csak is dicsérni tudom, számos programot csinálnak a gyermekek számára, amit iskolai rendezvényeinken is bemutatnak.”*

Bár az előzőekhez képest kevésbé fontosak az étkezési szolgáltatások az egyes településeken, de mégis szükségesnek mondható akár a turizmus szempontjából is. A településkomforthoz is szorosan kötődik a vendéglátás és a hozzátartozó infrastruktúra. Mi is kíváncsiak voltunk, hogy állnak településeink étkezési lehetőségek terén. Mint kiderült, nagyon rosszul. A kistérség vezetője minden településnél 1-re értékelte az 5-ös skálán a vendéglátási lehetőségeket.

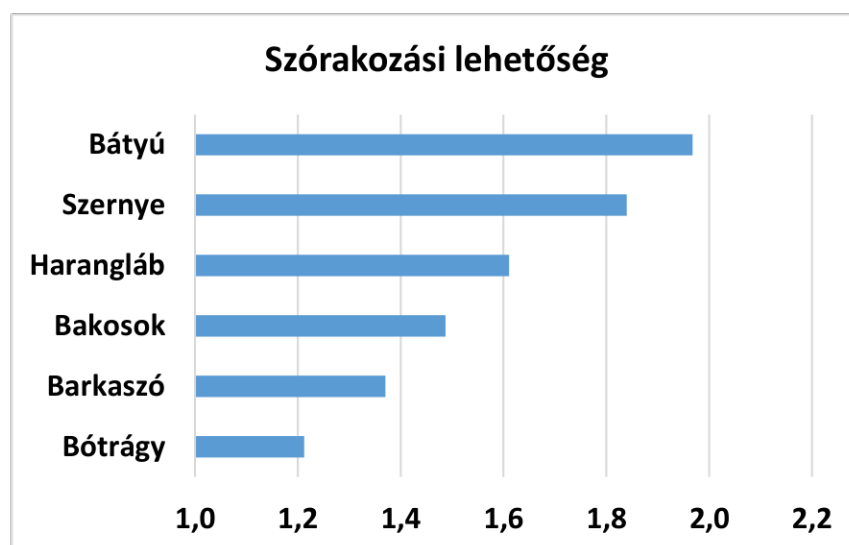
A települések válaszadói között szignifikáns eltéréseket figyeltünk meg. A legelégedettebb adatkezelők bányában (2,8), haranglábán (2,7) és szernyén (2,7) voltak (16. ábra.). Ezeken a településeken működnek kisebb vendéglátói vállalatok (pizzériák, éttermek). A legkisebb értékelést a bányászok (1,6), és bórágai (1,8) válaszadók adták. Megvizsgáltuk ezt a kérdést nemi, korcsoportos, végzettség szerinti és önkormányzatok, illetve betelepültek szerinti bontásban, de nem találtunk szignifikáns különbséget.

Interjú alanyaink, a haranglábai és a bányászok is, megerősítették a kérdőíveket kitöltők értékelését: mindkét település nagyon gyengén van ellátva étkezési szolgáltatásokkal. Szükség lenne vendéglátó egységekre a településeken – nyilatkozták –, hogy születésnapokat, esküvőket, jeles eseményeket vagy más rendezvényeket a faluban is lehetőség legyen megrendezni.

16. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Étkezési lehetőségek)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei

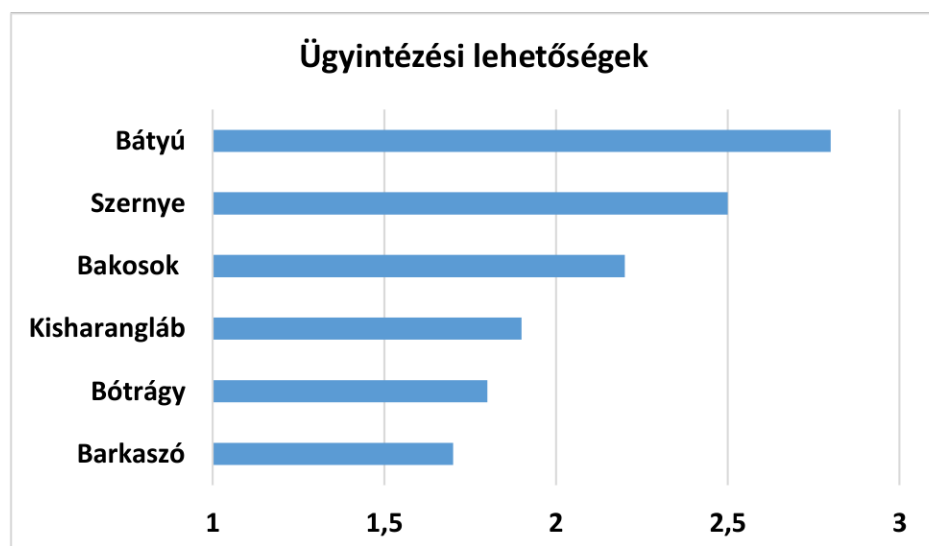
Az embereknek szükséges időközönként kikapcsolódni, szórakozni. Közösség formálódásban is jelentős szerepet játszanak a szórakozási lehetőségek. A vizsgált településeink adatközlőit is megkérdeztük mennyire elégedettek ezzel a szolgáltatásokkal. Mint kiderült, a településeken, alacsony szinten van ez a szolgáltatás is. Átlagosan 1,6-re értékelték a válaszadók a szórakozási lehetőségeket a településeiken. Szignifikáns különbséget a települések szerinti bontásban találtunk. A legmagasabb értékelést Bátyú (1,9), majd Szernye (1,8) és Kisharangláb (1,6) kapta a legalacsonyabbat pedig Bótrágy (1,2) (17. ábra). Tehát, a válaszadók szerint nagyon alacsony szinten van a szórakozási lehetőségek saját településükön.

17. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Szórakozási lehetőség)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei

A falvak jó működésében kiemelt szerepet kap az ügyintézési lehetőségek. Sajnos, a települések között vannak olyan helységek, ahol nincs helyben községháza és emiatt is nehezebb az okmányok rendezése. Az eddigi szolgáltatásokhoz hasonlóan ezzel sincsenek a válaszadók megelégedve. A települések között szignifikáns különbséget figyeltünk meg. Ahogy az várható is volt a legelégedettebbek ezzel a bátyúi adatközlők (2,8), ezt követi szernye (2,5). Legkevésbé elégedettek a barkaszói válaszadók, akik mindössze 1,7-re értékelték ezt a szolgáltatást (18. ábra.). A barkaszói válaszadók valószínűleg azért elégedetlenebbek, mert a település a szernyi községhez tartozik (így nem tudnak saját településükön ügyet intézni) valamint településről nagyon nehéz a közlekedés a járás központhoz.

A kistérség vezetője hasonlóan értékelte a településeken az ügyintézés szolgáltatását. Bátyúnak adta a legnagyobb értékelést (3,0), majd ezt követte Szernye (2) és Bótrágy (2). Véleménye szerint a leggyengébb az ügyintézési szolgáltatás Barkaszón, Haranglábban és a bakosi településeken. A kérdőíves adatközlők értékelését a mélyinterjú alanyokkal folytatott beszélgetések is megerősítették Barkaszó és Harangláb kapcsán: a településeken helyben semmilyen ügyintézésre nincs lehetőség. A barkaszói lakosoknak minimum Szernyére kell átmenni, hogy bármilyen ügyet tudjanak intézni – nyilatkozták az interjú alanyok. A kistérség vezetője elmondta, hogy ő is látja ennek a problémáját és tervben is van az ügyintézési lehetőségek bővítése. A barkaszói interjú alany azt is elmondta, hogy jelenleg Bátyúban is lehet személyigazolványt és útlevelet készíteni, ami pozitívum mivel eddig Kölcénybe kellett utazni. Viszont a közlekedés Bátyú és Barkaszó között szintén nincs normálisan megoldva.

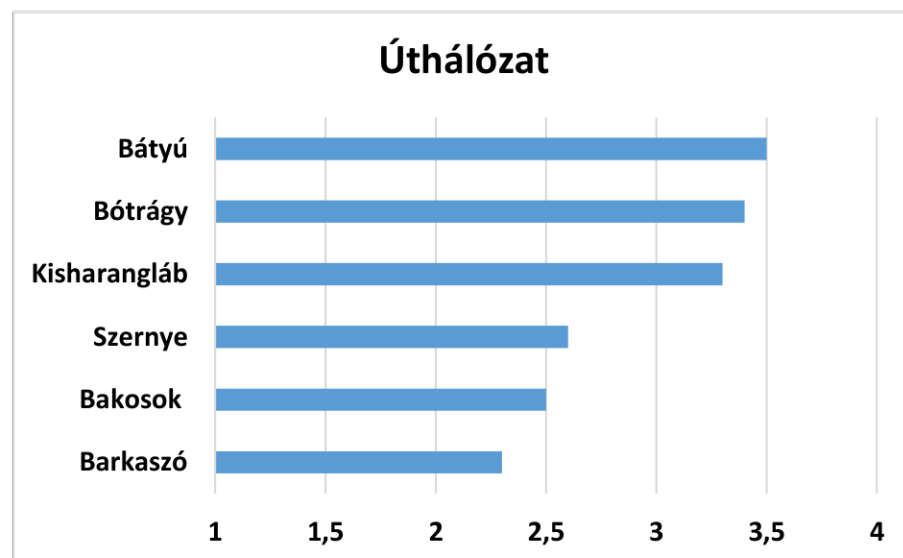

18. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Ügyintézési lehetőségek)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei

A haranglábi interjú alanyunk elmondta, hogy nekik sincs lehetőség ügyintézésre a településen, és elvileg 4 km-re van Bótrágy, a legközelebbi ilyen lehetőség. Viszont a falut Bótrággal összekötő út minősége (úttalansága) miatt kénytelenek Beregsom felé kerülni, így az út hossza már 15 kilométer nő.

A települési infrastruktúra alapvető pillére a megfelelően kiépített úthálózat. Egy település életében a legfontosabb infrastrukturális létesítmény. Ezen halad a kereskedelem, mentők, egyre több ember engedheti meg magának az autót, és nem mellesleg így közelíthetik meg más emberek (vállalkozók) a települést is. Az úthálózat minősége nagyban befolyásolhatja a település komfortkozátát.

Az úthálózatra adott válaszokat vizsgálva szignifikáns eltérést figyeltünk a települések között. A bátyúi (3,5), a kisharanglábi (3,3) és a bótrágyi (3,4) lakosok voltak a legjobban megelégedve az úthálózatukkal. (19. ábra.).

19. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Úthálózat)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei

A legelégedetlenebbek pedig a barkaszói (2,3) és bakosi (2,5) adatközlők voltak. A kistérség vezetője a legmagasabb értékelést a bakosi (5,0) és a bótrágyi (4,0) településeknek adta, legkisebbet pedig Barkaszónak (1,0).

Mélyinterjú folyamán Barkaszó útviszonyait illetően elhangzott, hogy a bekötő utat több mint 20 éve nem sikerült megjavítani, de 2020-ban faluközösség összefogott és állami segítség nélkül gyűjtést szervezett illetve, elkezdtek a munkálatokat (<https://life.karpat.in.ua/?p=27112&lang=hu>, 2024). Sajnos pénz hiányában csak pár métert

sikerült megjavítani. Később, 2022-ben egy magánvállalkozó csináltatta meg a teljes 2,5 km-es útszakaszt (20. ábra).

Továbbá elmondta, hogy a faluban a főút kivételével „katasztrofális az utak minősége”. Rafajnaújfalu és Gút felől szinte lehetetlen a falut megközelíteni.

A 2020-as decentralizációs törvény eredményeként a település a Beregszászi járáshoz tartozik, viszont az út minősége ellehetetleníti a közlekedést a járás központhoz. A településről nincs egyenes vonatjárat Beregszászba, buszjárat pedig egyáltalán nincs.

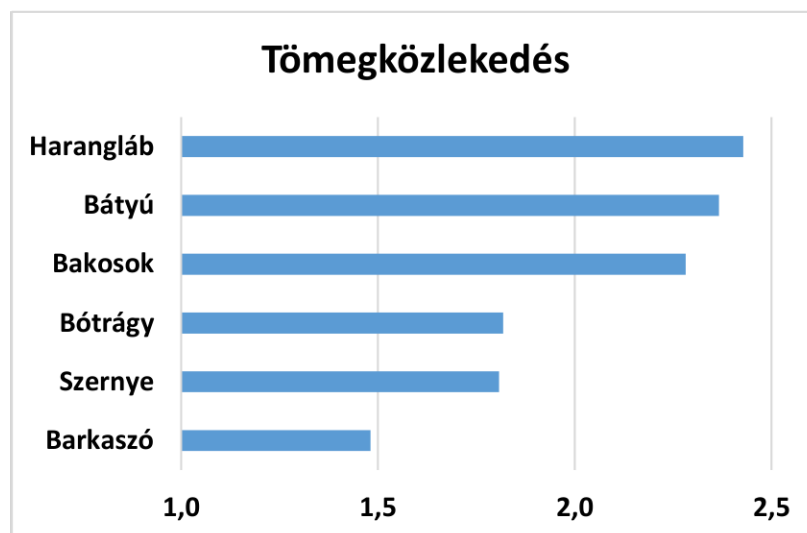
1.

2.

20. ábra. Barkaszó bekötő útja 1 (útjavítás előtt) 2 (útjavítás után)

A haranglábi adatközlőnk a következőket mondta az úthálózatról: „A település úthálózata viszonylag jó, ha nem tört volna ki a háború, szinte minden út felújításra került volna.” A haranglábi adatközlők a többi településhez képest elégedettek voltak a település úthálózatával. A következő szolgáltatás, amelyről megkérdeztük válaszadóinkat az a tömegközlekedés volt. A tömegközlekedés bárhol lakunk nagyon fontos része mindennapjainknak, hisz a falusi ember sűrűn használja, már ha van. Tömegközlekedési szinten is van hova fejlődni a válaszadók véleménye alapján. Az 5-ös skálán a 3-as szintet sem érte el egy település sem. Szignifikáns különbséget figyeltünk meg a települések válaszadói között. A haranglábi (2,4), a bátyúi (2,3), és a bakosi (2,3) települések adatközlői értékelték a legmagasabbra a tömegközlekedést (21. ábra.).

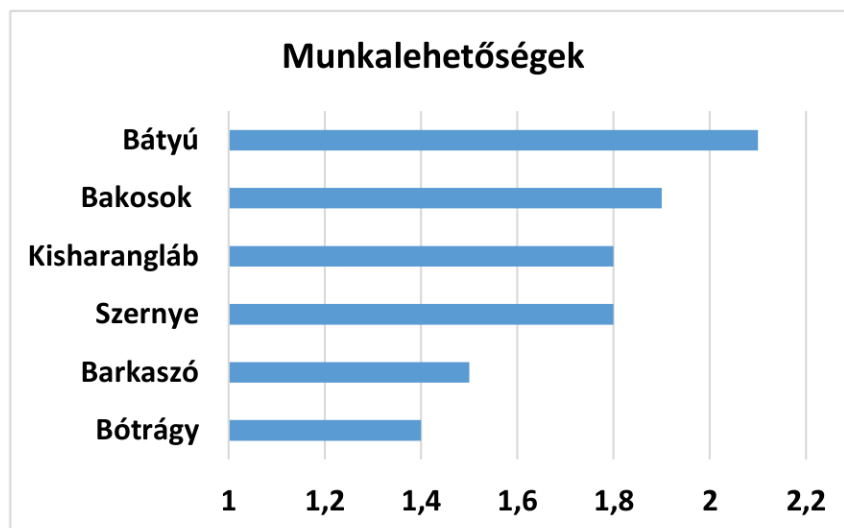
21. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Tömegközlekedés)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei

A legalacsonyabbra a barkaszói (1,4) adatközlők értékelték a szolgáltatást. A kistérség vezetője szernyén értékelte a legalacsonyabbra a tömegközlekedést, a többi településen pedig közepesre értékelte, az adatközlők és előjáró értékelése között szignifikáns különbséget nem találtunk. Viszont végzettség szerint igen. Az általános végzettségűek szignifikánsan magasabbra (3,6) értékelték a tömegközlekedést, mint a középfokú végzettségűek (1,9).

A barkaszó tömegközlekedést gyengén értékelte interjú alanyunk:

„Csak vonatközlekedés van és abból is sok járatot töröltek” – mondta. A haranglábi adatközlő pedig elég pozitívan értékelte a településen működő tömegközlekedést.

A szolgáltatásoknál a településeken lévő munkalehetőségekre is rákérdeztünk. Ennél a válaszlehetőségnél is szignifikáns különbséget figyeltünk meg az adatközlők értékelései között (település szerinti bontásban). A bátyúi adatközlők értékelték a legmagasabbra (2,1) munkalehetőségeket a többi településhez képest. Ezt követte a bakosi adatközlők, de ők is mindössze 1,9-re elégedettek (22. ábra.).

22. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Munkalehetőségek)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei

A legalacsonyabb értéket átlagosan a bótrágyi (1,4) adatközlők adták a munkalehetőségekre. Az őslakos–betelepült bontásban is szignifikáns különbséget találtunk. Az őslakosok szignifikánsan alacsonyabbra (1,6) értékelték a munkalehetőségeket, a betelepültekkel ellentétben (2,0).

Nem találtunk szignifikáns különbséget a települések adatközlőinek válaszai között az üzlethálózatnál, az internethálózatnál és a gázszolgáltatásnál sem. Az üzlethálózatot átlagosan 2,6-re értékelték. A legmagasabb értékelést a bátyúi, a barkaszói (2,9) és szernyi (2,8) lakosok adták. A bakosi és bótrágyi lakosok értékelték a legalacsonyabbra 2,3-re. A barkaszói prominens személy az üzlethálózattal kifejezetten elégedett volt. Ahogy a bátyúi községháza adatai mutatják (4. táblázat) Bátyú után Barkaszó rendelkezik a legtöbb üzlettel (9). A mélyinterjú során elhangzott, hogy nincs szükség újabb üzletekre, mivel a falu lakossága is csökkent, így bőven elég az, ami jelenleg rendelkezésre áll a település számára.

A haranglábi prominens személy a következőket nyilatkozta az üzlethálózatról:

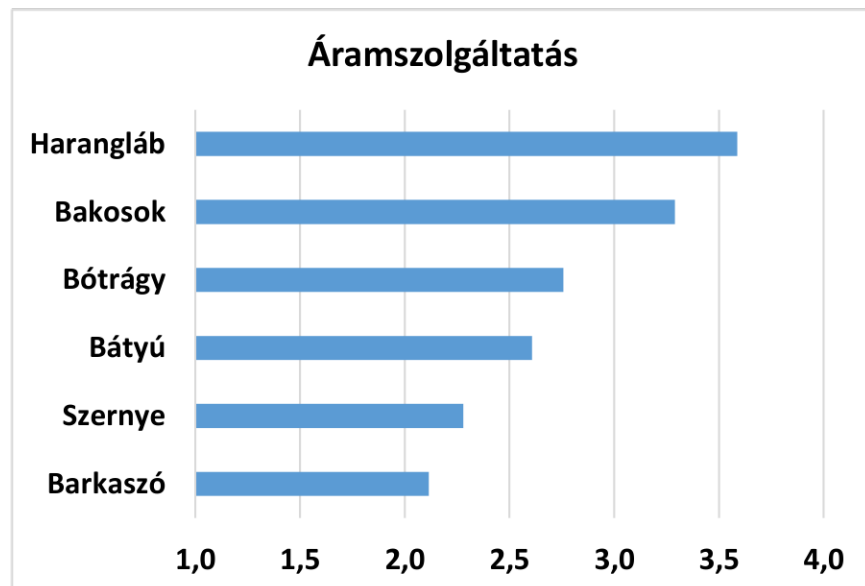
„A településen 2 bolt működik, ami lehetne fejlettebb, sokszor csak az alap dolgokat lehet beszerezni.”

A haranglábi adatközlők átlagosan 2,5-re értékelték a település üzlethálózatát. Tehát elmondható, hogy a településen mindenképp szükséges lenne több üzletre és bővebb kínálatra. Az internet- és gázszolgáltatással, sokkal elégedettebbek bizonyultak a lakosok. Az internetszolgáltatást 3,2-re értékelték átlagosan. Itt a szernyi, a barkaszói és a haranglábi válaszadók voltak a legelégedettebbek mindannyian 3,3-re értékelték. A bátyúi és a bakosi adatközlők adták a legkisebb értéket az internetszolgáltatásra (3,1).

A gázszolgáltatást átlagosan 3,5-re értékelték. A haranglábi lakosok voltak a legjobban megelégedve (3,8), ezt követte bakosi települések adatközlői (3,5). Legkevésbé a bátyúi (3,2) válaszadók voltak megelégedve a gázszolgáltatással. A többi település az átlag körül csoportosult.

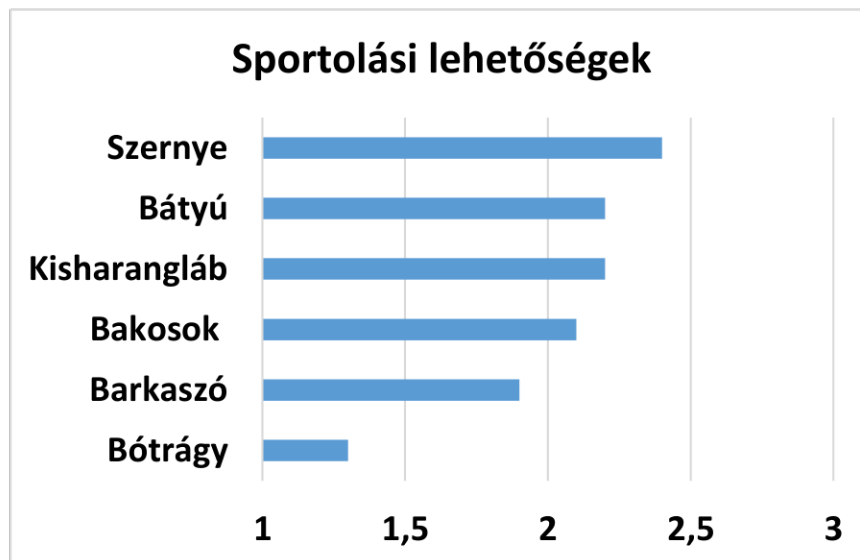
Az interjúalanyaink annyival egészítették ki a gázszolgáltatás kérdését, hogy a lakosok felháborodva vették tudomásul, hogy a saját költségen kiépített gázvezetékeik használatáért újabban fizetniük kell a szolgáltatónak.

A települések válaszadói átlagosan 2,8-re elégedettek a villanyszolgáltatással. Szignifikánsan a legelégedettebbek a haranglábi (3,6), és a bakosi (3,3) válaszadók. A legalacsonyabb értékelést a barkaszói (2,1) és a szernyi (2,3) válaszadók adták (23. ábra.).

23. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Áramszolgáltatás)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei

A sportolási szolgáltatásoknál több településnél jelentős különbséget tudtunk megfigyelni (23. ábra.).

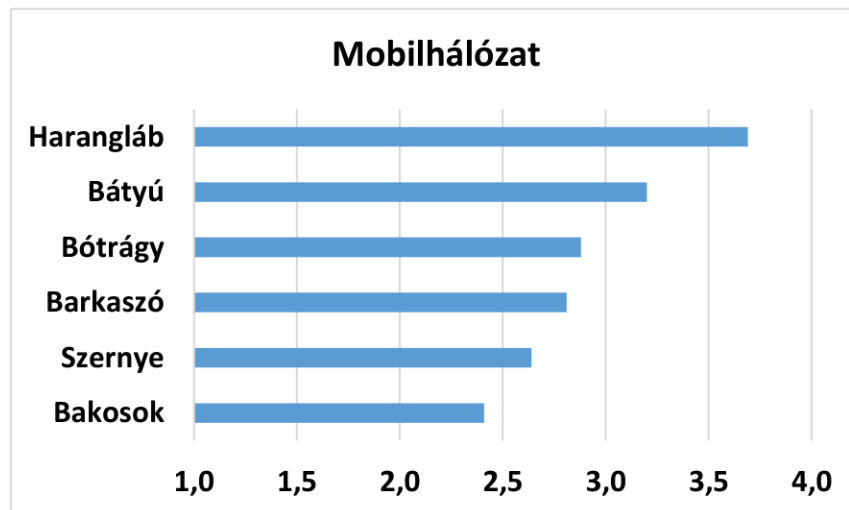

24. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Sportolási lehetőségek)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei

A szernyi válaszadók jóval elégedettebbek (2,4) a településükben lévő sportolási lehetőségekkel, mint a bótrágyi (1,3), a barkaszói (1,9), és a bakosi (2,1) lakosok (24. ábra.).

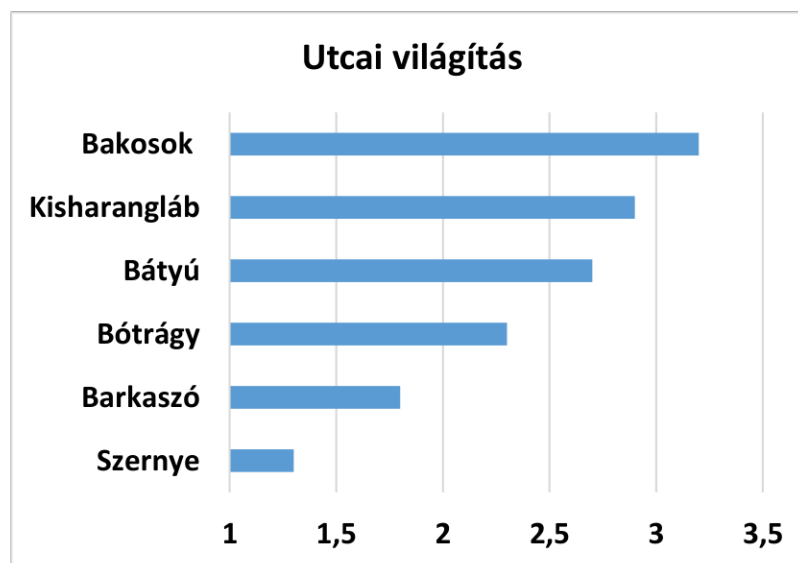
A következő szolgáltatás a postahivatal volt. Átlagosan 2,1-re értékelték ezt a szolgáltatást a válaszadók. Továbbá három településnél figyeltünk meg jelentősebb különbséget. A szernyi lakosok szignifikánsan magasabbra értékelték (3,0) a postahivatali szolgáltatást a többi településsel ellentétben. A bátyúi adatközlők 2,7-re a barkaszóiak 2,3-re értékelték a postahivalt. A legalacsonyabb értéket a haranglábi és bótrágyi lakosok adtak (1,6).

Azt internetszolgáltatás mellett a mobilszolgáltatást is megvizsgáltuk. Szignifikáns különbséget találtunk a válaszadók véleményei között település szerinti bontásban. Átlagosan a települések válaszadói 2,9-re értékelték a mobilszolgáltatást. A legmagasabb értékelést a haranglábi (3,7) és a bátyúi (3,2) adatközlők adtak (25. ábra.).

25. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Mobilszolgáltatás)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei

A legkisebb értékelést a bakosi adatközlők adták. A többi település az átlagkörül csoportosult. Az utcai világítás nagyon fontos tényezője a település komfortnak, főleg a téli hónapokban. Településeinknél is megvizsgáltuk mennyire elégedettek a közvilágítással (26. ábra).

26. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Utcai világítás)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei

A települések válaszadói között szignifikáns eltérést figyelhettünk meg. A bakosi lakosok jelentős mértékben elégedettebbek voltak a közvilágítással a saját falujukban, mint a többi települések adatközlői. A legkevésbé elégedettek a szernyi (1,3) és a barkaszói (1,8) válaszadók

voltak. Szignifikáns különbség adódott még az őslakosok és betelepültek között. A betelepültek (2,8) szignifikánsan elégedettebbek voltak az őslakosokkal (2,0) szemben.

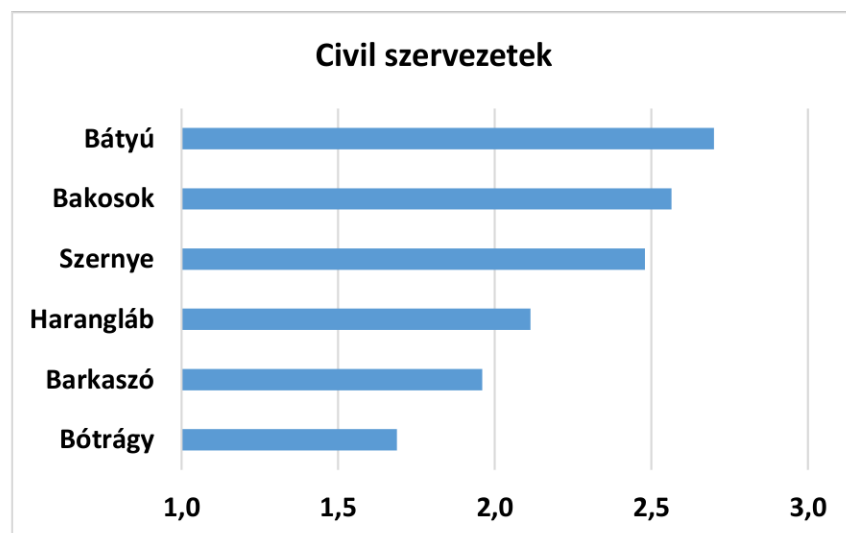
A barkaszoói interjú alanyunk is megerősítette az adatközlők utcai világításra vonatkozó rossz véleményét:

„Volt egy elkülönített összeg, amit a polgármester külön az utcai világításra szánt. Az összegben túl külön villanyszerelőről is szó volt, aki a település villanyhálózatát kezeli majd. Viszont azóta sem történt semmi.

A haranglábi interjú alanyunk arról számolt be, hogy a település utcai világítása rendkívül rossz. Továbbá, arra a kérdésre, hogy mi javítana a település komfortfokozatán, szintén a település infrastruktúráját, azon belül pedig az utcai világítást említette.

A helyi egyházakról is megkérdeztük adatközlőinket, de szignifikáns különbséget nem találtunk. Átlagosan 3,5-re voltak megelégedve a településük a saját egyházaik tevékenységével. A legmagasabbra a barkaszoói (3,7) és a szernyi (3,7) adatközlők, a legalacsonyabbra pedig a haranglábi (3,3) és a bakosiak (3,4) értékelték az egyházaik tevékenységét.

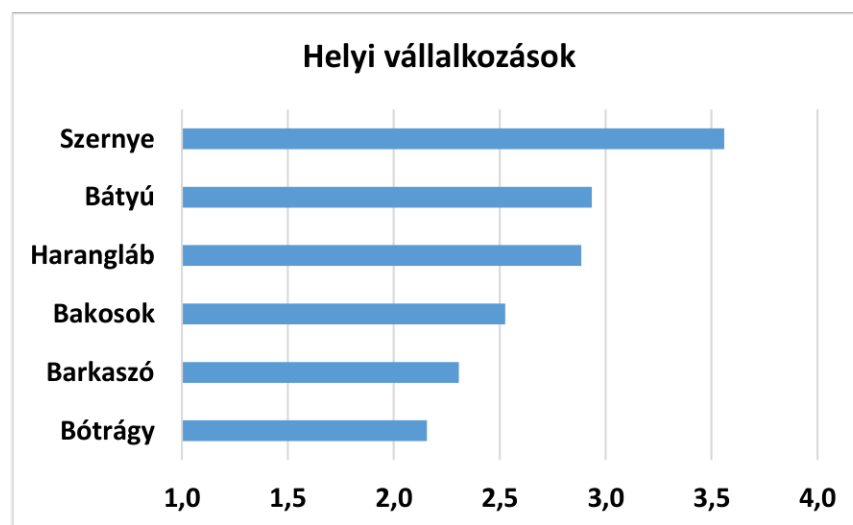
A településeken működnek különböző civil szervezetek, mint pl. a KMKSZ (Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség), UMDSZ (Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség), KMKSZ ISZ (Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Ifjúsági Szervezet) stb. Megkértük, hogy akár ezek, akár más civil szervezeteket értékeljenek a válaszadók, amik működnek a településen belül.

27. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Civil szervezetek)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei

Szignifikáns különbséget vizsgáltunk meg a települések adatközlői között. Az adatközlők átlagosan 2,3-re vannak megelégedve a településükön működő civil szervezetekkel. A legelégedettebbek a bátyúi (2,7) és a bakosi (2,6) települések adatközlői. A legelégedetlenebb a bótrágyi válaszadók voltak, akik mindössze 1,7-re értékelték a civil szervezetek tevékenységét saját településükön (27. ábra.).

A helyi vállalkozók azok, akik a település gazdaságát működtetik. Szignifikáns különbséget találtunk a település szerinti bontásban. Összesen a települések adatközlői 2,7-re értékelték átlagosan a vállalkozókat. A kimagaslóan magas értékelést a szernyi válaszadók adtak, ők 3,6-re vannak megelégedve településük vállalkozóival (28. ábra).

28. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Helyi vállalkozások)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei

Legalacsonyabb értékelést a bótrágyi és barkaszói adatközlő adtak. A barkaszói adatközlők 2,3-re a bótrágyi válaszadók pedig 2,2-re vannak megelégedve településükön működő vállalkozókkal (28. ábra.).

Barkaszónál azt tudtuk meg, hogy nagyon kevés vállalkozó mindössze 5 személy használta ki az Egán Ede Kárpátaljai gazdaság fejlesztési pályázatot. Interjú alanyunk véleménye szerint volna lehetőség a vállalkozások fejlesztésére a településen. Konkrétan két dologban látja az előrelépés lehetőségét, mégpedig abban, ha a gazdák a földjeiket privatizálják (magánosítás) és kitartóan szeretik a földdel való munkát. Továbbá említette, hogy fontos megtalálni a megtermelt javak felvevőpiacát. Hozzátette még, hogy a barkaszóiak azért sem fektettek bele a földművelésbe, mivel a közeli városban (Munkácson) több évtizeden keresztül működtek gyárak, ahova a falu lakosságának nagyrésze dolgozni járt.

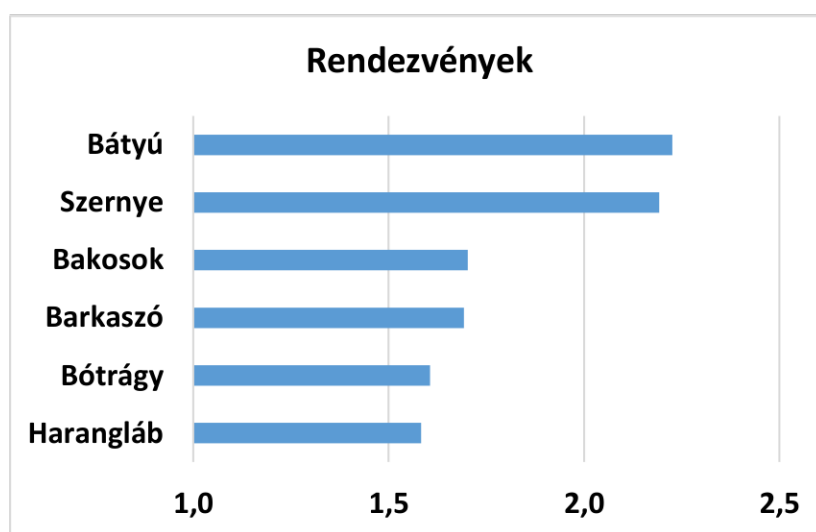
A haranglábi gazdaság helyzetéről a következőket nyilatkozta interjú alanyunk:

„Harangláb gazdasági helyzetére pozitívan hatna, ha végre megépülne az évtizedek óta hangoztatott Tiszai híd, amely Lónyát és Tiszaogyoróst kötné össze. Ennek révén a magyarországi befektetők számára, valamint az ukrainai vállalkozások szempontjából is lehetséges bázishelyként szolgálna, akár csak Salamon vagy más határ menti települések. A híd megépítésével a határ minősítése is változna az elképzelések szerint, és az Asztélyihoz hasonlóan, turistabusz és kisteherautók fogadására is alkalmassá válna, ez a helyi vállalkozások, boltok, akár éttermek számára is lehetőséget biztosítana a fejlődésre. Meglátásom szerint a kistérségben pozitív lépéseket tettek a munkahelyteremtés terén, hiszen tudomásom szerint Bátyúban, Barkaszón és Bótrágyon is olyan üzemek épülnek, amelyek több száz fős munkaerőt igényelnek, ez pozitívan hathat a haranglábi foglalkoztatásra is, azonban a közösség számára még inkább fontos lenne, hogy olyan vállalkozások fejlődhessenek helyben, amelyek lehetővé teszik a helyiek elhelyezkedését is.”

A kistérség vezetője is említést tett a haranglábi határ bővítéséről és látja ennek fontosságát, már csak a megvalósítás hiányzik, ami reméljük, mihamarabb elkezdődik.

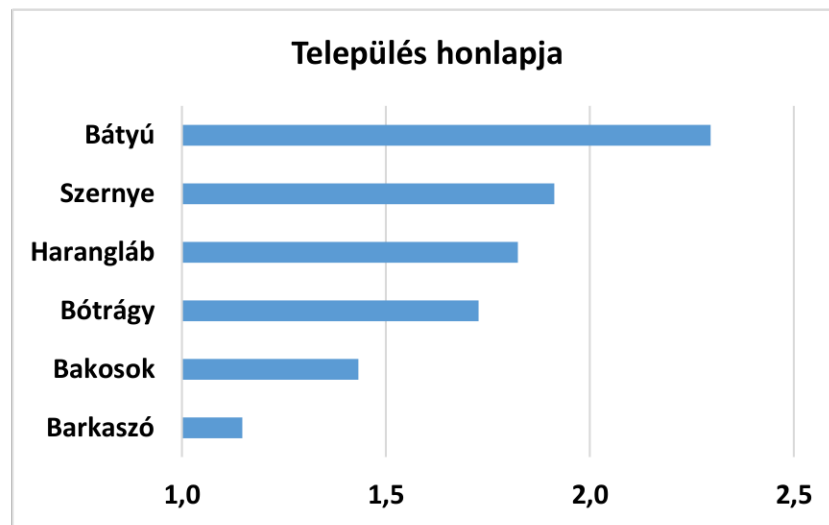
A település komfortosságához a rendezvények minősége és mennyisége is hozzájárul. Szignifikáns különbséget ugyancsak a települések válaszádoínál figyeltünk meg. Egyik település sincs megelégedve a rendezvényekkel. A rendezvények gyakoriságát jelenleg folyó háború is akadályozhatja. Átlagosan 1,8-re értékelték a rendezvényeket az adatközlők.

A települések közül a bátyúi (2,2) és szernyi (2,2) válaszádok voltak a legelégedettebbek. A többi település a 2-es értéket sem érték el. A bakosi (1,7) és a barkaszói (1,69) adatközlők nagyjából hasonlóan értékelték a rendezvényeket. A haranglábi (1,5) és a bótrágyi (1,6) válaszádok voltak a legelégedetlenebbek településük rendezvényeivel (29. ábra.).

29. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Rendezvények)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei

A települések lakosait megkérdeztünk mennyire elégedettek a településük honlapjával. A települések adatközlőinek válaszaik között szignifikáns különbséget figyeltünk meg.

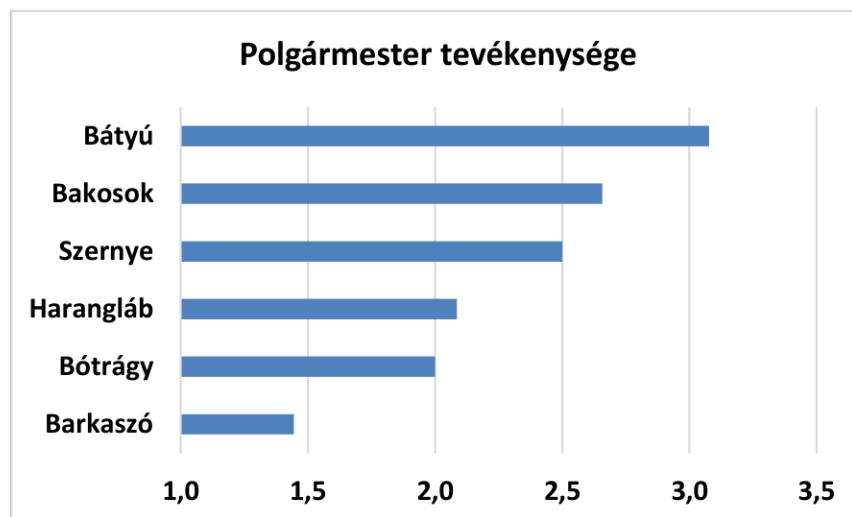

30. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Település honlapja)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei

A települések közül a bátyúi adatközlők a legelégedettebbek saját településük honlapjával, bár ez sem éri el a még a 3-as értéket sem (30. ábra.). A bátyúi település rendelkezik honlappal, a többi településnek facebook oldala van. Összességében egy településnek a válaszadói sem elégedettek honlap működésével, mivel sok esetben nincs is.

Válaszadóinktól azt is megkérdeztük mennyire elégedettek a helyi képviselők tevékenységével. Szignifikáns különbséget nem találtunk az adatközlők véleményei között település szerinti eloszlásban. Átlagosan 2,2-re értékelték a képviselőket. A legelégedettebbek a szernyi és a bátyúi válaszadók voltak (2,4). A legalacsonyabb értéket a barkaszói (1,6) személyek adták. A többi település az átlag körül csoportosul.

Azt is szeretnénk volna tudni, mennyire elégedettek a falvak lakói a polgármester tevékenységével. De ahogy láthatjuk egyik település sincs teljesen megelégedve a polgármester tevékenységével.

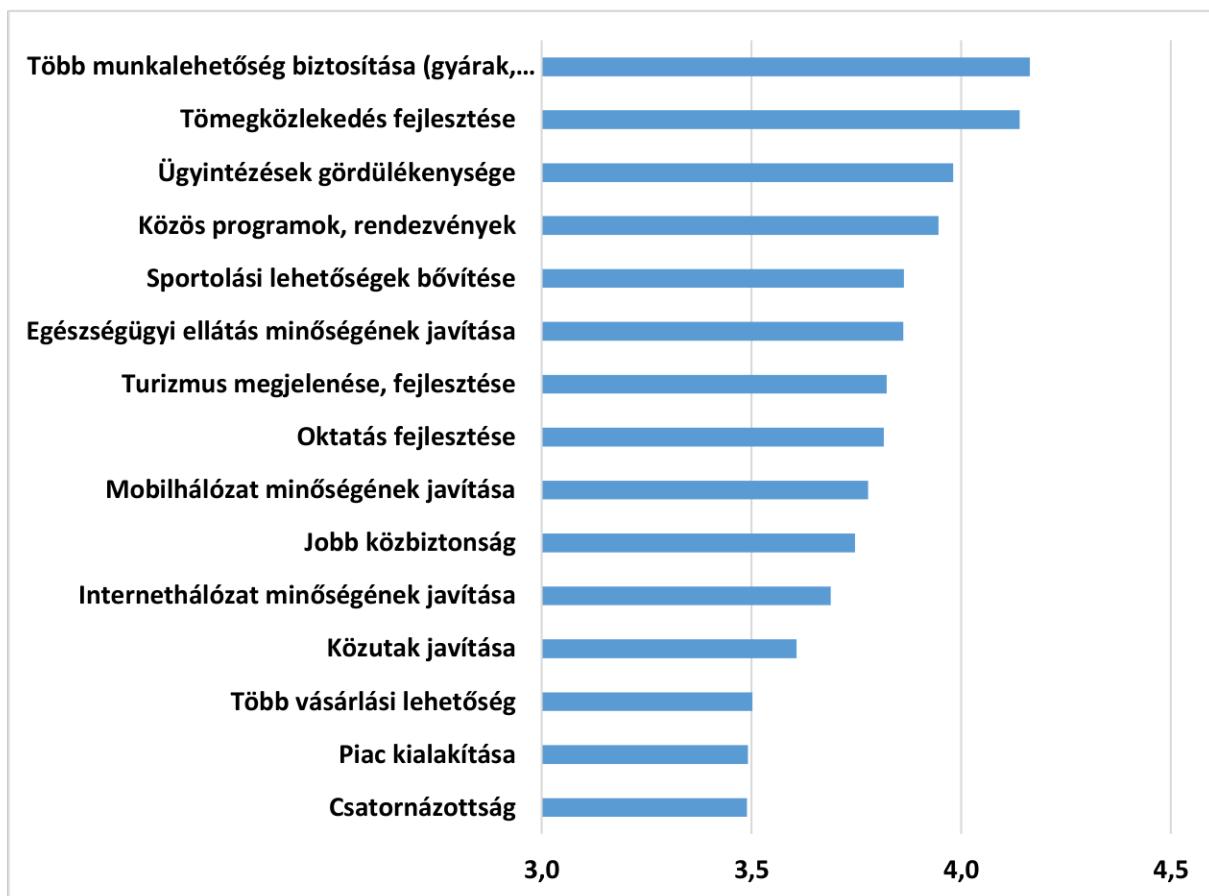
31. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Polgármester tevékenysége)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei

Szignifikánsan magasán értékelték a bátyúi, bakosi és szernyi válaszadók. A legalacsonyabb értékelést a barkaszói lakosok adták (31. ábra.).

Válaszadóinktól még megkérdeztük, mennyire elégedettek a településük csatornázottságával, illetve a temetkezési szolgáltatással. A temetkezési szolgáltatással átlagosan 2,2-re vannak megelégedve a települések adatközlői.

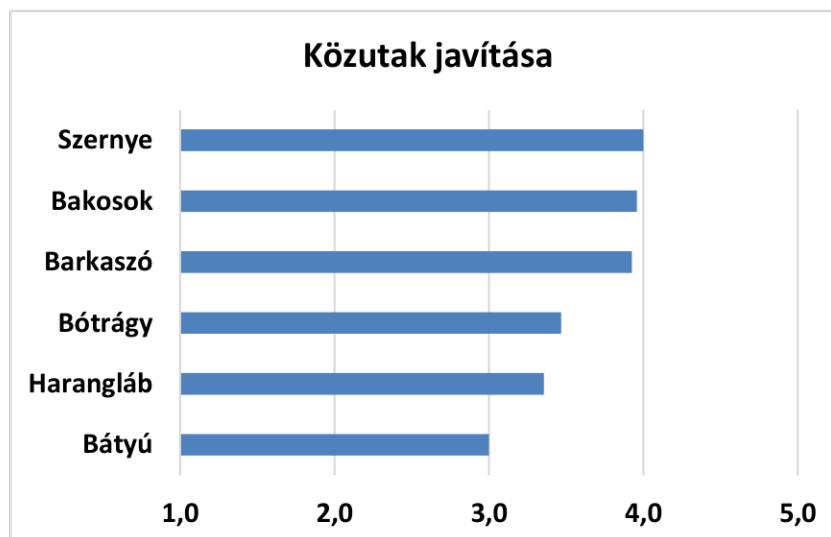
Szignifikáns különbséget a csatornázottságnál találtunk. Átlagosan 1,7-re értékelték a települési bontásban a csatornaellátását. A barkaszói (1,4) adatközlők elégedetlenebbek a csatornázottsággal, mint a bátyúi (2,3) és a haranglábi (2,0) lakosok. A bótrágyi lakosok 1,4-re a bakosiak pedig 1,7-re értékelték.

Az eddigiekben a szolgáltatásokkal való elégedettséget vizsgáltuk az egyes településeken. Kérdőívünkben kíváncsiak voltunk arra is, hogy válaszadóink szerint milyen szolgáltatások, tényezők lennének azok, amik javítanák településük komfortosságát. A tényezőket szintén 1-től 5-ig terjedő skálán kellett értékelniük, ahol az 1 kevésbé javítaná a település komfortfokozatát, az 5 pedig nagymértékben javítaná. Összesen 15 tényezőt soroltunk fel a válaszadóknak. A felsorolt tényezőket a válaszadók nagyrészt hasonlóan fontosnak ítélték meg. Átlagosan a felsorolt tényezőket 3,8-re értékelték.

32. ábra. Az „Az alábbi tényezők milyen mértékben javítanának saját településének komfortosságán?” kérdésre adott válaszok átlagértékei

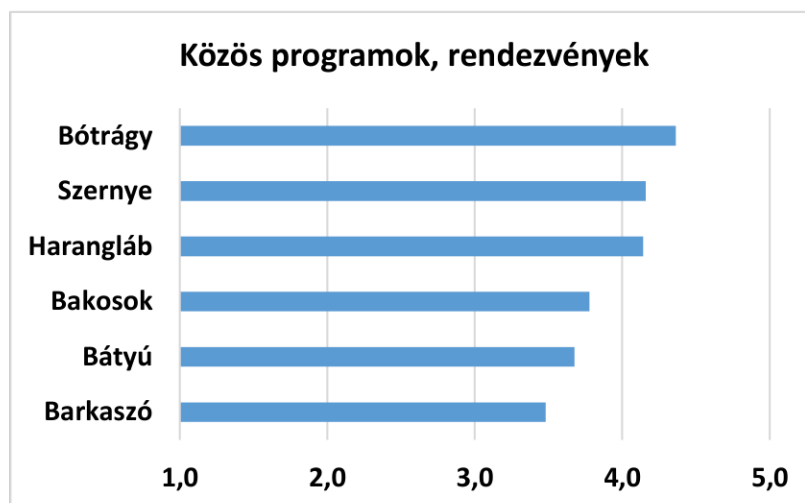
A legmagasabb értéket a *több munkalehetőség biztosítása* (4,2), a *tömegközlekedés fejlesztés* (4,1) és az *ügyintézők gördülékenysége* (4,0) válaszlehetőségek kapták. A legkisebb értéket a *csatornázottság* (3,5) *piac kialakítása* (3,5) és a *több vásárlási lehetőségek* (3,5) válaszlehetőségek kapták (32. ábra.). A többi tényező az átlag körül csoportosul. Szignifikáns különbséget mindössze 3 tényezőnél (közutak javítása, piac kialakítása, közös programok rendezvények) találtunk. Az első ilyen tényező a közutak javítása volt.

33. ábra. Az „Az alábbi tényezők milyen mértékben javítanának saját településének komfortosságán? (Közutak javítása)” kérdésre adott válaszok megoszlása településenként

Átlagosan 3,6-re értékelték a települések adatközlői ezt a tényezőt. A legmagasabb értékelést a szernyi (4,0), a bakosi (4,0) és a barkaszói (3,9) lakosok adták. Nem is meglepő mivel ezek a települések azok, ahol kistérségen belül nagyon rosszak az utak állapota. A legkevesebb értékelést a bátyúi adatközlők adták (3,0) (33. ábra.).

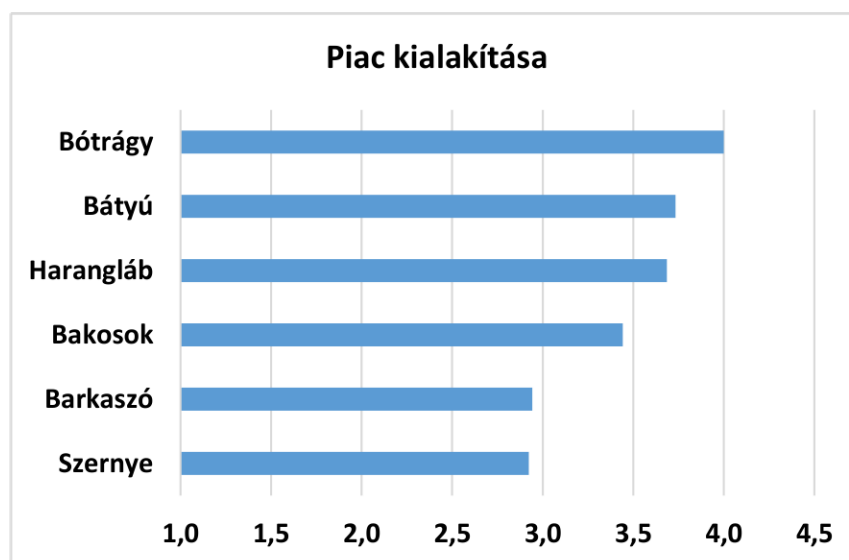
A következő tényező, aminél szignifikáns összefüggést találtunk az a közös programok, rendezvényeknél volt. Átlagosan 3,9-re értékelték a válaszadók települések szerinti bontásban. A legmagasabb értékelést a bótrágyi (4,4), a szernyi (4,2) és a haranglábi (4,1) lakosok adták. Ezen települések válaszadói gondolják úgy, hogy a több programok, rendezvények javítanák településük komfortérzetét.

34. ábra. Az „Az alábbi tényezők milyen mértékben javítanának saját településének komfortosságán? (Közös programok, rendezvények)” kérdésre adott válaszok megoszlása településenként

Az adatközlők közül a bátyúi és a barkaszóiak értékelték a legalacsonyabban a közös programok fontosságát (34. ábra.).

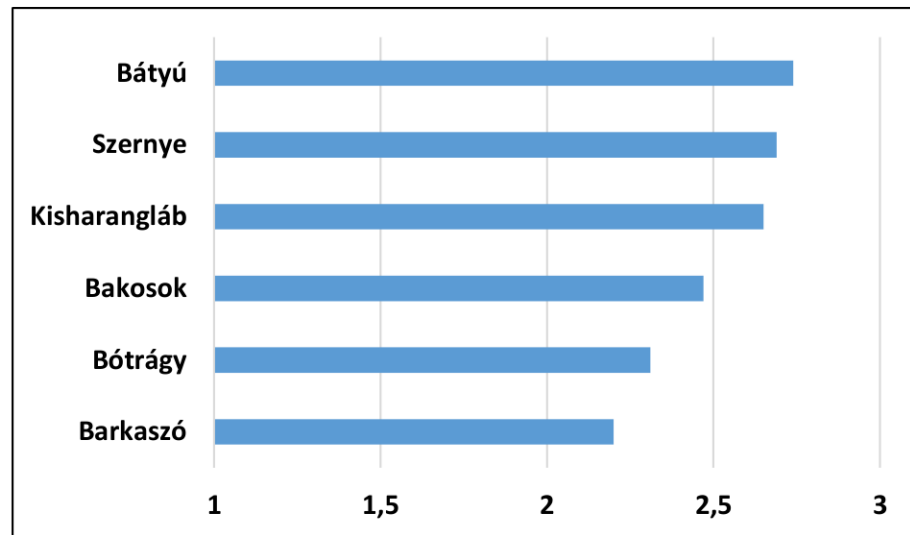
Az utolsó tényező ahol szignifikáns különbséget figyeltünk meg a települések válaszadóinak értékelése között az a piac kialakítása. A bótrágyi válaszadók átlagosan 4,0-re tartják fontosnak a piac kialakítását komfortérzet szempontjából (35. ábra.).

35. ábra. Az „Az alábbi tényezők milyen mértékben javítanának saját településének komfortosságán? (Piac kialakítása)” kérdésre adott válaszok megoszlása településenként

Továbbá a bátyúi és a haranglábi válaszadók is fontosnak tartják a komfort szempontjából a piac működését a településükön. A legkevésbé tartják fontosnak a barkaszói és szernyi válaszadók.

Végül megvizsgáltuk, hogy az adatközlők véleménye alapján a települések milyen szinten vannak. A települések közül az 5-s skálán egy sem érte el a 3-as szintet. Átlagosan a válaszadók a települések komfortszintjét 2,5-re értékelték.

36. ábra. A szolgáltatások átlagos értékelése az adatközlők által településenként

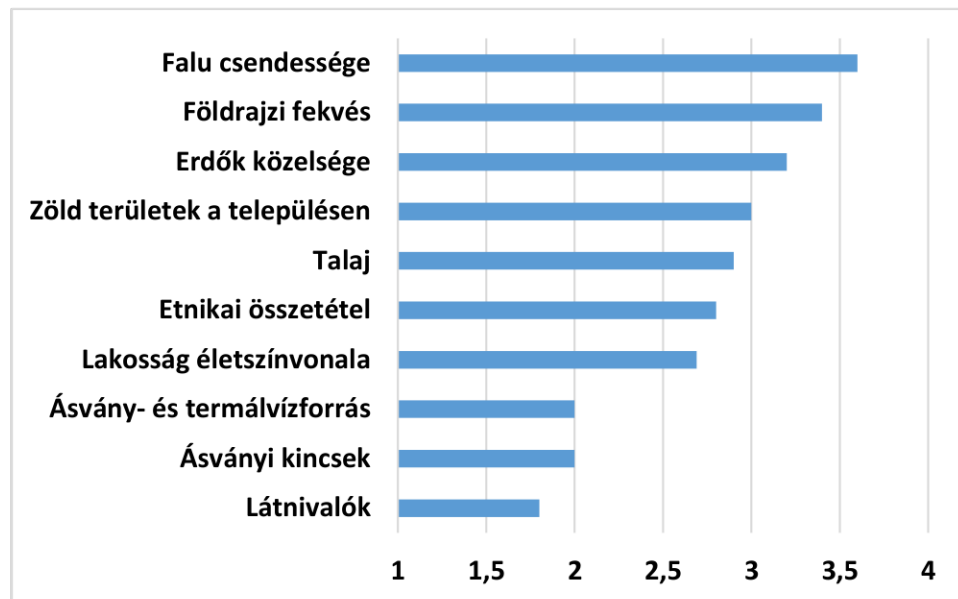
Legelső helyen, nem meglepően a Bátyú település végzett 2,7 értékkel. Ezt követte Szernye (2,69) és Kisharangláb (2,65). A legkisebb értékelést a Barkaszó (2,2) és a Bótrágy (2,3) kaptak (36. ábra.).

A bátyúi adatközlők a település szolgáltatásai közül az úthálózatot (3,5), a helyi egyházak tevékenységét (3,5) és az oktatást (3,3) értékelték kiemelkedően magasan. A szernyi lakosok az óvodai- és bölcsődei szolgáltatást (3,9), helyi vállalkozókat (3,6) és az egyházak (3,6) tevékenységével voltak megelégedve a legjobban. A haranglábi válaszadók a gázszolgáltatással (3,8), óvodai- bölcsődei szolgáltatással (3,8) és a villanyszolgáltatással (3,6) a legelégedettebbek.

A bakosi lakosok a gázszolgáltatást (3,5), az óvodai- bölcsődei szolgáltatást (3,5) és a közbiztonságot (3,4) értékelték a legmagasabbra. A barkaszói a legelégedettebbek az az óvodai- bölcsődei szolgáltatással (3,8) ezt követte a helyi egyházak tevékenysége (3,7), és az internet szolgáltatás (3,4). Végül a bótrágyi lakosok szintén az óvodai- bölcsődei szolgáltatást (3,8), a

helyi egyházak tevékenységét (3,4) és az úthálózatot (3,4) értékelték magasan a többi szolgáltatáshoz képest.

A településen működő szolgáltatások mellett megkérdeztük válaszadóinktól, hogy mennyire elégedettek a településük adottságaival (földrajzi fekvés, ásványi kincsek, látnivalók stb.). Összesen 10 adottságot soroltunk fel, amit 1-től 5-ig terjedő skálán kellett értékelniük (ahol az 1-es nagyon elégedetlen, 5-ös pedig nagyon elégedett).

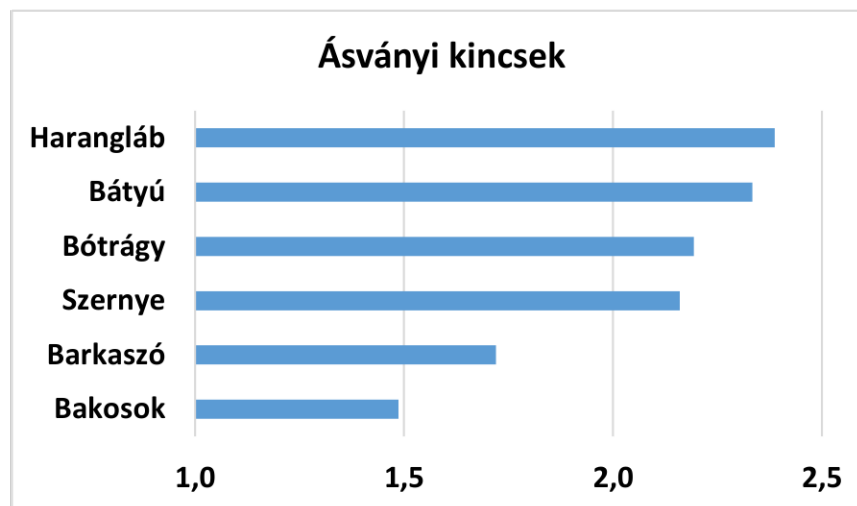

37. ábra. Az „Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival?” kérdésre adott válaszok átlagértékei

A települések válaszadói a legelégedettebbek a falu csendességével, földrajzi fekvésével, erdők és zöld területekkel. A legkevésbé elégedettek a látnivalókkal, illetve az ásványi kincsekkel. Ez utóbbin ugyan nem igazán lehet változtatni, viszont a látnivalókat egyes településen tájházak kialakításával lehetne bővíteni. A felsorolt tényezők közül a földrajzi fekvésnél, a talajnál, a lakosság életszínvonalánál, a falu csendességénél és a látnivalóknál nem találtunk szignifikáns különbséget a többi tényezőnél igen (37. ábra.).

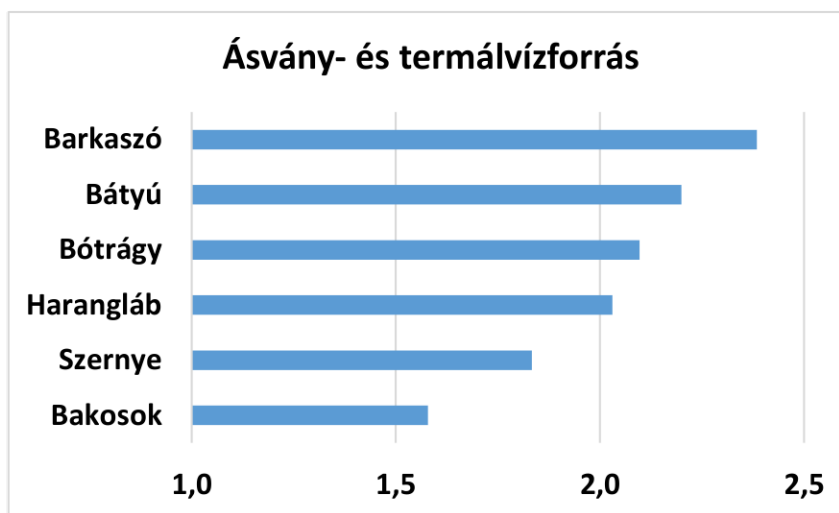
A települések válaszadói átlagosan 3,5-re voltak megelégedve falujuk földrajzi elhelyezkedésével. A legelégedettebbek a bótrágyi (3,8), a bátyúi (3,6) és a haranglábiak (3,5) lakosok voltak. A legelégedetlenebbek a barkaszoói (3,1) és a szernyi lakosok voltak (3,2). Szignifikáns különbséget találtunk az őslakosok és betelepültek szerinti bontásban. Az őslakosok 3,4 -re, míg a betelepültek 3,7-re értékelték a településük földrajzi fekvését.

Ezt követte az ásványi kincsek, mint természetföldrajzi tényező egyike. Átlagosan 2,0 voltak megelégedve ezzel a tényezővel. A települések válaszadói közül a legmagasabb értéket a haranglábi (2,39) és a bátyúi (2,3) válaszadók adták. A legalacsonyabbat a bakosi (1,4) és a barkaszói (1,7) lakosok adták. A bótrágyi és szernyi válaszadók értékelése az átlag körül volt (38. ábra.).

38. ábra. Az Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival (Ásványi kincsek)?
kérdésre adott válaszok megoszlása településenként

Szignifikáns különbséget találtunk nemi és öslakosok/betelepültek szerinti bontásban. A nők szignifikánsabban magasabbra értékelték (2,1) az ásványi kincseket a férfiakkal szemben (1,8). Az öslakosok 1,9-re a betelepültek pedig 2,2-re értékelték az ásványi kincseket településükön. Az ásvány- és termálvizekről is megkérdeztük adatközlőinket. Szignifikáns különbséget elsősorban a települések válaszadóinál figyeltünk meg. A barkaszói lakosok voltak a legjobban megelégedve (2,3) ez nem is meglepő, mivel a település rendelkezik termálforrással. Az 1970-es években a település híres volt termálfürdőjéről és számos belföldi, illetve külföldi turistát vonzott oda. Jelenleg sajnos nincs kiépítve és a háború miatt az ígért felújítások is elmaradtak. A bátyúi lakosok 2,2-re értékelték, a bótrágyiak 2,1-re a haranglábiak pedig 2,0-re értékelték az ásvány- és termálvizeket településükön. A legkisebb értékelést a bakosi (1,5) és a szernyi (1,8) lakosok adták átlagosan (39. ábra.).

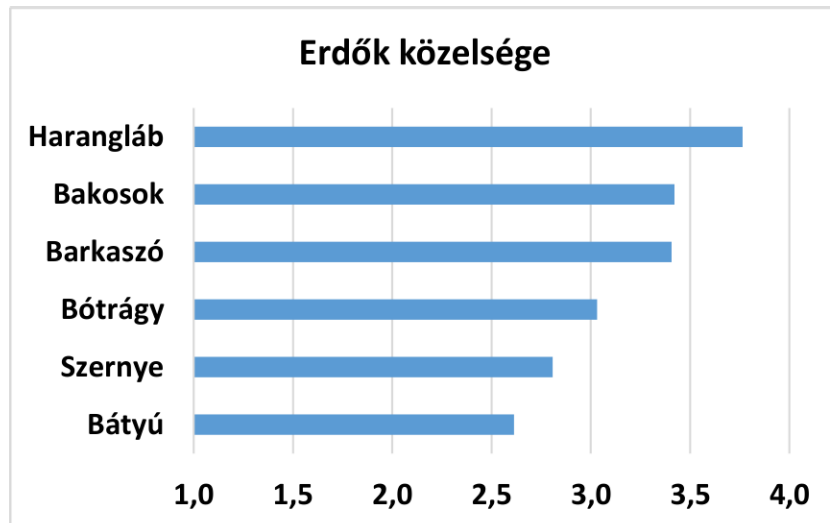

39. ábra. Az Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival (Ásvány- és termálvízforrás)? kérdésre adott válaszok megoszlása településenként

Nem találtunk szignifikáns különbséget nemek, végzettség, öslakosok és betelepültek szerinti bontásban.

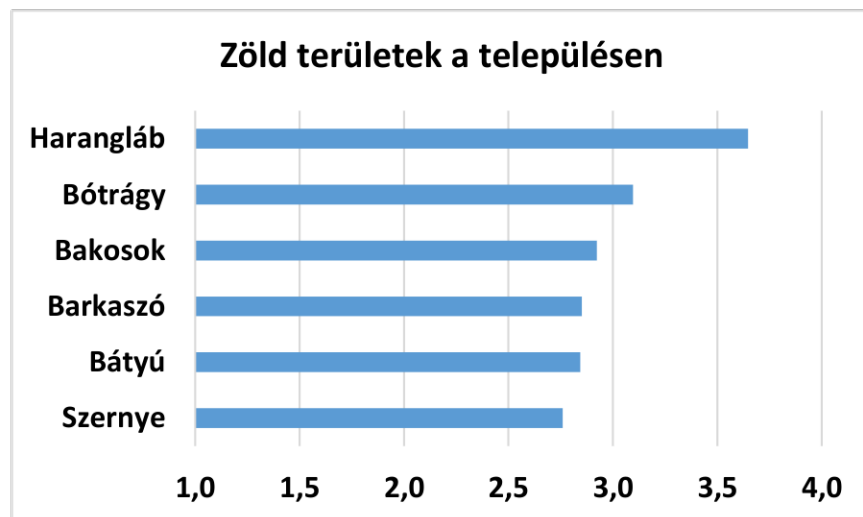
A következő tényező, amire rákérdeztünk a termőtalaj. Szignifikáns különbséget nem találtunk. A vizsgált települések válaszadói átlagosan 2,9-re vannak megelégedve talaj minőségével. A legelégedettebbek a szernyi (3,2) és a bótrágyi (3,0) lakosok voltak. Ezt követte a harangláb és a bátyúi lakosok, akik 2,9-re értékelték a talaj minőségét. A legkisebb értékelést bakosi (2,7) és barkaszói (2,8) személyek adták. A nemeknél a nők (3,0) szignifikánsabban magasabbra értékelték a talajt a településükön, mint a férfiak (2,7). Szignifikáns különbséget a végzettség szerinti bontásban is találtunk. Az általános végzettségűek 3,8-re, a felsőfokú és a szakközépiskolai végzettségűek 3-ra értékelték. A legkisebb értékelést a középiskolai végzettségűek (2,6) adták.

Az adatközlőknek értékelniük kellett az erdők közelségét településük esetében. Szignifikáns különbséget a települések szerinti bontásban figyeltünk meg. Átlagosan a válaszadók 3,2-re értékelték az erdők jelenlétét. A legelégedettebbek a harangláb (3,7) válaszadók voltak. Ezt követte a bakosi és a barkaszói adatközlők, aki 3,4-et adtak erre a tényezőre. A bótrágyi (3,0) és szernyi (2,8) válaszadók, ha nem is sokkal, de elégedetlenebbek az előző településektől. A legkisebb értéket a bátyúi (2,6) lakosok adták (40. ábra.).

40. ábra. Az Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival (Erdők közelsége)?
kérdésre adott válaszok megoszlása településenként

A válaszadókat arról is megkérdeztük, mennyire elégedettek a zöld területekkel településükön belül. A haranglábai válaszadók szignifikánsabban magasabbra (3,6) értékelték a zöld területek a településükön a többi válaszadóhoz képest (41. ábra.). A második legmagasabb értékelést a bótrágyai adatközlők adták (3,1). A legelégedetlenebbek a szernyi (2,7) és a bátyúi (2,8) lakosok voltak.

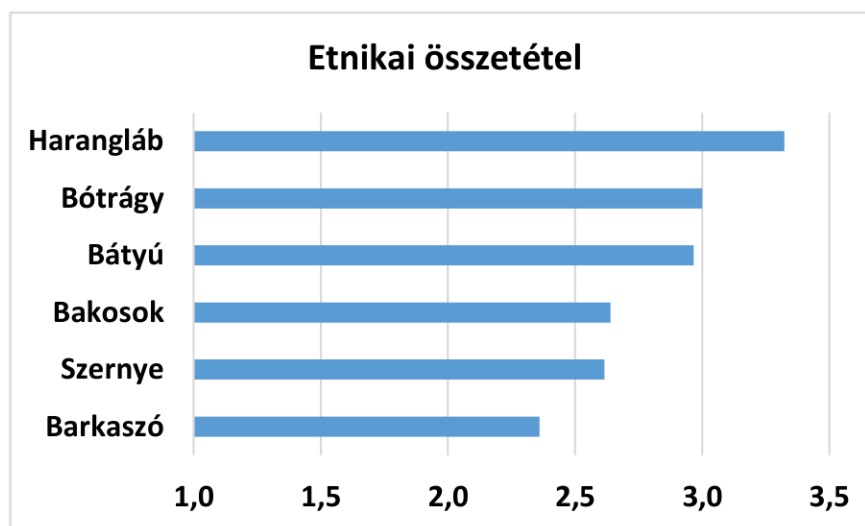

41. ábra. Az Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival (Zöld területek a településen)? kérdésre adott válaszok megoszlása településenként

A természeti adottságokon kívül felsoroltunk még néhány olyan tényezőt, amivel szintén rendelkezik egy-egy település ilyen pl.: életszínvonal a településen belül, látnivalók, etnikai összetétel stb. ezeket kértük, hogy értékeljék válaszadóink.

Szignifikáns eltérést nem találtunk a lakosság életszínvonalát tekintve település szerinti bontásban. Átlagosan 2,6-re értékelték. A legmagasabb értékelést a bátyúi (2,87), a haranglábi (2,89) és a szernyi (2,65) válaszadók adták. Érdekes volt megfigyelni, hogy ugyan ezeken a településeken a legelégedettebb a szolgáltatások szintjével az adatközlők (ugyanilyen sorrendbe). A legkevesebb értékelést a bakosi (2,5) és a barkaszói (2,4) lakosok adtak az életszínvonalat tekintve.

A településeken többségében egy nemzetiségűek élnek, viszont vannak más nemzetiségűek (ukrán, cigány stb.) is hol nagyobb, hol pedig kisebb arányban. Így hát kíváncsiak voltunk arra is, hogy mennyire vannak ezzel megelégedve a településükön élők. Szignifikáns különbséget a település szerinti bontásban figyeltünk meg (42. ábra.).

42. ábra. Az Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival (Etnikai összetétel)?
kérdésre adott válaszok megoszlása településenként

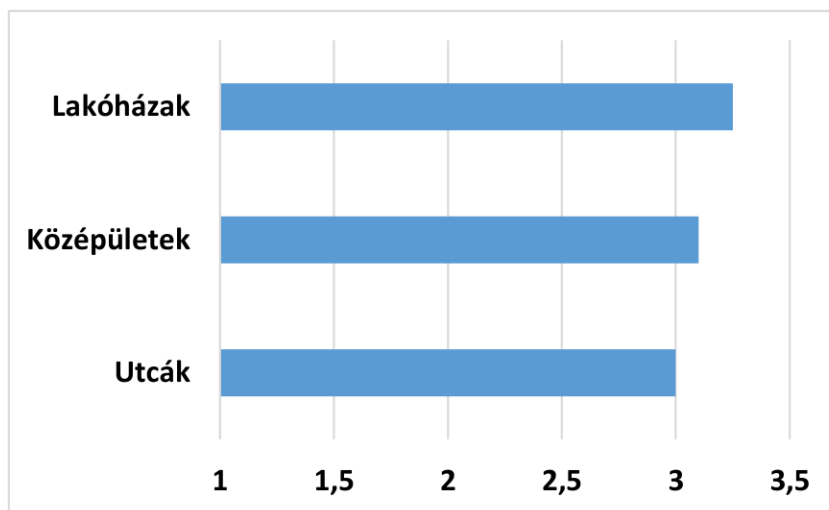
A legmagasabb értékelést a haranglábi (3,2), majd a bótrágyiak (3,0) adatközlők adták. A legkisebb értékelést a barkaszói (2,3) és a szernyi (2,6) lakosok adták. A többi település válaszadóinak értékelése az átlag körül csoportosult. Szignifikáns különbséget még a végzettség szerint bontásban figyeltünk meg. Az általános és felsőfokú végzettségűek szignifikánsan magasabbra értékelték az etnikai összetételt, mint a közép és szakközépiskolai végzettségűek.

A falu csendességét illetően is ki kértük válaszadóink véleményét. Szignifikáns különbséget nem találtunk a települések szerinti leosztásban. A lakosok közepesen (3,6) elégedettek a falujuk csendességével. A legelégedettebb Harangláb (3,8), Bótrágy (3,7) és a bakosi (3,7) települések válaszadói voltak. Nem sokkal maradtak le ettől szernyi lakosok (3,6). A legkisebb értékelést a barkaszói (3,3) és bátyúi (3,3) adatközlők adtak. Szignifikáns különbséget nemi és az őslakosok és betelepültek között figyeltünk meg. A nők 3,7-re értékelték a falu csendességét, míg a férfiak 3,4-re. Ahogy már megszokhattuk az őslakosok (3,5) most is szignifikánsan alacsonyabb értéket adtak erre a tényezőre is, mint a betelepültek (3,8).

Az utolsó tényező melyet értékelniük kellett településen lévő látnivalók voltak. Szignifikáns eltérés nemi, végzettség, korcsoport és település szerinti bontásban nem találtunk. Átlagosan 1,8-re elégedettek a lakosok a látnivalókkal településükön. Nem meglepő hisz a templomon és egy-két emlékművön kívül sajnos nincs jelentősebb látnivaló a településeken. A legmagasabb értékelést a bátyúi és a bótrágyi lakosok adták (2,0). A többi település az átlag körül osszpontosul. Szignifikáns különbséget az őslakosok és a betelepültek között figyeltünk meg. Itt is a betelepültek szignifikánsan magasabbra (2,2) elégedettebbek az őslakosokkal szemben (1,7).

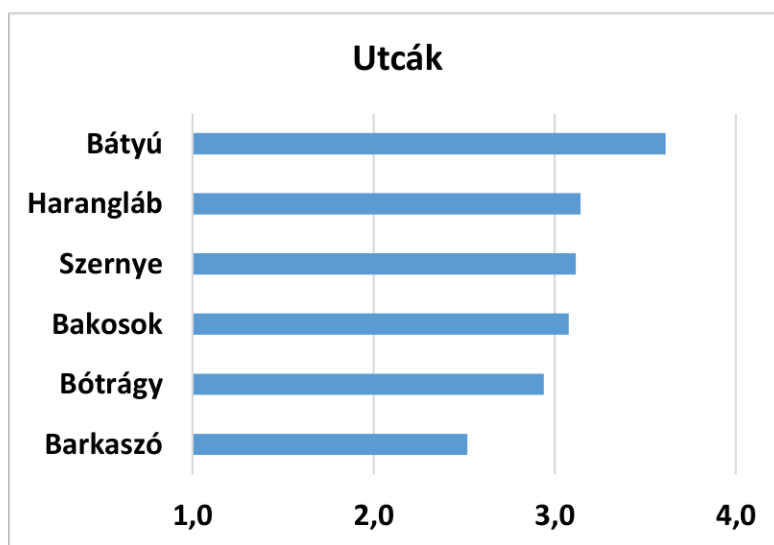
Következtetésképpen elmondhatjuk, hogy a települések természeti kincsekkel szegényesen vannak ellátva, viszont Barkaszó esetében potenciális lehetőség termálforrás, amit ki lehetne használni a település javára. A látnivalókat tájházakkal lehetne bővíteni a zöld területek növelését pedig különböző parkosítással lehetne fejleszteni.

Végül megkértük az adatközlőket, hogy értékeljék lakókörnyezetük külső kinézetét. Felsoroltunk 3 objektum (utcák, középületek, lakóházak) típust melyet értékelniük kellett mennyire elégedettek külső kinézetüket illetően. A legelégedettebbek a lakóházak kinézetével voltak 3,25-re értékelték átlagosan (43. ábra).

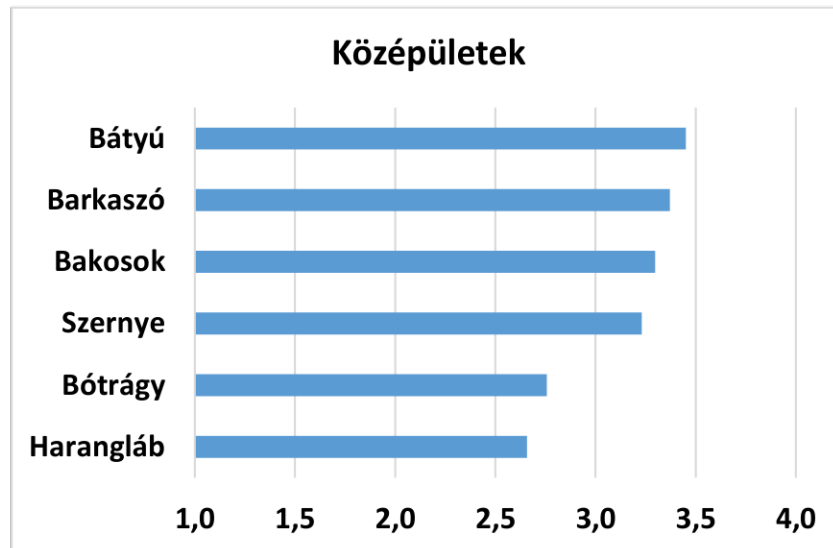
43. ábra. Az Ön mennyire elégedett az alábbiakban felsorolt objektumok külső kinézetével? adott válaszok átlagértékei

Szignifikáns különbséget az utcák és a középületeknél figyeltünk meg. Az utcákat település szerinti bontásban átlagosan 3,0 értékelték az 5-ös skálán. A bátyúi adatközlők 3,6-re értékelték. A többi település az átlag körül csoportosult (44. ábra).

44. ábra. Az „Ön mennyire elégedett az alábbiakban felsorolt objektumok külső kinézetével? (Utcák)” adott válaszok átlagértékei település szerinti bontásban

A legelégedetlenebbek a barkaszói lakosok voltak, akik 2,5-re értékelték településük utcáit. A bátyúi, a barkaszói és a bakosi települések adatközlői közepesen elégedettek településük középületeivel (45. ábra.).

45. ábra. Az „Ön mennyire elégedett az alábbiakban felsorolt objektumok külső kinézetével? (Középületek)” adott válaszok átlagértékei település szerinti bontásban

A legelégedetlenebbek a haranglábi illetve a bótrágyi válaszadók voltak. Szignifikáns különbséget a betelepültek és az őslakosoknál találtunk. Az őslakosok szignifikánsan alacsonyabbra (2,9) értékelték a középületek kinézetét a betelepültekkel szemben (3,5). Összességében elmondható, hogy a települések válaszadói a közepesen elégedettek a felsorolt objektumok kinézetével. A barkaszói adatközlők véleménye szerint az utcák külső kinézetét kellene szebbé tenni, a bótrágyi, és haranglábi válaszadók véleménye alapján pedig a középületek felújítását kellene előre mozdítani, ezáltal is hozzájárulva a települések komfortosságához.

6. FEJEZET

FEJLESZTÉSI JAVASLATOK

A települések életében különböző szakaszok vannak. A születéstől kiindulva a fejlődésig vagy éppen stagnálásig, esetleg romlásig juthatunk. Ezen szakaszok mozgatórugója a településeken lévő fizikai és szociális infrastruktúra. Nagyrészt ezek minőségétől és mennyiségétől függ, milyen szakaszban tart az adott település. A településen működő szolgáltatások, a helyi adottságok és a bennük lévő emberek egyfajta élő organizmust alkotnak, amit fenn kell tartani, és a kor követelményeinek megfelelően fejleszteni. A településfejlesztés egyaránt jelent mennyiségi és minőségi átalakulást is. A településfejlesztés olyan tapasztalatoknak, módszereknek és ismereteknek az összessége, melyek tudatos alkalmazásával elérhető a fenntartható fejlődés egyensúlyi állapota (Meggyesi, 2006). A település szolgáltatásainak illetve adottságainak megfelelő kihasználásával tudjuk a település komfortszintjét is fejleszteni. Kutatásunk ezen részében szeretnénk kitérni arra, milyen tapasztalatokat és ismereteket szereztünk az egyes települések fejlesztését illetően. Mivel településenként különböző területek szorulnak fejlesztésre, ezért elsősorban településekre bontva vizsgáljuk meg azokat a szolgáltatásokat, amelyek korszerűsítést igényelnek. Ezt követően pedig a szolgáltatásokat is megvizsgáljuk – azok minőségi, mennyiségi állapotát. A fejlesztési javaslatokat az adatközlők véleménye, illetve a kistérség vezetője által elmondottak alapján fogalmaztuk meg.

Elsősorban azokat a településeket vizsgálánánk meg, ahol a legkisebb értékeléseket adták az adatközlők. A legkisebb értékelést Barkaszó kapta (átlagosan az adatközlők véleménye alapján). A szolgáltatások közül a tömegközlekedést, az úthálózatot, az oktatást és az ügyintézési lehetőségeket emelném ki, mint fejleszteni javasolt területeket. Az úthálózat és a tömegközlekedés együtt jár, mivel ha volna megfelelő út, akkor a tömegközlekedést is könnyebben el lehetne indítani. Ha a település jól megközelíthető lenne, akkor a vállalkozók is nagyobb kedvvel fektetnének be. A kistérség vezetője elmondta, hogy ő is látja ennek a fontosságát, viszont anyagi okok miatt nem tudja jelenleg a kistérség ezt kivitelezni: *„Barkaszó és Bátyú között a közlekedés kiépítésére 150 millió forint kellene, és ebből mindössze 15 millió van, de ez nem azt jelenti, hogy a jövőben nem lesz, ezen dolgozunk.”* Továbbá elmondta, hogy a kistérségek közül a legnagyobb úthálózattal rendelkezik a Bátyúi kistérség, és vannak olyan utak, amelyek a megyei tanácshoz tartoznak, viszont a kistérség kényszerül karbantartani. Az úthálózat javításával teremtné meg a tömegközlekedés, illetve az ügyintézés lehetősége is elérhetőbbé válna a település lakosainak, ezáltal is növelve a településkomfort szintjét. Az ügyintézés fejlesztésénél a kistérség vezetője említette, hogy a terveik között szerepel a

szomszéd településen (Szernyén) kibővíteni az ügyintézési lehetőségeket, ilyen módon is elérhetőbbé téve a barkaszói lakosoknak ezt a szükségét.

A tömegközlekedés fejlesztése kapcsán a legfontosabb az lenne, ha egy buszjárat indulna Barkaszó és Beregszász között legalább naponta kétszer. A kistérség vezetője is megerősítette ezt, s mindez a fejlesztési tervben is szerepel.

Az oktatást vizsgálva elmondható, hogy magát az oktatás minőségét kellene magasabb szintre emelni, és nagyobb elvárásokat adni tanárok és diákok felé egyaránt, ezáltal versenyképesebb iskolát létrehozva.

A kistérség vezetője a mélyinterjú folyamán elmondta, hogy a kistérségen belül 2024-ben 5 logisztikai komplexum fog épülni, amiből 2 Barkaszó területén lesz. Már megvannak az előzetes tárgyalások a befektetőkkel, és már a kivitelezésen dolgoznak. Mindez 300 munkalehetőséget biztosít majd az itt élők számára. A logisztikai parkok mellett ipari parkok kialakítását is tervezik, ami szintén érinti Barkaszó települését.

Barkaszó településen található még arzénban gazdag termálvízforrás, ami jelenleg nincs kihasználva. Nagy előrelépést jelentene, ha ezt a forrást megfelelően ki tudná a település használni, ezáltal bővülne a turizmus, és nem utolsósorban munkalehetőséget is jelentene az ott élőknek.

Az adatközlők véleménye alapján a második legrosszabb helyen áll Bótrágy település. A települést vizsgálva három tényezőt emelnék ki a település komfortosságát tekintve: ügyintézési gördülékenysége, tömegközlekedés és a munkalehetőségek biztosítása. A település rendelkezik község házával, viszont a lakosság és a kistérség vezetője sincs megelégedve a szolgáltatás minőségével, tehát ezt kellene orvosolni.

A munkahelyteremtés is fontos lenne a településen erre is kaptunk választ a megkérdezett prominens személytől: *„A tervezett ipari parkok létrehozása ezt a települést is érintené. Jelenleg is folyik két gazdasági létesítmény kiépítése Bátyú és Bótrágy településen”* – mondta a kistérség vezetője.

A településen fontos lenne még a bekötőutak és tömegközlekedés fejlesztés is. Javaslataink között szerepelne, hogy több buszjáratra lenne szükség a településen. Az utakat illetően javítani kellene a Bótrágy–Harangláb szakaszt, illetve a faluban a mellékutakat. A fejlesztési javaslataink között még megemlítenénk a közterületek rendbe hozását és azok karbantartását. Bótrágy után a bakosi települések kapták a legkisebb értékelést. A bakosi településeknél bár több településről beszélünk, mégis összességében nézzük majd, milyen fejlesztési lehetőségeket látunk fontosnak. Ezen a településen is nagyon sokáig rossz utak voltak, és most is van még mit fejlődni, viszont terepi lekérdezésnél is megfigyelhettük, hogy elkezdődött a

településen belüli utak javítása. Az úthálózat teljes megjavítása mellett javasolnánk még az egészségügyi szolgáltatások fejlesztését, mivel a központi községháza adatai alapján (4. táblázat) csak Nagybakos rendelkezik rendelővel és háziorvossal egyaránt, illetve Badó településen van rendelő. Az adatközlők szintén nem voltak megelégedve az egészségügyi szolgáltatással, ez is megerősíti ennek a fejlesztésnek szükségességét. A fejlesztést egyaránt értenénk mennyiségi és minőségi fejlesztésre is. További javaslataink között szerepelne az ügyintézési lehetőségek és a tömegközlekedés fejlesztése. A tömegközlekedés fejlesztésével gördülékenyebbé tehetnénk az ügyintézési lehetőségeket is. A települések közül csak Nagybakos rendelkezik községházával, tehát minden településnek Nagybakosba vagy Bátyúba kell utazni, ha ügyet szeretne intézni.

A kistérség vezetője is egyetértett azzal, hogy a bakosi településeken az ügyintézési lehetőségek alacsony szinten vannak.

A tömegközlekedés kapcsán a települések közül Badón és Danilovkán kiemelten fontos lenne a tömegközlekedés fejlesztése. A kisbakosi és nagybakosi településeknél kulcsfontosságú a vasút jelenléte, számos munkahelyet teremtett és teremt mai napig. Fontos megemlíteni, hogy – bár a kistérséghez nem tartozik – a vasút kapcsán sokan dolgoznak a Szalóka–Eperjes határátkelőn. Ez csak teherforgalomra alkalmas határszakasz, viszont ennek fejlesztése és bővítése is fontos tényező lehet.

A települések közül Kisharangláb szerepelt a harmadik helyen a településkomfort szempontjából, viszont itt is van még mit fejleszteni. Elsősorban az ügyintézési lehetőségek gördülékenységét kellene magasabb szintre emelni. Egyrészt nincs a falunak községházája, másrészt az út rossz minősége miatt (ami Bótrágy és Harangláb között van) kerülőúton kénytelenek megközelíteni azt a települést, ahol ügyeiket tudnák intézni, így a 4 km úthosszból 15 km lesz. A következő fejlesztési javaslatunk, amit az interjúalanyunk is megerősített a Tiszai híd megépítése lenne, amely Lónyát és Tiszamogyoróst kötné össze. A híd megépülésével a határ minősítése is megváltozna, 0–24 órás időkeretben működne, továbbá turistabusz és kisteherautók is járhatnának át rajta, ez jelentős gazdasági előrelépést jelentene nemcsak a településnek, de a kistérségnek is. A településkomfort szempontjából még érdemes lenne a településen folyó patakokat kitisztítani. Ezt az interjúalanyunk is megerősítette: *„Haranglábban a 2001-es árvízиг folyt a Mic patakot a Csaronda csatornával összekötő Csarnóca patak. Ezt az akkor visszahúzódo ár szinte teljesen feltöltötte hordalékkal, mára lényegében a vízutánpótlás hiánya és a torlaszok kialakulása miatt szinte teljesen kiszáradt. Ezelőtt, hozzávetőleg 15 évvel – igaz nagyon alacsony vízállással – de még mindig meghatározó része volt a településnek. Ezt több okból is ki kellene vagy lehetne tisztítani. Elsősorban korábban ez szolgált a falu*

védelmére kisebb tiszai árhullámok esetén, ugyanis elvezette a vizet, amely Szalóka és Eperjeske határában folyt vissza a Tiszába. Másodsorban a patak – amit a helyiek csak tónak hívtak – jellegzetesen meghatározta az utcaképet is, a két oldalán sorakozó fűz és nyárfákkal.”

Megkérdeztük az ottani interjúalanyunkat, mi mozdítaná előre a település komfortszintjét: *„Több minden is hiányzik a településről, főként, ha a fiatalok kikapcsolódását tekintjük. Sajnos nincs sem egy játszótér, sem pedig akár egy műfüves pálya, ami kikapcsolódási lehetőséget biztosítana a fiataloknak. A református egyház a háború előtt kezdett bele egy közösségi tér kialakításába, viszont a jelenlegi helyzetben nem tudják folytatni a munkálatokat anyagi problémák miatt. Elsőként ezeket a projekteket említeném meg, amik a fiatalokat tudná megszólítani.”* Tehát a település komfortosságához nagyban hozzájárulna a sport illetve játszóterek kialakítása.

Szernye településkomfort szempontjából második helyen állt az adatközlők véleménye alapján. Nem kétséges, hogy sok tekintetben előre van a többi településhez képest: rendelkezik községházával, az oktatás minőségével is elégedettek a falusiak, van rendelője és háziorvosa, és elég sok üzlete is van. Ha fejlesztési javaslatot kellene mondani, akkor egyértelműen az úthálózat lenne, különös tekintettel a Bátyút Szernyével összekötő szakasz, továbbá a falun belüli utak, melyek fejlesztésre szorulnak. A következő terület a tömegközlekedés lenne, mivel Szernye szintén a Beregszászi járáshoz tartozik, ezért fontos lenne, ha volna egyenes járat a járásközpont felé, jelenleg sem vonat, sem pedig buszjárat nincs.

Bátyú, mint a kistérség központja nem meglepően az első helyen végzett településkomfortot illetően, viszont itt is bőven van mit korszerűsíteni. Itt elsősorban az egészségügyi szolgáltatást említenénk, amit gyengének értékelték az adatközlők. Továbbá az utcai világítást és az oktatás minőségét is fontos lenne magasabb szintre emelni. Az adatközlők szignifikánsan magasán értékelték a piac kialakítását a településen belül, tehát akár ilyen fejlesztést is lehetne megvalósítani a településkomfortszint emelését illetően.

Ha a szolgáltatásokat vizsgáljuk, akkor a következőket emelném ki, amik az egész kistérségre nézve fontosak lennének: úthálózat, tömegközlekedés, ügyintézési lehetőségek fejlesztése, településen belül szórakozási lehetőségek kialakítása (játszótér, sportpályák stb.), és az utcai világítás. A kutatás folyamán egy újabb fontos fejlesztési javaslat fogalmazódott meg bennünk, ami egy öregotthon létrehozását jelentené. A háború kapcsán rengetegen kényszerületek elhagyni otthonaikat, és ezáltal sok idős maradt itthon és egyedül. A rokonok nagyon nehezen tudják megoldani a gondoskodást a hátra maradt közeli, illetve távoli rokonokról, arról nem is beszélve, ha egy-egy idős embernek már hozzátartozója sincs. Létfontosságú lenne a kistérségen belül egy ilyen otthon létrehozása, mivel óriási igény lenne rá. A kistérséghez

legközelebb a nagydobronyi öregek otthona van, ahol teltház van, így sajnos oda sem lehet bekerülni.

A kistérség vezetője elmondta, hogy igyekeznek a fejlesztéseket megvalósítani, ennek a legnagyobb mozgatórugója az lenne, ha véget érne a háború, ezáltal az állam több pénzt tudna juttatni a fejlesztésekre.

7. FEJEZET

A KUTATÁSI EREDMÉNYEK ALKALMAZHATÓSÁGA AZ ISKOLAI HONISMERETI SZAKKÖRI FOGLALKOZÁSOKON

7.1. Honismereti szakköri foglalkozások

A földrajz tanításnak egy kötetlenebb formája a szakkör. A szakkör azon diákok számára jó, akik nagyobb érdeklődést tanúsítanak a tantárgy iránt, vagy olyan diákok számára, akiket a tanóra keretei között nehezebb tanulásra bírni (Makádi, 2020). A szakkör lehetőséget ad olyan kísérletek, érdekességek megismerésére, ami a tanórán nehezen kivitelezhető. A szakkörnek számos pozitív tulajdonsága van: nem kötelező, a diákok érdeklődésének megfelelően tartja a tanár a foglalkozásokat, nincs felelés, nem kell készülni rá, nem kell hozzá tankönyv. A tanulók problémamegoldó képességét fejleszti. A szakköri foglalkozás folyamán olyan műszereket is használhatnak és tanulmányozhatnak, amire máskor nincs lehetőségük, továbbá olyan kísérletek és módszereket is kipróbálhatnak, amiről csak olvastak vagy hallottak eddig.

A szakköri foglalkozásoknál fontos szempont a rendszeresség, a szervezethez és hogy a tanuló egyaránt kapjon elméleti és gyakorlati tudást. A szakköri munka célja a földrajzi ismeretek elmélyítése a tanórán fel nem dolgozható témákról és az aktuális földrajzi események megbeszélése. Továbbá a lakóhely környékének megismerése közvetlen tapasztalat alapján, és a földrajzi törvényszerűségek mélyebb és gyakorlati megismerése (Udvarhelyi, 1954).

A szakköröket általában minden tanév elején szokták meghirdetni óra keretein belül vagy fali plakátokon. Fontos megjegyezni, hogy a szakkörnek nem feltétele a jó tanulmányi átlag, sem pedig a jó magaviselet. Viszont vállalniuk kell, hogy megjelennek a foglalkozásokon, és tagságukat komolyan veszik. A módszertan nem indokolja a homogén életkori csoportokat, mivel nem tananyagot vesznek át a szakkör folyamán (Makádi, 2020).

A szakköri foglalkozások a szakmai tudáson kívül sokoldalú nevelő hatással is rendelkeznek.

A szakköri foglalkozásokon belül a következő típusokat különböztetjük meg (Kormány, 2005):

- Ásvány- és kőzetgyűjtő,
- Természetjáró,
- Környezetvédő,
- Gazdaságföldrajzi,
- Honismereti,
- Országjárás- és idegenvezetői szakkör,
- Meteorológiai,

- Térképészeti,
- Hidrológiai,
- Csillagászati.

Jelen munkánkban a honismereti szakkörrel foglalkozzunk bővebben. A honismereti szakköri foglalkozásokon, regionális szinten és azon belül település szinten is fejlesztjük a diákok földrajzi tudását. Megismerhetjük hazánkat és annak sokféleségét, ezáltal fejlesztve bennük a hazaszeretetet (Udvarhelyi, 1954). A hazaszeretet mellett a diákok közösségi erejét fejlesztheti. A tagokat összeköti a hasonló érdeklődés és ezáltal tudnak csapatként is működni, kialakul egy közös cél. A foglalkozás feladatait egymás között felosztják és megtanulnak felelősséget vállalni és érezni egymásért, illetve a közös célért (Makádi, 2020).

A honismeret magába foglal földrajzi (lakóhely-, környezetismeret), történelmi (helytörténeti, régészeti, múzeumi), néprajzi (népdal-, népszokásgyűjtő) és természetrajzi (közettani, turisztikai) elemeket is, ezáltal a honismereti szakkörön megjelenő témák sokrétűen feldolgozhatók (Katona–Sallai, 2006).

A szakkör témája az egyes típusokon belül különböző lehet, a tanár a diákok érdeklődését figyelembe véve alakítja azt. A gyerekek érdeklődésének a felkeltése bizonyos témák iránt a jelen korban úgy gondolom eléggé nagy kihívás. Napjainkban azok a szakkörök illeszkednek jobban az oktatásba, amelyek valamilyen kompetenciának a fejlesztését célozzák meg, ilyen például a környezetvédelemre épülő vagy a digitális földrajzszakkör az interaktív információ-szerzési készséget fejlesztő szakkör (Makádi, 2020). Jelen kutatási témánkat is ennek fonalán építenénk be az oktatásba.

7.2. Településkomfort vizsgálata szakköri foglalkozásokon

A szakköri foglalkozás első lépéseként megfogalmazzuk, hogy milyen szakkört szeretnénk szervezni és ez, hogyan épül majd be a tananyagba. A szakkörön szerethető ismeret olyan tudás, amely beépül az iskolai tantervbe, viszont annál szélesebb körű földrajzi érdeklődést biztosít a tanulók számára (Sikó, 1980). Jelen szakkör a 8. és a 9. osztályban tanult tananyaghoz kapcsolódik. A 8. osztályban az Ukrajna és a világ népessége nagy témakörön belül *A népesség területi elhelyezkedése* című téma kibővítéseként szolgálna maga a szakkör. Hasonlóképpen a 9. osztályban *A gazdaság és társadalom térbeli szerveződése* című témát egészítenénk ki a szakkör anyagával.

Jelen foglalkozás a honismereti szakkör keretein belül valósul meg. A honismereti szakkör magába foglalja a település történetét, természeti, gazdasági földrajzának megismerését (Sikó,

1980). A település mélyebb földrajzi megismerése mellett megvizsgáljuk a település problémáit és magát a település komfortszintjét is.

A szakköri foglalkozásokat szeptemberben hirdeti meg a tanár különféle módon. Egyrészt tájékoztatja az osztályokat, hogy honismereti szakköri indul az iskolában, másrészt az iskola hirdetőtábláján plakát formájában teszi közé az információt. A faliújságnak vagy plakátnak tartalmaznia kell a szakkör indulásának dátumát, foglalkozások idejét és a szakkör témaköreit is (Kormány, 2005). A papír alapú hirdetések mellett az online platformon (facebook, instagram stb.) is közé teszi a tanár a foglalkozás lehetőségét.

A szakköri foglalkozásra szeptember 15-ig lehet jelentkezni. A foglalkozásokat szeptember 15-től május 31-ig tartjuk. Általában kéthetenként 1-1 órát vesz igénybe. Jelentkezéstől függően 10-20 fős csoportok alakulnak. A településkomfort témáját 5 szakköri foglalkozás alkalmával vizsgáljuk. Az első foglalkozáson megismerkedünk a fogalommal és elkészítjük a településkomfort szintjének mérésére szolgáló kérdőívet. A második foglalkozáson ki megyünk a terepre és kérdőíveket töltetünk ki a lakosokkal valamint felmérjük, melyek azok a közterületek, amelyek karbantartásra és felújításra szorulnak. Harmadik foglalkozáson az adatgyűjtés eredményeit értékeljük ki. A diákok egy egységes Excel táblázatba összegyűjtik a kérdőív eredményeit és azokat a tanár segítségével összegezik. A tanulók kettes csoportokat alkotnak és minden csoportnak egy-egy kérdés eredményeit kell értelmezni a tanár segítségével.

A 4. foglalkozáson az eredmények összesítése mellett konkrét feladatokat tűzünk ki (szemét szedés, közterület takarítása) a szakkör tagjai számára, amelyek a település komfortosságát mozdítaná elő. Az 5. foglalkozáson pedig ezeket a feladatokat hajtjuk végre. A kérdőívek eredményeit cikk formájában tesszük közé a település honlapján vagy a helyi újságban. A szakköri foglalkozások végén egy kirándulással jutalmazhatjuk a diákokat. A kirándulás Kárpátaljai történelmi és földrajzi nevezetességeit érinti, mint például: Vereckei-hágó, Kárpáti Szanatórium, Munkácsi vár. A kirándulás végén pedig kisebb ajándékban részesíti a tanár a szakkör tagjait és elismerő oklevelek kiosztására is sor kerül.

Az első foglalkozáson a célok kitűzése és a szakkörön belüli tisztségek kerülnek kiosztásra. A diákok számára a legfontosabb, ha letisztázzuk elsősorban magát a településkomfort fogalmát. Mit értünk alatta és hogyan vizsgálták ezt a kutatók. Ezt követően megbeszéljük hogyan is lehetne ezt számukra személyessé tenni.

A foglalkozást vezető tanár megkérdezi, mit gondolnak a településről, mik azok a területek, amik hozzá járulnak a településük komfortérzetéhez. A diákokkal készítünk egy rövid kérdőívet, melyben a település szolgáltatásairól és problémáiról kérdezzük meg a település

lakóit. A kérdőív két részből áll: az első része az általános adatokat rögzítő kérdések (nem, életkor, végzettség), a második pedig a vizsgált témakörrel kapcsolatos kérdések (A felsorolt tényezők közül melyiket látja a település szempontjából legfontosabbnak, amin változtatni kellene? Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1-egyáltalán nem fontos, 5 pedig a legfontosabb). A kérdőíves megkérdezés online és papír alapon is történik. Az online kérdőívet a Google űrlap segítségével állítjuk össze és különböző közösségi oldalakon, akár a település honlapján is megosztjuk a település lakóival.

A kérdőívből összegyűjtött adatok alapján megvizsgálunk, milyen problémákat tudnánk helyileg orvosolni. Ilyen például az utcák, temetők és más közterek megszépítése. A szakköri foglalkozáson belül szemét gyűjtés szerveznénk, valamint közterek gyomlálását, kerítés festést stb. mely által hozzájárulnánk a település komfortszintjének emeléséhez.

Óravázlat szakköri foglalkozáshoz

A szakköri foglalkozás helye, ideje: Barkaszoói Líceum, 2024. szeptember 18.

A szakköri foglalkozást vezető: Tóth Lidia

Osztályok: vegyes csoport (6.-11. osztály)

A szakköri foglalkozás témája: Barkaszo település értékelése településkomfort szempontjából

A szakköri foglalkozás célja:

- oktatási: megtanítani mit jelent a településkomfort fogalma és milyen összetevőkből áll
- nevelési: környezettudatos életmódra való nevelés

Szakköri foglalkozás menete:

Szerkezeti elem	Tartalmi rész	Eszközök	Idő
I.	Szervezés - A tanár egy kört alkotva rakja szét a székeket, ezáltal is utalva a szakkör kötetlenebb jellegére. - Köszönés: a tanár az osztályba lépve köszön a tanulóknak. - A tanár létszám ellenőrzést tart.		4 perc
II.	Aktualizálás: A történelem során az ember folyamatosan alakítja környezetét. Az ókortól kezdve városok, települések jöttek létre. Ahogy haladtunk előre az időben annál fejlettebb települési és gazdálkodási formák jelentek meg, melyek a környezetet és természetes élőhelyeket átfomálták. Napjainkban is az emberek egyre jobban igyekeznek környezetük modernizálására. Különös figyelmet fordítanak lakóhelyük kényelmére. Viszont elengedhetetlen a fejlődés és		4 perc

	a modernizálás mellett figyelniük arra is, hogy a mindez fenntartható módon valósuljon meg.		
III.	Téma Mi az a településkomfort? A települési komfort a településen élő lakosság fizikai kényelmét meghatározó szféráknak és a település határain belül szerveződő szolgáltatások mennyiségi és minőségi fokát írja le. A komfort egyrészt a fizikai (objektív) kényelemérzetből, másrészt az abból eredő (szubjektív) közérzetből áll. Legfontosabb területei: Egy település komfort szintjét a fizikai infrastruktúrák és a településen elérhető szolgáltatások színvonala határozza meg. A településkomfort legfontosabb területei szerintük a lakáskörülmény, az épített és természeti környezet, a település belső elérhetőségi viszonyai és a közsolgáltatások megléte valamint elérhetősége (Kiss–Nagy, 2005). Mi az a fizikai infrastruktúra? A fizikai infrastruktúra négy fő elemből áll: a közlekedési, a távközlési és az energiahálózatok, valamint a környezeti létesítmények (szennyvízkezelés, vízellátás, hulladékgazdálkodás) (Kengyel, 2016). Szerintetek mik azok a konkrét szolgáltatások, amelyek befolyásolják egy település komfort érzetét? pl.: tömegközlekedés, egészségügyi ellátás stb. Kérdőív készítés: Feladat! Mindenki gondolkozzon egy kérdésen, amit bele tehetünk a kérdőívünkben. Pl.: Ön mennyire szeret saját településén élni? Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1-egyáltalán nem szeret, 5 pedig nagy szeretet. A tanulókkal összeállítunk egy rövid kérdőívet, amit majd a terepmunka során mindenki kitöltet a környezetén belül élő személyekkel. A papír alapú kérdőívet ezt követően online formában is elkészítjük.	Lapto p, papír, toll	50 perc
IV.	Házi feladat! A kérdőívet minimum 10 személlyel kitölteni. A személyek között egyaránt jelenjen meg férfi és nő, fiatal és középkorú illetve idős személy is.		2 perc

ÖSSZEGZÉS

A településkomfort meghatározó szereppel rendelkeznek a falvak, városok, mint lakóhelyek értékelésében. Továbbá, hatással lehet az elvándorlási folyamatok mérséklésére, befolyásolhatja a települési turizmus helyzetét. Ez adja témánk aktualitását, valamint az, hogy Kárpátalján mindeddig kevés ilyen jellegű kutatás folyt, így annak alapkutatási és gyakorlati haszna is feltételezhető.

A kutatás célja az volt, hogy értékeljük a Bányai kistérség településeit településkomfort szempontjából. A módszereink között a kérdőíves felmérés mellett a mélyinterjú prominencia vizsgálat is szerepet kapott. A kistérség 9 településén összesen 193 kérdőívet töltöttünk ki, továbbá a kistérség vezetőjét is megkértük, hogy értékelje a településeken működő szolgáltatásokat. Az adatelemzést az SPSS statisztikai program segítségével végeztük.

Eredményeinkből kiderült, hogy a települések válaszadói szeretnek saját településükön élni, viszont közepes mértékben, átlagosan 2,9-re foglalkoztatja őket saját településükről való elköltözés. A falvakban elérhető szolgáltatások jelentős része alacsony szinten van a válaszadók és a kistérség vezetőjének véleménye szerint is. Az egyes települések válaszadóinak véleménye között szinte minden szolgáltatás esetében szignifikáns különbségeket figyeltünk meg. Az adatközlők a legelégedettebbek az óvodai és bölcsődei szolgáltatással, a gázszolgáltatással és a helyi egyházak tevékenységével voltak. A szolgáltatások értékelése alapján a legkomfortosabb településnek Bányai, majd Szernye és Kisharangláb bizonyult. A legkisebb értékelést Barkaszo és Bótrágy kapta.

A települési komfortérzetet potenciálisan fokozó tényezők közül a válaszadók átlagosan a következőket értékelték magasabban: több munkalehetőség, az ügyintézés gördülékenysége, a tömegközlekedés fejlesztése. A településkomfortot javító tényezők között mindössze háromnál találtunk szignifikáns eltérést (közutak javítása, piac kialakítása, közös programok, rendezvények) település szerinti bontásban. Ami nem meglepő, hisz a felsorolt tényezőket többnyire egyformán fontosnak ítélték meg válaszadóink. A szernyi és barkaszo adatközlők értékelték a legmagasabban a közutak javításának fontosságát. A piac kialakítását a bótrágyi és bányai válaszadók szorgalmazták leginkább, a közös programokat pedig a szernyi és bótrágyi lakosok tartják fontosnak településük komfortosságának növelése szempontjából.

Összeségében, minden településen jó lenne figyelembe venni, hogy melyek azok a szolgáltatások, amelyekkel az adatközlők nincsenek megelégedve, különös tekintettel Barkaszo és Bótrágyra, mivel ezek a települések vannak a legalacsonyabb szinten településkomfort szempontjából.

KÖVETKEZTETÉSEK

Kutatásunk főbb következtetéseit pontokban foglaltuk össze:

- Az adatközlők átlagosan 4,6-re szeretnek saját településükön élni, viszont közepesen (2,9-re) foglalkoztatja őket a saját településükről való elköltözés.
- A településen működő szolgáltatásokat a válaszadók átlagosan 2,5-re értékelték, ez arra mutat, hogy az adatközlők átlagon aluli mértékben elégedettek azokkal. Az egyes települések válaszadóinak véleménye között szinte minden szolgáltatás esetében szignifikáns különbséget figyeltünk meg.
- A válaszadók legelégedettebbek az óvodai-bölcsődei szolgáltatással, a gázszolgáltatással és a helyi egyházak tevékenységével.
- A legkisebb értékelést átlagosan a szórakozási lehetőségek, a munkalehetőségek és a csatornázottság kapták.
- Összességében a települési komfort szempontjából közül Bátyú végzett az első helyen, ami alátámasztja közigazgatási és közlekedési szerepének jelentőségét a kistérségen belül.
- Minden településen fontos lenne az alacsony szinten lévő szolgáltatásokat magasabb szintre emelni, különös tekintettel Barkaszóra és Bótrágyra, mivel a lakosok véleménye alapján ezek a települések voltak a legalacsonyabb szinten településkomfort szempontjából.
- A települések komfortszintjének emelése érdekében fontos lenne a több munkalehetőség biztosítása, a tömegközlekedés fejlesztése, továbbá az ügyintézők gördülékenységének elősegítése. Továbbá Barkaszón, Szernyén és a bakosi településeken a közutak javítását is elő kellene mozdítani.

Az elvégzett kutatás nem tekinthető a vizsgált probléma végleges megoldásának. Jövőbeli kutatási irányokként a következőket jelölném meg:

- összehasonlító felmérést végezni Kárpátalján belül egy hasonló kistérséggel.
- megvizsgálni, hogy az egyes szolgáltatások milyen hatáskörbe (állam, önkormányzat) tartoznak, és milyen összefüggésben van ez a színvonalukkal.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Babak A. (Бабак А.), 2020: Добровільне об'єднання громад триватиме до лютого 2020 року. www.decentralization.gov.ua. 01.12.2020.
2. Baranyi Béla (szerk.), 2009: Kárpátalja. Pécs-Budapest: Dialóg Campus Kiadó.
3. Baranyi Dóra, 2023: A Bányai kistérség településeinek összehasonlító demográfiai jellemzése. Földtudományi és Turizmus Tanszék, Beregszász
4. Beregszászi Anikó, 2003: A kárpátaljai Bányai település. In: Lokális világok. Együttélés a Kárpát-medencében. Budapest, MTA Társadalomkutató Központ.
5. Bodnár Volodimir (szerk.), 1987: Prirodnyi bagatsztva Zakarpattya Kárpátalja természeti kincsei. Ungvár, Kárpáti Kiadó.
6. Botlik József-Dupka György, 1993: Magyarlakta települések ezredéve Kárpátalján. Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó.
7. Braun László – Csernicskó István – Molnár József, 2010: Magyar anyanyelvű cigányok/romák Kárpátalján, Ungvár, PoliPrint Kft., 2010.
8. Budai Ákos – Elbe István – Tóth Anikó, 2013: Kárpátalja. Ketzal Kiadó Kft. Budapest
9. Dupka György, 2014: A kollektív bűnösség elvének alkalmazása a kárpátaljai magyarokkal és németekkel szemben, a 4. Ukrán Front Katonai Tanácsa határozatainak végrehajtása az NKVD-jelentések tükrében, 1944–1946. Budapest: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar.
10. Fan Wu – Yue Liu – Yingyan Zeng – Hui Yan – YiZhang – Ling-Hin Li, 2020: Evaluation of the Human Settlements Environment of Public Housing Community: A Case Study of Guangzhou, In: Impacts of the Built Environment, Sustainability
11. G. Fekete, 2013: Integrált vidékfejlesztés. “Cross border training of economic experts in distance learning network” project, Miskolc
12. Hájas István, 2011: Bányai nagyközségről röviden. Letöltés ideje: 2023. 10. 25.
13. Horeczki Réka – Póla Péter, 2022: Percepciók a sikerességről Baranya megyében. In: Tér és Társadalom. 37 évf. 3. sz.
14. Kárpátaljai Megyei Statisztikai Hivatal, 2022 (Закарпаття у демографічному вимірі. Статистичний збірник). Державна служба статистики. Головне Управління статистики у Закарпатській області. Ужгород
15. Katona András – Sallai József, 2006: A történelem tanítása. Tantárgy-pedagógiai összefoglaló. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, Budapest

16. Kengyel Ákos, 2016: Fizikai infrastruktúra. In: Kohéziós politika és felzárkózás az Európai Unióban. Kengyel Ákos. Budapest. Akadémiai Kiadó.
17. Kiss Csaba – Nagy András, 2005: A társadalmi térszerkezet alakulása. Falu Város Régió. Területfejlesztési és területrendezési szakmai folyóirat. 2005. 1-2. sz.
18. Kolber István, 2005: A magyar köztársaság kormánya H118068. számú országgyűlés határozati javaslat az Országos Területfejlesztési Koncepcióról, Budapest
19. Koltai Zoltán, 2015: Településtípusok lakóhelyi vonzerőinek lakóhelyei értékelése. In: Földrajzi Közlemény, A Magyar Földrajzi Társaság tudományos folyóirata, Mari László (fő szerk.), Budapest. 2015. 139. évfolyam, 3. szám.
20. Kormány Gyula, 2005: A földrajz tanítása. Nyíregyháza, Bessenyei Könyvkiadó.
21. Kovács Sándor, 1999: Kárpátaljai Útvaló, Püspöki kiadó, Budapest
22. Lehoczky Tivadar, 1881: Bereg vármegye monográfiája III. kötet. Ungvár: Nyomtatott Pollacsek Miska Könyvnyomda
23. Lőrincz Katalin, 2019: Gyöngyös, mint lakóhely és úti cél megítélése a helyi lakosság körében, Veszprém, Pannon Egyetem
24. Makádi Mariann, 2020: A földrajz tanítás szak módszertani alapjai. Mielőtt tanítani kezdene... Egyetemi jegyzet. ELTE TTK FFI Földrajz szak módszertani csoport, Budapest, 2020
25. Malaczkó Erika, 2017: Tököl településmarketing stratégiájának bemutatása (szakdolgozat), Budapest. Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Kar
26. Marinics O. (Маринич О.М): Географічна енциклопедія України, 1990: в 3-х томах. Т. 2: 3-О / Маринич О.М., ред. - Київ: Укр. Рад: Енцикл. ім. М.П. Бажана.
27. Meggyesi Tamás, 2006: Területfejlesztés. Egyetemi jegyzet. A BMGE építőmérnök kar hallgatói részére, Budapest
28. Mihók Richárd, 2014: Helytörténet (Kárpátalja története a legkorábbi időktől a középkor végéig) Ungvár: Oktatási jegyzet
29. Mokretsov Sz., 2012 (С. Є. Мокрецов): Оцінка якості життя населення як інтегральний показник для коригування державної політики охорони репродуктивного здоров'я. In Економіка та держава. 2012. № 6.
30. Molnár D. István, 2021: Kárpátalja lakosságának területi eloszlása az újonnan kialakított közigazgatási rendszer tükrében. In Molnár D. Erzsébet és Molnár Ferenc (szerk.): Társadalomtudományi tanulmányok. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpontjának tanulmánykötete. Beregszász-Ungvár, II. RF KMF-„RIK-U” Kft., 2021.

31. Molnár József – Molnár D. István, 2005: Kárpátalja népessége és magyarsága a népszámlálási és népmozgalmi adatok tükrében. Beregszász: Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség Tankönyv és Taneszköztanácsa.
32. Nykyforenka V., 2012 (Никифоренка В. та ін. (під редакцією)): Якість життя населення регіону: аналіз, прогнозування, соціальна політика. Монографія. Одеса, 2012.
33. Pengyan Wang , Xiaofei Qin, Yurui Li, 2021: Satisfaction Evaluation of Rural Human Settlements in Northwest China: Method and Application. Land. 2021.
34. Rashid Solagberu Adisa, 2012: Rural Development in the Twenty-First Century as a Global Necessity. In: Rural Development—Contemporary Issues and Practices, Published by. Tech Janeza Trdine, Rijeka, Croatia
35. Saviuk O., 2009 (Савюк Оксана): Методика суспільно-географічної оцінки якості життя сільського населення регіону. Одеса, 2009.
36. Shenzhen Tian, Xueming Li, Jun Yang, Chunhua Zhang and Yun Zhang, 2014: Initial Study on Triaxiality of Human Settlements –In the Case of 10 Districts (Counties) of Dalian. In Sustainability. Basel, 2014. № 6.
37. Sikó Ágnes, 1980: A földrajzi szakkör. In Köves József–Sikó Ágnes: A földrajz tanítása. Tanárképző főiskola tankönyve. Budapest, Tankönyvkiadó
38. Szakál Imre, 2017: Telepesek és telepés falvak a csehszlovák Kárpátalján. REGIO Könyvek. Budapest, MTA TK Kisebbségkutató Intézet-Kalligram, 2017.
39. Szupronenko Oleg, 2013: A Beregszászi járás építészeti, történelmi és természeti értékei, Beregszász
40. Szűcs Antónia, 2015: Stratégiai fejlesztési irányok térgazdasági vizsgálata a Gyöngyösi kistérségben. Gödöllő. Disszertáció. Szent István Egyetem
41. Tátrai Patrik – Molnár József – Kovály Katalin – Eröss Ágnes, 2020: SUMMA 2017: a kárpátaljai magyarok demográfiai felmérése. In: Kárpátalja mozgásban: társadalmi változások és interetnikus viszonyok az Euromajdan után. Budapest: Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.
42. Tóth Orosz Enikő, 2020: Decentralizáció Kárpátalján: <https://hodinkaintezet.uz.ua/decentralizacio-karpataljan/> Letöltés ideje: 2023.09.25.
43. Udvarhelyi Károly, 1957: Általános iskolai szakköri füzetek. Földrajzi szakkörök útmutatója, Tankönyvkiadó, Budapest, 1957
44. Wang Pengyan – Xiaofei Qin – Yurui Li, 2021: Satisfaction Evaluation of Rural Human Settlements in Northwest China: Method and Application, Licensee MDPI, Basel,

Switzerland. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution

45. Закарпаття у демографічному вимірі. Статистичний збірник, Ужгород, 2017.
www.uz.ukrstat.gov.ua Letöltés ideje: 2023. 01.04.

INTERNETES FORRÁSOK:

1. <https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/termesztudomanyok/foldrajz/tarsadalomfoldrajz/a-gazdasagi-elet-szektorai/a-tercier-szektor-i-infrastruktura-es-szolgalatas>
2. Letöltés ideje: 2022.10. 12.
3. <https://geomap.land.kiev.ua/obl-6.html> Letöltés ideje: 2023.09.26.
4. earth.google.com/web/ Letöltés ideje: 2023.09.05.
5. <http://refua.tirek.hu/lap/refbatyu/hir/mutat/49420/> Letöltés ideje: 2023.10.24.
6. <https://karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-anno/karpatalja-anno-barkaszo/>
7. <https://karpataljalap.net/2012/06/01/kis-albert-faluja> Letöltés ideje: 2023. 10. 01.
8. <https://karpataljalap.net/2010/07/16/szernye-folyo-partjan> Letöltés ideje: 2023. 10.06.
9. <https://polgariszemle.hu/archivum/30-2007-februar-3-evfolyam-2-szam/161-eletminoseg-boldogsag-strategiai-tervezes> Letöltési idő: 2024. 02.17.
10. <http://www.eugeneoloughlin.com/2016/06/how-to-perform-kruskal-wallis-h-test-by.html> Letöltés ideje: 2023.03. 02.
11. <https://statistics.laerd.com/spss-tutorials/kruskal-wallis-h-test-using-spss-statistics.php> Letöltés ideje: 2023.03. 02.
12. <https://karpataljalap.net/2020/10/13/kmksz-kozremukodesével-felujítottak-barkaszoi-es-szernyei-rendeloket> Letöltés ideje: 2024.04.06.

MELLÉKLET

1. melléklet

Kérdőív a településkomfort felmérésére

Tóth Lidia vagyok, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola magiszteri képzésének I. évfolyamos földrajz szakos hallgatója. Diplomamunkám témája a „Bátyúi kistérség településkomfort vizsgálata”, ennek keretében végzem ezt a kérdőíves felmérést. Kérem, hogy válaszával járuljon hozzá munkám eredményességéhez. A válaszadás önkéntes, az adatgyűjtés név nélkül történik, a közölt adatok csak statisztikai vizsgálatokra lesznek felhasználva.

1. Neme: a) férfi b) nő

2. Születési éve: _____

3. Lakóhelye (település): _____

4. Mi a jelenlegi családi állapota?

a) Egyedülálló

e) Elvált

b) Házas

f) Élettársi kapcsolatban

c) Özvegy

g) Egyéb

5. Mi a legmagasabb iskolai végzettsége? _____

6. Mióta él a településen? _____ óta

7. Ha nem itt született, kérem, adja meg az ideköltözése fő okát:

a) házasság

e) kellemes környezet

b) munkalehetőség

f) olcsó volt a ház, lakás

c) iskoláztatási lehetőség

g) itt örökölt házat, lakást

d) jó közlekedési viszonyok

h) egyéb

8. Ön szeret saját településén élni? Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 – nem szeret itt élni, 5 – pedig nagyon szeret a településén élni.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

9. Mennyire foglalkoztatja Önt egy jövőbeli elköltözés terve a saját településéről? Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 – egyáltalán nem foglalkoztatja, 5 – teljes mértékben foglalkoztatja.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

10. Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatásokkal? Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1 – nagyon elégedetlen, 5 – nagyon elégedett.

	1	2	3	4	5	Nem válaszolok
1. Közbiztonság	1	2	3	4	5	X
2. Egészségügyi ellátás	1	2	3	4	5	X
3. Oktatás	1	2	3	4	5	X
4. Óvoda- bölcsődei szolgáltatások	1	2	3	4	5	X
5. Étkezési lehetőségek	1	2	3	4	5	X
6. Szórakozási lehetőségek	1	2	3	4	5	X
7. Ügyintézési lehetőségek	1	2	3	4	5	X
8. Úthálózat	1	2	3	4	5	X
9. Tömegközlekedés	1	2	3	4	5	X
10. Munkalehetőségek	1	2	3	4	5	X
11. Üzlethálózat	1	2	3	4	5	X
12. Internetszolgáltatás	1	2	3	4	5	X
13. Villanyszolgáltatás	1	2	3	4	5	X
14. Gázszolgáltatás	1	2	3	4	5	X
15. Rendezvények	1	2	3	4	5	X

16. Sportolási lehetőségek	1	2	3	4	5	X
17. Postahivatal működése	1	2	3	4	5	X
18. Mobilhálózat minősége	1	2	3	4	5	X
19. Utcai világítás	1	2	3	4	5	X
20. Civil szervezetek	1	2	3	4	5	X
21. Egyház tevékenysége	1	2	3	4	5	X
22. Helyi vállalkozások	1	2	3	4	5	X
23. Település honlapja	1	2	3	4	5	X
24. Helyi képviselők tevékenysége	1	2	3	4	5	X
25. Polgármester tevékenysége	1	2	3	4	5	X
26. Csatornázottság	1	2	3	4	5	X
27. Temetkezési szolgáltatások	1	2	3	4	5	X

11. Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival? Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 – nagyon elégedetlen, 5 – nagyon elégedett.

	1	2	3	4	5	Nem válaszolok
1. Földrajzi fekvés	1	2	3	4	5	X
2. Ásványi kincsek	1	2	3	4	5	X
3. Ásvány- és termálvízforrás	1	2	3	4	5	X
4. Talaj	1	2	3	4	5	X
5. Erdők közelsége	1	2	3	4	5	X
6. Zöld területek a településen	1	2	3	4	5	X
7. Lakosság életszínvonala	1	2	3	4	5	X
8. Etnikai összetétel	1	2	3	4	5	X
9. Falu csendessége	1	2	3	4	5	X
10. Látnivalók	1	2	3	4	5	X

12. Az alábbi tényezők milyen mértékben javítanának saját településének komfortosságán?

Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 – kevésbé javítaná, 5 – nagymértékben javítaná.

	1	2	3	4	5	Nem válaszolok
1. Közutak javítása	1	2	3	4	5	X
2. Oktatás fejlesztése						
3. Egészségügyi ellátás minőségének javítása	1	2	3	4	5	X
4. Csatornázottság	1	2	3	4	5	X
5. Több munkalehetőség biztosítása (gyárak, áruházak stb.)	1	2	3	4	5	X
6. Ügyintézők gördülékenysége	1	2	3	4	5	X
7. Közös programok, rendezvények	1	2	3	4	5	X
8. Turizmus megjelenése, fejlesztése	1	2	3	4	5	X
9. Jobb közbiztonság	1	2	3	4	5	X
10. Tömegközlekedés fejlesztése	1	2	3	4	5	X
11. Több vásárlási lehetőség	1	2	3	4	5	X
12. Sportolási lehetőségek bővítése	1	2	3	4	5	X
13. Internethálózat minőségének javítása	1	2	3	4	5	X
14. Mobilhálózat minőségének javítása	1	2	3	4	5	X
15. Piac kialakítása	1	2	3	4	5	X

16. Egyéb szolgáltatás: _____	1	2	3	4	5	X
-------------------------------	---	---	---	---	---	---

13. Ön mennyire elégedett az alábbiakban felsorolt objektumok külső kinézetével? Jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 – nagyon elégedetlen, 5 – nagyon elégedett.

	1	2	3	4	5	Nem válaszolok
Utcák	1	2	3	4	5	X
Lakóházak	1	2	3	4	5	X
Középületek	1	2	3	4	5	X

Köszönöm a válaszait!

2. melléklet

Анкета для оцінки комфортабельності поселення

Мене звати Лідія Товт, навчаюся на 1 курсі магістерської програми Середня освіта (Географія) Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II. Тема моєї дипломної роботи «Оцінка комфортабельності поселень для проживання населення в Батівській ОТГ», в рамках якої проводжу це анкетне опитування. Будь ласка, посприйте успіху моєї роботи своїми відповідями. Відповіді добровільні, збір даних анонімний, надані дані використовуватимуться лише для статистичного аналізу.

1. Стать: а) чоловіча б) жіноча 2. Рік народження: _____

3. Місце проживання (назва поселення): _____

4. Який ваш сімейний стан на даний момент?

- а) Неодружений(а) г) Розлучений(а)
б) Одружений(а) г) В незареєстрованому співжитті
в) Вдівець(Вдова) д) Інше

5. Яка у Вас найвища освіта? _____

6. Від коли Ви тут проживаєте? _____

7. Якщо ви не тут народилися, вкажіть головну причину переїзду сюди:

- а) шлюб г) приємне середовище
б) можливості роботи д) дешевший будинок/квартира
в) можливість навчання е) успадкований будинок/квартіра
г) сприятливі транспортні умови є) інше

8. Наскільки Ви любите жити у своєму селі? Позначте це за шкалою від 1 до 5, де 1 означає, що Ви зовсім не любите тут жити, а 5 означає, що Ви дуже любите жити у вашому селі.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

9. Чи плануєте Ви переїхати в майбутньому в інше поселення? Позначте це за шкалою від 1 до 5, де 1 - зовсім не плануєте, 5 – при першій можливості переїдете.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

- 10. Наскільки Ви задоволені наведеними послугами, які надає Ваше поселення?**
Оцініть це за шкалою від 1 до 5, де 1 – дуже незадоволений(а), а 5 – дуже задоволений(а).

	1	2	3	4	5	не відповідаю
28. Громадська безпека	1	2	3	4	5	X
29. Охорона здоров'я	1	2	3	4	5	X
30. Освіта	1	2	3	4	5	X
31. Дитячий садик	1	2	3	4	5	X
32. Харчування	1	2	3	4	5	X
33. Розважальні можливості	1	2	3	4	5	X
34. Адміністративні послуги	1	2	3	4	5	X
35. Дорожня мережа	1	2	3	4	5	X
36. Громадський транспорт	1	2	3	4	5	X
37. Можливості працевлаштування	1	2	3	4	5	X
38. Торгівельна мережа	1	2	3	4	5	X
39. Послуга Інтернет	1	2	3	4	5	X
40. Електропостачання	1	2	3	4	5	X
41. Газова служба	1	2	3	4	5	X
42. Заходи, події	1	2	3	4	5	X
43. Спортивні можливості	1	2	3	4	5	X
44. Робота поштового відділення	1	2	3	4	5	X
45. Якість мобільної мережі	1	2	3	4	5	X
46. Вуличне освітлення	1	2	3	4	5	X
47. Громадські організації	1	2	3	4	5	X
48. Діяльність релігійних громад	1	2	3	4	5	X
49. Місцеві підприємства	1	2	3	4	5	X
50. Сайт поселення	1	2	3	4	5	X
51. Діяльність депутатів місцевих рад	1	2	3	4	5	X
52. Діяльність сільської голови	1	2	3	4	5	X
53. Забезпеченість каналізацією	1	2	3	4	5	X
54. Похоронні послуги	1	2	3	4	5	X

- 11. Наскільки Ви задоволені особливостями власного населеного пункту?**
Оцініть це за шкалою від 1 до 5, де 1 – дуже незадоволений(а), а 5 – дуже задоволений(а).

	1	2	3	4	5	не відповідаю
11. Географічне положення	1	2	3	4	5	X
12. Мінеральні ресурси	1	2	3	4	5	X
13. Джерела мінеральних та термальних вод	1	2	3	4	5	X
14. Ґрунти	1	2	3	4	5	X
15. Близькість лісів	1	2	3	4	5	X
16. Зелені насадження в населеному пункті	1	2	3	4	5	X
17. Рівень життя населення	1	2	3	4	5	X
18. Етнічний склад	1	2	3	4	5	X

19. Затишність села	1	2	3	4	5	X
20. Визначні місця	1	2	3	4	5	X

- 12. Наскільки покращили б комфорт вашого поселення наступні чинники? Позначте це за шкалою від 1 до 5, де 1 – в незначній мірі, 5 – дуже сильно.**

	1	2	3	4	5	не відповідаю
17. Ремонт доріг	1	2	3	4	5	X
18. Розвиток освіти	1	2	3	4	5	
19. Покращення якості медичної допомоги	1	2	3	4	5	X
20. Забезпеченість каналізацією	1	2	3	4	5	X
21. Збільшення кількості робочих місць (підприємства, магазини тощо)	1	2	3	4	5	X
22. Спрощення адміністрування	1	2	3	4	5	X
23. Спільні програми та заходи	1	2	3	4	5	X
24. Поява та розвиток туризму	1	2	3	4	5	X
25. Краща громадська безпека	1	2	3	4	5	X
26. Розвиток громадського транспорту	1	2	3	4	5	X
27. Розвиток торгівельної мережі	1	2	3	4	5	X
28. Розширення спортивних можливостей	1	2	3	4	5	X
29. Підвищення якості мережі Інтернет	1	2	3	4	5	X
30. Підвищення якості мобільної мережі	1	2	3	4	5	X
31. Відкриття ринку	1	2	3	4	5	X
32. Інші послуги: _____	1	2	3	4	5	X

- 13. Наскільки Ви задоволені зовнішнім виглядом наступних об'єктів? Оцініть це за шкалою від 1 до 5, де 1 – незадоволений(а), а 5 – дуже задоволений(а).**

	1	2	3	4	5	не відповідаю
1. Вулиці	1	2	3	4	5	X
2. Житлові будинки	1	2	3	4	5	X
3. Громадські будівлі	1	2	3	4	5	X

Дякую за відповіді!

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra. A Bányai kistérség elhelyezkedése Kárpátalján.....	13
2. ábra. A Bányai kistérség térképe.....	13
3. ábra. Az adatközlők eloszlása településenként	27
4. ábra. Az „Jelölje meg jelenlegi tartózkodási helyét, illetve, hogy a jövőre nézve milyen tervei vannak tartózkodási helyét illetően” kérdésre adott válaszok (%)	28
5. ábra Az adatközlők eloszlása családi állapot szerint (%)	28
6. ábra. Az adatközlők eloszlása iskolai végzettség szerint (%).....	29
7. ábra. Az őslakosok és betelepültek aránya a települési adatközlők között (%).....	30
8. ábra. A betelepült adatközlők eloszlása a településen töltött idő szerint, átlagosan.....	30
9. ábra Az „Ha nem itt született, kérem, adja meg az ideköltözése fő okát” kérdésre adott válaszok (%)	31
10. ábra Az „Ön szeret-e saját településén élni” kérdésre adott válaszok átlagosan, ahol az 1 – nem szeret itt élni, 5 – pedig nagyon szeret a településén élni	36
11. . ábra Az „Mennyire foglalkoztatja Önt egy jövőbeli elköltözés terve a saját településéről?” adott válaszok átlagértékei települések szerinti bontásban.....	36
12. ábra Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Közbiztonság)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei települések szerinti bontásban ...	37
13. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Közbiztonság)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei őslakosok és betelepültek szerinti bontásban	38
14. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Egészségügyi ellátás)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei	38
15. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Oktatás)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei.....	40
16. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Étkezési lehetőségek)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei	42
17. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Szórakozási lehetőség)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei	42
18. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Ügyintézési lehetőségek)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei	43
19. . Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Úthálózat)?” kérdésre adott válaszok átlagértékei	44
20. Barkasó bekötő útja 1 (útjavítás előtt) 2 (útjavítás után)	45

21. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Tömegközlekedés)?”	
kérdésre adott válaszok átlagértékei	46
22. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Munkalehetőségek)?”	
kérdésre adott válaszok átlagértékei.....	47
23. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Áramszolgáltatás)?”	
kérdésre adott válaszok átlagértékei	48
24. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Sportolási lehetőségek)?”	
kérdésre adott válaszok átlagértékei	49
25. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Mobilszolgáltatás)?”	
kérdésre adott válaszok átlagértékei	50
26. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Utcai világítás)?”	
kérdésre adott válaszok átlagértékei	50
27. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Civil szervezetek)?”	
kérdésre adott válaszok átlagértékei	51
28. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Helyi vállalkozások)?”	
kérdésre adott válaszok átlagértékei	52
29. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Rendezvények)?”	
kérdésre adott válaszok átlagértékei	53
30. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Település honlapja)?”	
kérdésre adott válaszok átlagértékei	54
31. Az „Ön mennyire elégedett a falu által nyújtott alábbi szolgáltatással (Polgármester tevékenysége)?”	
kérdésre adott válaszok átlagértékei.....	55
32. Az „Az alábbi tényezők milyen mértékben javítanak saját településének komfortosságán?”	
kérdésre adott válaszok átlagértékei	56
33. Az „Az alábbi tényezők milyen mértékben javítanak saját településének komfortosságán? (Közutak javítása)”	
kérdésre adott válaszok megoszlása településenként	57
34. Az „Az alábbi tényezők milyen mértékben javítanak saját településének komfortosságán? (Közös programok, rendezvények)”	
kérdésre adott válaszok megoszlása településenként	58
35. Az „Az alábbi tényezők milyen mértékben javítanak saját településének komfortosságán? (Piac kialakítása)”	
kérdésre adott válaszok megoszlása településenként	58
36. A szolgáltatások átlagos értékelése az adatközlők által településenként.....	59

37. Az „Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival?” kérdésre adott válaszok átlagértékei.....	60
38. Az Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival (Ásványi kincsek)? kérdésre adott válaszok megoszlása településenként	61
39. Az Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival (Ásvány- és termálvízforrás)? kérdésre adott válaszok megoszlása településenként	62
40. Az Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival (Erdők közelsége)? kérdésre adott válaszok megoszlása településenként	63
41. Az Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival (Zöld területek a településen)? kérdésre adott válaszok megoszlása településenként	63
42. Az Ön mennyire elégedett a saját települése adottságaival (Etnikai összetétel)? kérdésre adott válaszok megoszlása településenként	64
43. Az Ön mennyire elégedett az alábbiakban felsorolt objektumok külső kinézetével? adott válaszok átlagértékei.....	66
44. Az „Ön mennyire elégedett az alábbiakban felsorolt objektumok külső kinézetével? (Utcák)” adott válaszok átlagértékei település szerinti bontásban	66
45. Az „Ön mennyire elégedett az alábbiakban felsorolt objektumok külső kinézetével? (Középületek)” adott válaszok átlagértékei település szerinti bontásban.....	67

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat A magyar lakosság száma a kérdőívezés által érintett településeken 2001-ben és 2017-ben. Az állandó lakosság és a magyarok száma 2001-ben népszámlálási adatok alapján, 2017-ben a SUMMA 2017 felmérés eredményei alapján..... 16
2. táblázat Az adatközlők településenkénti nemi és korcsoportos eloszlása a Beregszászi járás falusi népességére vonatkozó 2022 január 1-i adatokkal összevetésben, százalékban..... 26
3. táblázat Értékelje 1-től 5-ig terjedő skálán az egyes falvakban működő szolgáltatások minőségét. Ahol 1-es legrosszabb minőségű, az 5-s pedig a legjobb minőséget jelöli. 33
4. táblázat A kistérség településeinek intézményi ellátottsága 35

РЕЗЮМЕ

Комфортабельність поселення відіграє важливу роль в оцінці сіл та міст як місць проживання. Крім того, вона може впливати на зменшення процесів міграції та на розвиток місцевого туризму. Ці два основні фактори підкреслюють актуальність нашої теми, а також те, що в Закарпатті до цього часу проводилося мало подібних досліджень, що передбачає їх фундаментальну і практичну користь.

Метою дослідження є оцінка поселень Батівської ТГ з точки зору комфорту. Серед методів, окрім анкетного опитування, було використано також дослідження за допомогою структурованого інтерв'ювання. Всього заповнено 193 анкети у 9 населених пунктах ТГ, а також взято інтерв'ю в керівника ТГ стосовно якості послуг, що надаються в цих поселеннях. Аналіз даних проводився з використанням статистичних та графічних методів.

Результати показали, що респонденти задоволені життям у своїх поселеннях, проте середній рівень їхніх намірів щодо можливого переїзду склав 2,9 бала. Послуги, доступні в селах, за оцінкою респондентів та керівника ТГ, в основному мають низький рівень. Найбільше респонденти задоволені послугами дитячих садків і ясел, газопостачанням та діяльністю місцевих церков. У думках респондентів з різних поселень щодо рівня більшості послуг були виявлені значні відмінності. За їхніми оцінками, найкомфортнішим поселенням виявився Батьово, далі – Серне і Горонглаб. Найнижчу оцінку отримали Баркасово і Батрадь.

Серед факторів, які потенційно підвищують комфортність поселення, респонденти виділили: більше можливостей для працевлаштування, ефективність обслуговування, розвиток громадського транспорту. Серед складових, що здатні покращити комфортність поселення, лише три отримали значно відмінні оцінки в окремих населених пунктах: покращення доріг, створення ринку, спільні програми та заходи. Респонденти із Серного і Баркасова виділили передусім важливість покращення доріг. Створення ринку найбільше підтримали респонденти з Батрадя і Батьова, а спільні програми – жителі Серного і Батрадя, які вважають їх важливими для підвищення комфорту поселення.

В цілому, у всіх поселеннях було б добре враховувати, які послуги найменше задовольняють респондентів, особливо у Баркасові та Батраді, оскільки ці поселення за результатами дослідження отримали найнижчий рейтинг в громаді за рівнем комфортності.

NYILATKOZAT

Alulírott, Tóth Lídia földrajz szakos hallgató, kijelentem, hogy a diplomamunkámat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán, a Földrajz és Turizmus Tanszéken készítettem, földrajz magiszteri diploma megszerzése végett.

Kijelentem, hogy a dolgozatomat más szakon korábban nem védtem meg, saját munkám eredménye, és csak a hivatkozott forrásokat (szakirodalom, eszközök stb.) használtam fel.

Tudomásul veszem, hogy a dolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Apáczai Csere János Könyvtárában a kölcsönözhető könyvek között helyezik el.

Звіт про перевірку схожості тексту Oxsico

Назва документа:
ТОВТ ЛІДІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА.pdf

Ким подано:
Стефан Молнар Д.

Дата перевірки:
2024-05-26 17:48:31

Дата звіту:
2024-05-26 18:42:30

Ким перевірено:
I + U + DB + P + DOI

Кількість сторінок:
94

Кількість слів:
21910

Схожість 6%	Збіг: 16 джерела	Вилучено: 0 джерела
Інтернет: 14 джерела	DOI: 0 джерела	База даних: 0 джерела
Перефразовування 1%	Кількість: 13 джерела	Перефразовано: 315 слова
Цитування 8%	Цитування: 98	Всього використано слів: 2199
Включення 1%	Кількість: 8 включення	Всього використано слів: 350
Питання 0%	Замінені символи: 0	Інший сценарій: 5 слова